HERMANN HESSE

DEMIAN

2. BASKI

AFA ÇAĞDAŞ DÜNYA EDEBİYATI

Hermann Hesse 1877'de Almanya'nın Calw kasabasında doğdu. İlk şiirini yirmibeş yaşında yazdı. Bunu *Peter Camenzind, Unterm Rad, Gertrud, Rosshalde, Demian* ve diğer romanları izledi.

Birinci Dünya Savaşında Alman militarizmini protesto etmek için İsviçre'ye yerleşen, İkinci Dünya Savaşında kitapları Naziler tarafından yakılan Hesse, bu ortamın, sorunlu aile yaşamının ve savaş esirlerine yardım konusundaki yoğun çalışmasının sonucu ağır bir bunalım geçirdi. Jung'un öğrencisi Lang ona psikanaliz tedavisi uyguladı. Lang ile dostluğu Hesse'nin ruhbilime ve Jung'a duyduğu ilgiyi körükleyerek şiirsel iç dünyasını zenginleştirdi. İnsancıllığı, barışseverliği ve insan yaşamını irdeleyen felsefesi, *Bozkırkurdu, Narziss und Goldmund* ve *Siddhartha* adlı romanlarında özellikle belirgindir.

Das Glasperlenspiel adlı romanından sonra 1946'da Nobel Edebiyat Ödülü de alan Hesse'nin Doğu edebiyatına olan yatkınlığı ve bu konudaki bilgi ve etkinliği, özellikle 1960 yıllarında Amerika'da canlanan Budizm ve Zen Budizmi akımları sırasında en çok okunan yazarlar arasına girmesine neden oldu.

Hermann Hesse 1962 yılında İsviçre'nin Montagnola kasabasında öldü.

Çağdaş Dünya Edebiyatı: 9
AFA - Yayınları: 95

ISBN 975-414-072-3

Birinci Baskı: Kasım, 1989
İkinci Baskı: Ekim, 1990

Demian Die Geschichte von Emil Sinclairs Jugend adlı bu kitabın Türkçe çeviri hakları AFA Yayıncılık A.Ş.'ye aittir.

Dizgi: AFA Yayıncılık A.Ş.
Baskı: Gülen Ofset
Kapak: Reyo Basımevi

AFA Yayıncılık A.Ş., Sıhhiye Apt. 19/8 Cağaloğlu - İSTANBUL

☎526 39 80

HERMANN HESSE

Demian

Çeviren:
Kâmuran Şipal

AFA
YAYINLARI

Her insanın yaşamı, onu kendine götüren bir yoldur, bir yol denemesi, bir yol taslağıdır.... Hepimiz aynı derinliklerden çıkıp geliriz, ama bir taslak olarak, derinliklerden çıkıp gelen bir yaratık olarak her birimiz kendi öz amacımıza varmak için uğraşıp didiniriz. Birbirimizi anlayabilir, ama kendimizi ancak kendimiz açıklayıp yorumlayabiliriz.

Hermann Hesse

İçimde dışarı çıkmak isteyen bir şey vardı, ben onu yaşamaya çalışıyordum yalnızca. Neden böylesine güçlü bu?

Anlatacaklarımı anlatabilmem için çok eskilere uzanmam gerekiyor. Elimden gelse daha da gerilere, çocukluğumun ilk yıllarına kadar uzanır, burada da durmaz, çok uzaklardaki atalarıma doğru yol alırdım.

Roman yazan sanatçıların âdetidir hep, Tanrı süsü verirler kendilerine, şu ya da bu insanın başından geçenleri tüm ayrıntılarıyla kuşbakışı görüp kavrayabilir ve bunu sanki Tanrı kendi kendine anlatıyormuşçasına, yani tüm çıplaklığıyla, hiçbir noktası önemsiz sayılmayacak şekilde hikâye edebilirlermiş gibi davranırlar. Ben üstesinden gelemem bu işin, benim gibi sanatçılar da gelemez. Ne var ki, benim öyküm benim için herhangi bir sanatçının öyküsünden daha çok önem taşıyor, çünkü benim kendi öykümdür bu, bir insanın öyküsüdür; kafadan uydurulmuş kurmaca bir insan değil, olası bir insan, ideal ya da şu veya bu şekilde varolmayan bir insan değil, gerçek bir insan, kendine özgü ve yaşayan bir insandır bu. Gelgelelim, gerçekten yaşayan bir insanın ne demek olduğu, günümüzde her zamankinden az bilinmekte, her biri doğanın değerli ve kendine özgü eseri sayılacak insanlar, yığın yığın kurşunlanıp öldürülmektedir. Eğer kendine özgü insanlar olarak ayrı bir değer taşımasaydık, içimizden her biri bir filinta kurşunuyla gerçekten saf dışı edilebilseydi, öyküleri kaleme almanın hiçbir anlamı kalmazdı. Ne var ki, her insan yalnız kendisi değil, aynı zamanda bir benzeri daha olmayan, tamamen kendine özgü, her bakımdan önemli ve dikkate değer bir noktadır. Öyle bir nokta ki, dünyanın tüm olayları kesişir burada; bir kezliğine, bir daha asla yinelenmeyecek bir kesişimdir bu. Dolayısıyla her insanın öyküsü önemli ve dün-

ya durdukça yaşayacak tanrısal nitelik taşır, her insan yaşadığı ve doğanın istemini yerine getirdiği sürece olağanüstüdür, her türlü dikkate ve ilgiye layıktır. Her insanda ruh bir ete, kemiğe bürünmüştür, her insanda bir canlı acı çeker, her insanda bir Kurtarıcı çarmıha gerilir.

Bir insanın ne olduğunu günümüzde bilenler fazla değildir. Pek çok kişi bunu sezmekte ve sezdiği için daha kolay ölebilmektedir; nitekim ben de bu anlatıyı kaleme aldıktan sonra daha kolay ölebileceğim.

Kendim için bilen biri diyemem; araştıran biri oldum hep ve hâlâ da öyleyim; ama artık yıldızlarda ve kitaplarda aradığım yok, kulak kabartıp damarlarımda çağıldayarak akan kanın verdiği dersleri dinlemeye başladım. Anlatacağım öykü hoş değil, düzmece öyküler gibi bir tatlılık ve uyumu içermiyor, kendilerini bundan böyle aldatmak istemeyen tüm insanların yaşamı gibi anlamsızlığa, karmaşaya, cinnete ve düşe çalıyor lezzeti.

Her insanın yaşamı, onu kendine götüren bir yoldur, bir yol denemesi, bir yol taslağıdır. Hiçbir insan yüzde yüz kendisi olamamıştır, ama yine de herkes gücü yettiğince ilerler bu yolda, kimi biraz daha gözü açık, kimi biraz daha gözü kapalı. Herkes kendi doğumuna ilişkin artıkları, bir İlkçağ dünyasının sümüksü cismini ve yumurta kabuklarını sonuna dek sürükleyip götürür kendisiyle. Kimileri vardır, hiçbir vakit insan aşamasına ulaşamaz, kurbağa olarak, kertenkele olarak, karınca olarak kalır. Kimileri de vücutlarının üst yarımıyla insan, alt yarımıyla balıktır. Ama her biri doğanın insan doğrultusunda bir yaratısıdır. Çıkıp geldikleri kaynak ise ortaktır hepsinde: Anneler. Hepimiz aynı derinliklerden çıkıp geliriz, ama bir taslak olarak, derinliklerden çıkıp gelen bir yaratık olarak her birimiz kendi öz amacımıza varmak için uğraşıp didiniriz. Birbirimizi anlayabilir, ama kendimizi ancak kendimiz açıklayıp yorumlayabiliriz.

Birinci Bölüm

İki Dünya

Öyküme başımdan geçen bir olayı anlatmakla başlayacağım. On yaşındaydım henüz, küçük kentimizdeki Latince okuluna gidiyordum.

Burcu burcu bir alay koku o günlerden esip geliyor bana doğru, içimi bir sızıyla, tatlı bir ürpertiyle dolduruyor; karanlık sokaklar, aydınlık evler, kuleler, saat vuruşları ve insan yüzleri sıcacık bir rahatlık taşan konforlu odalar, hayalet korkusuyla ürpererek kapılarından içeri ayak atılan gizemli odalar. Sıcacık bir sıkışıklık kokuyor, adatavşanları, hizmetçiler, kocakarı ilaçları ve kurutulmuş meyve kokuyor her şey. İç içe iki dünya yaşanıyor kentte, gece ve gündüzler iki ayrı kutuptan çıkıp geliyordu.

Dünyalardan biri bizim kendi evimizdi, öyleyken daha dar ve daha da sıkışıktı burası, gerçekte yalnızca anne ve babamı içine alacak kadardı. Büyük bölümüyle bana aşinaydı bu dünya, ismi anneydi, babaydı bu dünyanın, sevgiydi ve çatılmış kaşlardı, örnek alınacak kişilerdi, okuldu. Yumuşacık parıldar, aydınlık ve temizlik saçardı; sertlikten uzak güler yüzlü sözlerin, yıkanmış ellerin, temiz pak giysilerin, edep ve terbiyeye uygun davranışların yeri yurduydu burası. Sabah duaları ve ve ilahileri burada söyleniyor, Noel burada kutlanıyordu. Geleceğe doğru dümdüz uzanan çizgileri ve yolları içeriyordu bu dünya; ödevler ve kabahatler, vicdan azapları ve günah çıkartmalar, bağışlamalar ve ileriye yönelik iyiniyetli kararlar, sevgi ve saygı, İncil sözü ve bilgelik bu dünyadaydı ancak. Yaşamın arı, duru, güzel ve düzenli nitelik taşıyabilmesi için bu dünyaya sarılmak, tutunmak gerekiyordu.

Öteki dünyaya gelince, daha bizim evin göbeğinde başlı-

yordu ve bambaşkaydı, apayrı bir kokusu vardı bu dünyanın, değişik bir dil konuşuyor, başka sözverilerde bulunup başka şeyler istiyordu insandan. Bu ikinci dünyada hizmetçiler, zanaatkâr oğlanlar, hortlak hikâyeleri, skandallar yer alıyordu; dehşet verici, insanı cezbeden, korkunç ve bilmecemsi nesnelerin oluşturduğu rengârenk bir sel, mezbaha ve tutukevi, ayyaşlar ve birbiriyle dalaşan kadınlar, buzağılayan inekler, yere yığılıp kalan beygirler, hırsızlıklar, adam öldürmeler, kendi canına kıymalar, hepsi bu dünyadaydı. Dört bir taraf, bu güzelim ve tüyler ürpertici, vahşi ve acımasız nesnelerle doluydu; burnumuzun ucundaki sokakta, yanı başımızdaki evde vardı bunların hepsi, polisler vızır vızır dolaşıyor ve ipsiz sapsız kimseler ortalıkta kol geziyordu. Sarhoşlar karılarını dayaktan geçiriyor, akşam olmaya görsün, küme küme genç kızlar fabrikalardan dışarı akın ediyordu; insanı büyüleyen, büyüyle hasta yapabilen cadılar yaşamaktaydı; ormanda haydutlar barınıyor, kolluk kuvvetleri sağda solda yangın çıkaran kimseler yakalıyordu sürekli. Bu ikinci, bu yaman dünya dört bir yanda çağıl çağıl çağıldıyor, burcu burcu kokuyordu; yalnız bizim evin odaları, anne ve babamın kaldığı odalar bunun dışındaydı. Ve böylesi çok daha iyiydi. Bizim evde dirlik ve düzenliğin, huzurun ve vicdan rahatlığının, bağışlamanın ve sevginin bulunması harikulade bir şeydi ve bütün öbür nesnelerin, bütün o gürültücü ve çığırtkan, darda kaldı mı insanın hemen koşup annesine sığınabileceği o kasvet verici, karanlık, zorba ve hoyrat nesnelerin varlığı da yine harikuladeydi.

İşin en tuhaf yanı, iki dünyanın sınırlarının gelip birbirine dayanması, iki dünyanın birbirlerinin bu kadar yakınında yer almasıydı. Örneğin, hizmetçimiz Lina salondaki akşam duasında yıkanmış ellerini kırışıkları düzlenmiş önlüğüne bastırarak kapının yanıbaşında oturup ince sesiyle ilahinin

okunmasına katıldığı zaman, düpedüz anne ve babamın, bizlerin, aydınlıkların ve doğrulukların dünyasında yer alıyordu. Ama hemen arkasından mutfakta ya da tahtalardan çatılmış ahırda bana başsız adamın öyküsünü anlatırken ya da küçük kasap dükkânında komşu kadınlarla kavga ederken başka bir kız, öbür dünyaya ait biri olup çıkıyor, esrarengiz bir hava sarıyordu çevresini. Ve herkes için böyleydi durum, ama en çok benim için böyleydi. Elbette aydınlık ve kusursuz dünyadaydı benim yerim, anne ve babamın çocuğuydum ben; gelgelelim gözümü nereye çevirsem, nereye kulak kabartsam öbür dünyayı algılıyordum, çokluk bana yabancı gelmesine, beni pek tedirgin etmesine, içimi korku ve vicdan azabıyla doldurmasına karşın, öbür dünyada da yaşıyordum. Hatta yasak dünyada yaşamaya can atıyordum bazen; çokluk bu dünyadan gerisin geri aydınlığa dönüş, istediği kadar zorunlu ve iyi bir şey olsun, yine de bana daha az güzel, daha sıkıcı ve daha ıssız bir yere dönüş gibi geliyordu. Bazen biliyordum ki, yaşamdaki amacım anne ve babama benzemek, onlar gibi aydınlık ve temiz, üstünlük duygusuyla donatılmış biri olmaktı. Ne var ki, henüz uzun bir yol vardı geride bırakılacak, daha bir süre okullarda pineklemek, ders çalışmak, testler ve sınavlar başarmak gerekiyor, izlenecek yol da hep öbür karanlık dünyanın yanıbaşından, hatta hemen içinden vurup geçiyordu ve bir kez de bu dünyaya dalıp dışarı çıkamamak, içinde gömülüp gitmek hiç de olmayacak şey değildi. Böyle bir durumla karşılaşan Kayıp Oğul'ların öyküleri vardı, yiyip yutarcasına okumuştum bunları. Bu öykülerde baba evine ve iyi'ye dönüş öylesine rahatlatıcı ve şahane bir duygu yaratıyordu ki, doğru ve özlenmeye değer şeyin salt bu sayılacağını hissediyordum düpedüz. Ama yine de öykülerin, kötülerden ve mahvolmuş insanlardan söz eden bölümünü çok daha çekici buluyordum. Açıkça söylemek gerekirse, Kayıp Oğul'un ne-

damet getirip yeniden doğru yolu bulmasına insan neredeyse üzülüyordu. Tabii böyle bir şeyin ne açıkça dile getirilmesi mümkündü, ne de akıldan geçirilmesi. Nasılsa vardı işte, bir sezgi, gerçekleşebilir bir nesne olarak duyguların ta en dip köşesinde yaşıyordu. Şeytanı kafanda bir yerde canlandır deseler, pekâlâ bizim aşağımızdaki sokakta canlandırabilirdim onu, kılık değiştirmiş ya da kendini hiç gizlemeden, panayırda ya da meyhanede dolaştığım düşünebilirdim, ama bizim evde asla ortaya çıkmazdı, asla.

Kızkardeşlerim de aydınlık dünyanın içinde yer alıyordu. Çokluk bana öyle geliyor ki, mizaç bakımından anne ve babama daha yakındı kardeşlerim, benden daha iyi, daha terbiyeli, daha kusursuzdular. Onlar da hata yapıyordu kuşkusuz, onların da hoşa gitmeyen yanları vardı; ama bana öyle geliyordu ki, kızkardeşlerimde pek derinlere inmiyordu bu, bendeki gibi değildi, benim kötü'yle aramdaki ilişki çok daha sıkı ve ıstırap vericiydi, karanlık dünya bana çok daha yakındı. Kızkardeşlerimi de annemle babam gibi kollayıp gözetmem, kendilerine saygı göstermem gerekiyordu. Diyelim aramızda bir kavga çıktı, sonradan hep ben vicdan azabı çekiyor, hep ben kendime kötü kişi gözüyle bakıyor, kavgayı çıkaranın, af dilemesi gerekenin kendim olduğuma inanıyordum. Çünkü kızkardeşlerime kötü davranmakla anne ve babama kötü davranmış sayıyordum kendimi, iyi denen, otorite denen şeye sırt çevirmiş görüyordum. İçimde öyle gizler vardı ki, sokaktaki en sefil çocuklarla kızkardeşlerimden daha kolay paylaşabilirdim bunları. Her şeyin pırıl pırıl ve vicdanımın rahat olduğu günlerde kızkardeşlerimle oynamanın tadına doyamıyordum çokluk; onlara karşı iyi ve terbiyeli davranmak, onlarla birlikte olup kendimi yüce ve soylu bir ışık altında görmek ne güzeldi! İnsan bir melek olsa, ancak böyle yaşardı sanırım! Bildiğimiz en yüce şeydi bu melek olmak, Noel gibi, mutluluk

gibi çın çın sesler ve burcu burcu kokularla çepeçevre sarılmak! Gelgelelim, böylesi saatler ve günler ne kadar seyrekti! Oyun oynarken, oynamamıza izin verilen o masum güzel oyunlarla vakit geçirirken durup dururken coşuyor, sert ve hoyrat davranıyor, kızkardeşlerimi bıktırıyor, kavga ve patırtıya yol açıyordum; kafam kızıyor, korkunç bir insana dönüşüyordum ansızın; öyle şeyler yapıyor ve söylüyordum ki, bunlardaki çirkinliği hemen o anda ruhumun derinliklerinde tüm yakıp kavurucuğuluyla hissediyordum. Ardından o berbat ve karanlık saatler bunu izliyor, pişmanlık ve nedamet içinde kıvranıyordum; sonra da gidip kızkardeşlerimden af dilediğim o nazik an gelip çatıyordu. Derken yine bir aydınlık sarıyordu ruhumu, kendimi hiçbir çelişkiye yer vermeyen suskun ve şükran dolu bir mutluluk içinde buluyordum; birkaç saat ya da birkaç dakika bu duygu yüreğimden silinmiyordu.

Latince okuluna gidiyordum; belediye başkanının ve orman başkorucusunun oğulları da bizim sınıftaydı ve bazen beni görmeye geliyorlardı; ele avuca sığmayan çocuklardı, ama yine de yasaklanmamış iyi dünyanın mensuplarıydı ikisi de. Ben, her şeye karşın komşu çocuklarıyla, kendilerine genel olarak yukardan baktığımız ilkokul öğrencileriyle yakın ilişkiler içindeydim. İşte şimdi bunlardan biriyle başlayacağım öyküme:

Okulda ders yapılmayan bir öğle sonrasıydı; on yaşımdan biraz büyüktüm, komşu mahalleden iki çocukla kentte serseri serseri dolaşıyordum. Derken büyücek bir oğlan gelip aramıza katıldı; yaklaşık onüç yaşında, güçlü kuvvetli, hoyrat biriydi, ilkokula gidiyordu, bir terzinin oğluydu. İçkicinin biriydi babası, ailenin ismi kentte kötüye çıkmıştı. Franz Kromer adındaki bu oğlan hiç yabancım değildi, kendisinden pek korkardım, onun gelip bize katılması hoşuma gitmemişti. O

yaşta erkeksi tavırları vardı, fabrikada çalışan işçi oğlanların yürüyüşüne ve konuşmasına özeniyordu. Kromer'in peşine takılıp köprünün yanıbaşından ırmak kıyısına indik, ilk kemerin altına girip saklandık, kimsenin bizi görmemesine çalıştık. Köprünün kemerli duvarıyla tembel tembel akan ırmak arasındaki dar kıyı şeridi sırf döküntüden, çanak çömlek kırıklarından, eski püskü eşyalardan, birbirine dolaşmış paslı tel yığınlarından ve daha başka süprüntülerden oluşuyordu; Franz Kromer'in elebaşılığında dar kıyıyı boydan boya arayıp tarıyor, bulduklarımızı kendisine gösteriyorduk. Kromer gösterdiklerimizi ya alıp bir kenara kaldırıyor, ya da fırlatıp suya atıyordu. Kurşun, pirinç ya da kalay gibi şeyler var mı, onlara dikkat etmemizi tembihlemişti bize; bunları hep bir kenara ayırıyordu; boynuzdan eski bir tarağı da suya atmayarak yine alıkoymuştu. Kromer'in yanında kendimi adeta boğulacak gibi hissediyordum; onunla konuştuğumu bilse babamın ne kadar kızacağını düşündüğümden değildi hani, daha çok Franz'ın kendisinden korkuyordum. Onun beni yanına almasından ve bana da ötekiler gibi davranmasından memnundum. O emir veriyor, bizler de verilen emri yerine getiriyorduk. Sanki öteden beri süregelenbir âdete uyar gibiydik; oysa ilk kez Kromer'le beraberdim.

Sonunda yere oturduk. Franz suya bir tükürük attı, büyük bir adam gibi davranıyordu; dişlerinin arasındaki bir aralıktan tükürüyor ve tükürüğü istediği hedefe isabet ettiriyordu. Konuşmaya başladık; komşu mahalleden çocuklar okulda gösterdikleri çeşitli kahramanlıklardan, ona buna oynadıkları çeşitli oyunlardan söz açarak övünüp büyüklenmeye koyuldular. Ben susuyor, ama bu sususumla da dikkati çekmekten ve Franz'ı kızdırmaktan korkuyordum. İki arkadaşım daha işin başında benden uzaklaşıp Franz'a yanaşmıştı; aralarında bir yabancıydım ben, kılık kıyafetime ve davranışıma içerle-

diklerini hissediyordum. Kentteki Latince okulunun öğrencisi olan benim gibi bir beyzadeyi Franz'ın sevmesi düşünülemezdi asla; öbür ikisininse, gerektiğinde beni tanımazlıktan gelip yarı yolda bırakacakları kuşkusuzdu.

Sonunda baktım olmayacak, sırf korkumdan ben de bir şeyler anlatmaya kalktım. Kafamdan hatırı sayılır bir haydut hikâyesi uydurdum, olayın kahramanlığını da kendim üstlendim."Eckmühle'nin yanıbaşındaki bahçeden bir arkadaşla geceleyin tam bir çuval dolusu elma aşırdık", diye başladım söze. "Elmalar da hani bildiğimiz elmalardan değil, hepsi birinci sınıf şeyler, elmaların kralıydı", dedim. O anda beni bekleyen tehlikeden kaçarak böyle bir anlatıya sığınmıştım işte; doğrusu bir olayı kafadan uydurup anlatmakta ustaydım. Az sonra arkasını getiremeyip eskisinden de kötü bir duruma sürüklenmemek için bütün hünerimi seferber etmiştim. "Birimiz elmaları ağaçtan koparıp aşağı atarken, öbürümüz gözcülük yaptı hep", diye sürdürdüm konuşmamı. "Sonunda baktık ki çuval kurşun gibi olmuş, ağzını açıp elmaların yarısını yine boşalttık ister istemez, ama yarım saat sonra yine dönüp geldik, boşalttığımız elmaları da alıp götürdük."

Sözümü bitirdiğimde öyle sanıyordum ki, uydurduğum masalı beğenecek, bana alkış tutacaklar. Sona doğru coşmuş, kendimi anlatının seline iyice kaptırmıştım. Aramızdaki küçüklerin ikisi de bir şey söylemeyerek bekledi, ama Franz gözlerini kısarak insanın içine işleyen bakışlarıyla beni süzdü, sonra tehditkâr bir sesle sordu:

"Doğru mu bu anlattıkların?"

"Tabii doğru", dedim.

"Yani gerçek düpedüz?"

"Evet, gerçek", dedim direterek, oysa içten içe korkudan boğulacak gibiydim.

"Yemin eder misin peki?"

Bunu işitince irkildim çok, ama hiç duraksamadan evet'i yapıştırdım.

"Söyle öyleyse, Allah belamı versin ki doğru, de!"

"Allah belamı versin ki doğru," diye tekrarladım.

"Pekâlâ", dedi Franz bunun üzerine ve yüzünü başka tarafa çevirdi. Ben iş bu kadarla kapandı, diye düşündüm; Franz'ın ayağa kalkıp dönüş yolunu tutması üzerine sevindim. Köprünün üzerinde çekine çekine, eve gitmem gerektiğini söyledim.

"Bu kadar acele etmenin gereği yok", diyerek güldü Franz. "Nasıl olsa yolumuz bir."

Sonra salına salına yürümesini sürdürdü. Ben aralarından kaçıp gitmeyi göze alamadım. Hani Franz sahiden bizim eve doğru geliyordu. Eve varıp da kapımızı, kapıdaki o kalın pirinçten tokmağı, pencerelere vurmuş güneşi ve annemin odasındaki perdeleri görür görmez, oh diyerek derin bir nefes aldım. Canım dönüş! O canım, mutlu eve dönüş, aydınlığa ve huzura dönüş!

Hemen kapıyı açıp taşlığa süzülmek ve kapıyı ardımdan vurup kapatmak istiyordum ki, baktım Franz da benimle birlikte içeri girdi. Yalnız avlu tarafından ışık alan çini döşeli karanlık taşlıkta yanıbaşımda dikildi, beni kolumdan tutarak şöyle dedi usulcacık: "Hey, acelen ne bu kadar!"

Korkuyla yüzüne baktım. Eli kıskaç gibi sımsıkı kavramıştı kolumu. Maksadı ne acaba diye geçirdim zihnimden, yoksa beni dövecek mi diye düşündüm. Bağırsam, avazım çıktığı kadar bağırsam, acaba yukardan zamanında biri yetişir de beni kurtarır mıydı? Ama vazgeçtim bağırmaktan.

"Ne var?" diye sordum. "Ne istiyorsun benden?"

"Çok bir şey değil. Hepsi bir soru daha soracağım. Ötekilerin işitmemesi gereken bir soru."

"Ya? Ne söyleyeyim istiyorsun? Bırak beni, yukarı çıkacağım."

"Biliyorsun herhalde," dedi Franz alçak sesle, "Eckmühle yanındaki meyve bahçesi kimin?"

"Hayır, bilmiyorum; değirmencinin sanırım."

Franz eliyle kıskıvrak yakalamıştı kolumu, beni çekip iyice kendisine yaklaştırdı; adeta burun buruna gelmiştik. Gözlerini bir hainlik bürümüştü; kötü kötü gülümsüyor, suratından acımasızlık ve zorbalık akıyordu.

"O zaman, ben sana söyleyeyim bahçe kimin. Elmaların aşırıldığından hanidir haberim var benim; ayrıca, adamın elmaları çalanı ihbar edene iki mark vereceğini söylediğini de biliyorum."

"Aman Tanrım!" diye bir ses çıktı ağzımdan. "Şey, beni ele vermeyeceksin değil mi?"

Franz'ın namus ve şeref sözünden medet ummanın boşuna zahmet sayılacağını seziyordum. Çünkü öteki dünyadandı o; ihanet kendisi için bir suç oluşturmuyordu, bunu çok iyi hissediyordum. Böylesi konularda, "öteki dünyadakiler" bizim gibi değillerdi.

"Ele vermeyeyim mi?" diye güldü Franz. "Sevgili dostum, sen iki marklık paralar basan bir kalpazan mı sanıyorsun beni? Meteliksizin biriyim ben, senin gibi varlıklı bir babam yok. Baktım ki iki mark kazanmak için bir fırsat çıktı karşıma, fırsatı kaçırmam hiç. Ama belli olmaz, bakarsın adam daha çok para verir."

Ansızın koyverdi beni Franz. Taşlığımızdaki huzur ve güven kokusu uçup gitmiş, sanki dünya başıma yıkılmıştı. Beni ele verecekti Franz; ben, suç işlemiş biriydim; durum babama bildirilecekti, hatta belki polis işe el koyacaktı. Bütün korkunçluğuyla bir kargaşanın tehdidi altındaydım, tüm çirkinlik ve tehlikeler üzerime salınmıştı. Gerçekte hırsızlık gibi bir

eyleme asla kalkışmamış olmamın hiç önemi yoktu. Üstelik yemin de etmiştim. Aman Tanrım, aman Tanrım!

Gözlerimde yaşlar belirdi. Fidyeyi ödeyip yakamı bu işten sıyırmam gerektiğini anlıyordum. Kolum kanadım kırık, ellerimi ceplerime daldırdım. Ne bir elma vardı, ne bir çakı, bomboştu ceplerim. Birden aklıma saatim geldi. Eski bir gümüş saatti, çalışmıyordu, iş olsun diye taşıyordum yanımda. Ninemizden kalmıştı. Elimi cebime attığım gibi saati çıkardım.

"Franz," dedim, "bak dinle, beni ele verme sakın, güzel bir şey olmaz bu. Karşılığında al bu saati senin olsun, al! Ne yapayım, sana verecek başka şeyim yok. Ama saati alabilirsin; gümüş bir saat, işçiliğine de diyecek yok, ufak bir tamire ihtiyacı var, o kadar." Franz gülümsedi, saati alıp kocaman avucunun içinde tuttu. Gözlerim eline takıldı, ne hoyrat bir eldi bu, ne amansız bir düşmanlıkla doluydu, yaşamıma ve huzuruma kastederek nasıl da uzanmıştı bana doğru.

"Gümüş bir servet", diye tekrarladım ürkek ve çekingen.

Ama Franz derin bir nefretle: "Gümüşüne de, eski saatine de başlarım şimdi!" dedi. "Al saatini de kendin tamir ettir."

"Dur gitme, Franz!" dedim ben, korkudan titreyerek; çekip gitmeye davranmıştı çünkü. "Bekle biraz, ne olursun! Al işte saati. Gerçekten gümüş, yemin ederim gümüş. Yanımda sana verecek başka şey yok, ne yapayım."

Franz, hiç istifini bozmadan ve küçümseyerek beni süzdü.

"Kime başvuracağımı biliyorsundur sanırım. Ama belki karakola da bildirebilirim durumu, oradaki polisleri iyi tanırım."

Sonra gitmek için arkasına döndü. Koluna yapışıp alıkoydum. Yo, gitmemeliydi Franz; bu durumda çekip gitti mi, ilerde olacaklara katlanmaktansa ölürdüm daha iyi.

"Franz," diye yalvarmaya başladım, heyecandan kısık bir sesle, "sakın bir delilikte bulunmayasın! Tamam mı! Söylediklerin bir şakaydı, öyle değil mi?"

"Şaka, evet, şaka, ama senin için pahalıya malolabilir."

"Peki, söyle, ne yapayım, Franz! Ne dersen yapmaya hazırım, görüyorsun!"

Gözlerini yine kısarak süzdü beni ve bir kez daha güldü. Yapmacık bir babacanlıkla: "Bırak şu aptallığı!" dedi. "Sen de benim kadar iyi biliyorsun durumu. Elime bir kez iki mark kazanma fırsatı geçmiş; zengin biri değilim ki, iki markı sokağa atayım. Ama sen zenginsin, baksana bir saatin bile var. Bana hepsi hepsi iki mark vereceksin, düzelecek her şey."

Franz'ın sözleri akla uygundu hani. Gelgelelim, işin ucunda iki mark vardı! On mark, yüz mark, bin mark ne ise, iki mark da öyleydi benim için, işte o kadar çok para, ele geçiremeyeceğim kadar çok paraydı. Metelik bile yoktu bende. Bir kumbaram vardı, annemin odasında duruyordu; amcalarım, dayılarım bize geldiğinde ve daha başka kimi zamanlar hepsi birkaç kuruş atılmıştı içine, işte bu kadardı bütün param. Henüz o yaşta cep harçlığı diye bir şey vermiyorlardı evden.

Boynumu bükerek: "Hiç param yok," dedim, "Hiç yok. Ama başka her şeyimi verebilirim sana. Kızılderilileri anlatan bir kitabım var, kurşundan askerlerim, sonra bir pusulam var. İstersen pusulayı getireyim gör."

Franz, atak ve kalleş, ağzını oynatıp yere tükürdü.

"Bırak gevezeliği!" dedi emreder gibi bir sesle. "Bu saydığın pespaye şeyler senin olsun. Pusulaymış! Benim daha fazla kafamı kızdırma da, sökül şu parayı!"

"Ama yok param. Hiç para vermiyorlar bana evden. Ben ne yapabilirim!"

"O zaman yarın sabah getirirsin iki markı. Okul dağıldık-

tan sonra, pazar yerinde seni bekleyeceğim. O kadar işte! Hele bir parayı getirme de gör!"

"İyi ama, nereden bulayım? Hay Allah! Param yok diyorum!"

"Sende yoksa, evinizde yeteri kadar vardır. Hem parayı bulmak senin işin. Yarın okuldan sonra, tamam mı! Bak söylemedi deme, parayı getirmedin mi..." Franz gözümün içine baktı. Bakışı korkunçtu. Tekrar bir tükürük attı yere ve sonra bir gölge gibi ortadan kayboldu.

Merdivenlerden yukarı çıkamıyordum bir türlü. Mahvolmuştum. Evden kaçıp gitmeyi, bir daha da dönmemeyi düşündüm; olmazsa kendimi ırmağa atacak, canıma kıyacaktım. Ne var ki, kesinlikten yoksun düşüncelerdi, hayallerdi hepsi. Karanlıkta merdivenin en alttaki basamağına oturdum, tortop içime gömülüp başıma gelen felakete bıraktım kendimi. Odun çıkarmak için elinde bir sepetle aşağıya inen hizmetçimiz Lina beni orada ağlarken buldu.

"Ne olursun, y··karda kimseye bir şey söyleme," dedim ve merdivenlerden çıktım. Cam kapının yanıbaşındaki askıda babamın şapkasıyla annemin şemsiyesi ilişti gözüme; bir yurt yuva, bir sevecenlik rüzgârı bana doğru esip geldi, eve dönen Kayıp Oğul'un yeniden kavuştuğu odaları ve bu odaların manzarasını ve kokusunu selamlaması gibi bir yakarış, bir şükranla selamladım bu nesneleri. Ama benim olan bir şey yoktu artık, her şey annemin ve babamın aydınlık dünyasında kalmıştı; bense suça bulanmış, yabancı bir selin derinliklerine gömülmüştüm; bir maceraya sürüklenmiş, günaha girmiştim; düşmanın tehdidi altındaydım; tehlikeler ve utançlar beni bekliyordu. Şapka, şemsiye malta taşı döşeli o canım eski zemin, sofadaki dolabın üstünde asılı kocaman tablo ve içerden, salondan gelen ablamın sesi; bütün bunlar şimdiye dek görülmedik ölçüde tatlı, zarif ve nefisti; ama bundan böy-

le avutucu özelliklerini yitirmiş, güvenilir olmaktan çıkmış, salt suçlayıcı neslere dönüşmüştü: Artık benim değildi hiçbiri, onların kıvançlarını ve sessizliklerini paylaşamazdım. Ayaklarım çamura batmıştı ve paspasa sürerek çıkaramıyordum çamuru, evimize hiç aşinası olmadığı gölgeleri sürüyüp getirmiştim. O zamana kadar beraberimde ne çok sır taşıyıp getirmiştim eve, ne çok korku getirmiştim; ama bugün bu odalara taşıdıklarımın yanında hepsi çocuk oyuncağı kalırdı. Karayazı peşimden seğirtiyordu, eller uzanmıştı bana doğru, annem bile artık sözkonusu ellerden beni koruyamazdı, varlıklarını annemin öğrenmemesi gereken ellerdi bunlar. İşlediğim suç ister hırsızlık olmuş, ister doğruyu söylememek (Tanrının adını anıp yalan yere yemin etmemiş miydim?), aynı kapıya çıkardı hepsi. İşlediğim günah, rasgele günahlardan değildi, yakamı şeytana kaptırmıştım. Ne diye gitmiştim onlarla sanki? Ne diye dediğini yapmıştım Franz'ın? Babamın bile sözünü bu kadar dinlememiştim şimdiye dek. Ne diye o hırsızlık masalını uydurmuştum kafamdan? Sanki büyük bir kahramanlıkmış gibi suç oluşturan bir eylemle ne diye böbürlenmeye kalkmıştım? İşte şimdi şeytan yapışmış yakama bırakmıyordu, işte şimdi düşman peşime düşmüştü.

Ertesi günden duyduğum korku bir an kaybolarak yerini müthiş bir kesinliğe bıraktı: İzlediğim yol bundan böyle hep bayır aşağı inecek, beni boyuna zifiri karanlıklardan içerlere çekip götürecekti. İşlediğim suçtan çaresiz yeni suçların filizleneceğini, kızkardeşlerimin yanına gitmemin, içerdekileri selamlamamın, anne ve babama öpücükler vermemin düzmece davranışlar olacağını, bir kötü yazgıyı, bir sırrı kendimle taşıyıp ruhumda gizlediğimi açıkça seziyordum.

Babamın şapkasına bakarken bir an içimde bir güven ve umut ışığı çakar gibi oldu. Her şeyi anlatacaktım ona, vereceği yargıyı ve belirleyeceği cezayı kabullenecek, babamı kendi-

me sır ortağı ve beni esenliğe çıkaracak biri yapacaktım. Hepsi tövbe etmeme bakıyordu, sık sık da üstesinden gelmiştim bu işin, çetin ve acılı bir saat yaşayacaktım, çetin ve pişmanlık dolu bir yakarışla beni bağışlamasını isteyecektim babamdan.

Kulağa ne hoş geliyordu böyle bir şey! Ne kadar baştan çıkarıcı, ne kadar çekiciydi! Ama hayır yoktu bu işte. Böyle bir davranışta bulunmayacağımı biliyordum. Artık içimde bir sır sakladığımın, bir suç işlemiş olup cezasını kendim tek başıma çekmem gerektiğinin farkındaydım. Kimbilir, belki de bir yol ayrımına gelmiştim, belki bu saatten başlayarak kötü'nün dünyasında eğleşecek, sırlarımı kötülerle paylaşacak, onlara bağımlı yaşayacak, onların sözünden çıkmayacak, ben de onlardan birine dönüşecektim. Erkeklik ve kahramanlık taslamıştım, bundan doğacak sonuçları da sineye çekecektim ister istemez.

Salona girdiğimde, babamın ıslak ayakkabılarımdan dolayı söylenmesini canıma minnet bildim. Çünkü dikkati başka yere çekti bu, babamın işin daha kötü yanını farketmesine fırsat vermedi; nihayet ben de, işlediğim asıl suçla içten içe ilişki kurduğum bir paylamaya göğüs gerebilirdim. Derken tuhaf ve yeni bir duygu içimde ışıl ışıl boy verdi; kancadan uçları bıçak gibi keskin, fena bir duyguydu bu: Babamdan üstün durumda görüyordum kendimi, babamın hiçbir şeyden haberi olmayışına belli bir küçümsemeyle bakıyor, potinlerimin ıslaklığından ötürü beni paylayıp terslemesini bir küçüklük sayıyordum. Bir bilsen! diye aklımdan geçiriyor, kendimi işlediği çeşitli cinayetler dururken çaldığı bir sandviç nedeniyle sigaya çekilen biri gibi görüyordum. Çirkin ve iğrenç bir duyguydu, ama güçlüydü ve insanı bayağı cezbediyordu, içimdeki sırra ve işlediğim suça hiçbir düşüncenin üstesinden gelemeyeceği gibi kıskıvrak bağlamıştı beni. Bakarsın, diye dü-

şünüyordum, Franz çoktan polise gidip beni ele vermiştir; bana burada küçük bir çocuk gibi davranırlarken, başımın üzerinde kara bulutlar dolaşıyordur.

Şimdiye kadar anlattığım kadarıyla, olayın önemli ve kalıcı anı bu andı. Babamın kutsallığında ilk kez bu anda bir çatlak belirmiş, şimdiye kadar çocuk yaşamımı sırtında taşıyan temel duvarlara ilk darbe bu anda inmişti; öyle duvarlar ki, kendi kendisi olmak isteyen herkesin önce bunları yıkması gerekiyordu. Herkesin gözünden kaçan böylesi yaşantılardır ki, yazgımızın izleyeceği önemi küçümsenmeyecek asıl doğrultuyu oluşturur. Sözkonusu darbe ve çatlak kapanır zamanla, şifa bulur ve unutulup gider; ama gerçekte hepsinden gizli saklı bir köşede sürdürür yaşamını, kanamaya devam eder.

Sözünü ettiğim yeni duygu karşısında dehşete kapılmıştım, o saat babamın ayaklarına kapanıp öpebilirdim onları, böyle bir duygudan ötürü af dileyebilirdim. Ne var ki, çok önemli bir hata af dileyerek giderilemez, her bilge kişi gibi her çocuk da bütün derinliğiyle hisseder, çok iyi bilir bunu.

Gündüz olup bitenler üzerinde kafa yormak, sorunun çözümü için ertesi gün ne gibi yollara başvuracağımı düşünüp taşınmak gereğini duydumsa da, bir türlü buna fırsat bulamadım. Bütün akşamı salondaki her zamankinden değişik havaya alışmaya çalışarak geçirmiştim. Duvar saati ve masa, Kutsal Kitap ve ayna, duvardaki etajer ve resimler adeta bana veda ediyordu; dünyamın ve o canım mutlu yaşamımın nasıl geçmişe karışarak benden çözülüp ayrıldığını kalbimde bir ürpertiyle izliyordum ister istemez. Emip soğuran yeni köklerle evimizin dışındaki zifiri karanlıkta ve yabancı diyarda nasıl demir atıp kök saldığımı, burada sımsıkı tutulup alıkonulduğumu çaresizlik içinde hissediyordum. İlk kez tadıyordum ölümü ve tadı acıydı, çünkü doğmaktı ölüm, korkunç yenilikler karşısında duyulan dehşet ve ürküntüydü.

Sonunda kendimi yatakta yatıyor görerek sevinmiştim. Ama daha önce ateşten gömlek son sınav olan akşam duasını göğüslemem gerekmişti, bu arada bir ilahi söylemiştik, benim en sevdiğim ilahilerden biriydi. Ne yazık ki ben katılmamış, ötekilerle beraber söylememiştim. İlahinin her parçası benim için zehir zıkkımdan farksızdı. Babam Tanrıdan rahmet dilerken ben katılmamıştım duaya ve babam "hep bizimle ol!" sözleriyle duayı bitirdiğinde ani bir sarsılmanın beni evdekilerin arasından çekip aldığını hissetmiştim. Tanrının inayeti bütün evdekilerin üzerindeydi, ama ben aralarında değildim. Derken üşümüş ve yorgunluktan bitkin, çıkıp gitmiştim odadan.

Bir süre yatakta yattım, bir sıcaklık ve esenlik duygusu bir süre sevgiyle sarıp sarmaladı beni. Ansızın, bir kez daha gönlüm gerilere kaydı, gerilerde kalan olayın çevresinde korkak ve çekingen kanat çırpmaya başladı. Her zamanki gibi annem iyi geceler dileyip gitmişti, ama hâlâ odada ayak seslerinin yankılandığını işitiyordum, kapı aralığında elindeki mumun ışığı parıldıyordu henüz. Az sonra, diye geçiriyordum içimden, az sonra annem yine dönüp gelecek, durumu sezdi çünkü, bir öpücük konduracak yüzüme ve soracak, iyi kalpli ve umut verici bir şekilde soracak, anlamak isteyecek; işte o zaman ağlayabileceğim, o zaman boğazıma düğümlenen o taş parçası eriyip kaybolacak, o zaman annemi kucaklayıp söyleyeceğim ona, o zaman her şey düzelecek, o zaman kurtulacağım. Derken kapı aralığındaki aydınlığın yerini karanlık aldı; ama ben bir süre daha kulak kabarttım, annem gelecek, dedim kendi kendime, mutlaka gelecek.

Bir ara yine gündüzki olaya döndüm, düşmanımın gözlerinin içine bakmaya başladım. Bir gözünü kısmıştı, hoyrat gülüyordu ağzı; ben kendisine bakıp durur ve kaçınılmaz akıbeti sineye çekmeye çalışırken, o büyüdükçe büyüdü, çirkinleş-

tikçe çirkinleşti, hain gözleri bir şeytansılıkla çakıp sönüyordu. Burnumun ucunda dikiliyordu hemen; derken uyuyakaldım; ama ne düşmanımı gördüm düşümde, ne o gün geçen olayları; bir başka düş gördüm, annem babam, kardeşlerim ve ben bir kayıkta gidiyorduk, çevremizi bir tatil gününün huzuru ve aydınlığı sarmıştı. Gece yarısı yine uyandım uykudan, düşteki mutluluğun tadını hâlâ hisseder gibiydim, kızkardeşlerimin beyaz yazlık giysilerinin hâlâ gözlerimin önünde, güneşte parıldadığını görüyordum; ansızın düşsü cennetten gerçek'in içine yuvarlanmış, kendimi yeniden düşmanımın hain gözleri karşısında bulmuştum.

Sabahleyin annem aceleyle gelip: "Vakit geç oldu, ne diye hâlâ kalkmıyorsun yataktan?" diye sesini yükselttiğinde berbat bir haldeydim; annem sordu derken; "Ne o, rahatsız mısın yoksa?" Bunun üzerine kusmaya başladım.

Hiç değilse bir şey kazanılmıştı böylelikle. Bir yol hastalanayım da bir sabah yataktan kalkmayayım, papatya çayı içeyim, kulak kabartıp annemin bitişik odada nasıl ortalığa çeki düzen verdiğini dinleyeyim, dışarda, sofada Lina'nın kasapla konuşmasını işiteyim diye can atardım her zaman. Okulsuz geçirilecek bir öğle öncesinin sihirli ve masalsı bir havası vardı; güneş, oyunsu ışıklarını odadan içeri yollardı ve bir başka güneşti bu, okulda sınıfa girmesin diye yeşil perdeleri indirdiğimiz güneş değildi. Ama bütün bunlardan tat alamıyordum bugün, hepsi düzmece ve yalansı bir kılığa bürünmüştü.

Ah, keşke ölseydim! Ama birazcık rahatsızlanmıştım yalnızca, bu da pek işe yarayacak gibi değildi. Okula karşı beni koruyorsa da, Franz'a karşı asla; saat onbirde pazar yerinde beni bekliyordu Franz. Öte yandan annemin güleryüzü de bu kez beni avutamamış, bana rahatsızlık ve sıkıntı vermişti. Çok geçmeden yine uyur gibi yapıp düşünmeye koyuldum. Çaresi yoktu hiç, saat onbirde kalkıp ister istemez pazar yeri-

ne yollanacaktım. Saat onda usulcacık kalktım yataktan, iyileştiğimi söyledim. Bu gibi durumlarda her zaman olduğu gibi öğleden sonra yine yatağa yollanmam ya da okula gitmem istenince okulu yeğlediğimi açıkladım. Bir plan tasarlamıştım kafamda.

Yanımda para olmadan Franz'ın gözüne görünemezdim. Benim o küçük kumbaramı ne yapıp edip ele geçirmem gerekiyordu. Yetecek kadar para yoktu kumbaramda, dünyada yoktu, biliyordum bunu. Ama yine de biraz bir şey çıkabilirdi içinden ve bir his biraz paranın hiç yoktan daha iyi olduğunu söylüyordu; en azından yatıştırılması zorunluydu Franz'ın.

Ayağımda çorapla annemin odasına girip maşasının gözünden kumbaramı almam doğrusu tatsız bir şeydi, ama bir gün önce olanlar kadar da kötü değildi. Yürek çarpıntısından boğulacak gibiydim. Aşağıdaki sahanlıkta kumbarayı yoklayıp kilitli olduğunu görmem de rahatlatmaya yetmemişti beni. Kumbarayı kırmam pek güçlük doğurmamıştı, tenekeden ince kapağı delmem gerekmişti, o kadar. Ama bunu yaparken elimi incitmiş, asıl hırsızlık suçunu da işte şimdi işlemiştim. O zamana kadar evde şekerleme, meyve gibi şeyler atıştırmıştım kimse görmeden. Oysa şimdi yaptığım bir çalmaydı, kendi paramdı çaldığım, ama olsun. Franz'a ve onun dünyasına böylelikle bir adım daha yaklaştığımı hissettim. Nasıl da adım adım tepetaklak yuvarlanmış gidiyordum; karşı koymaya çalıştım. Allah kahretsin, geriye dönülecek gibi değildi artık. Korka korka paraları saydım, kumbarayı oynatınca nasıl da dolu gibi ses çıkarmıştı; oysa avcuma dökülen para ne kadar da azdı. Altmışbeş fenikti hepsi. Kumbarayı aşağıdaki sofanın bir köşesine sakladım, parayı kapalı avcumda tutarak evden dışarı çıktım, şimdiye kadarkinden bir başka türlüydü bu çıkışım. Yukardan birinin bana seslendiğini işitir gibi olup sıvıştım hemen.

Saat onbire epey vardı henüz; kimseye görünmemeye çalışarak sapa yollarda, gözüme değişmiş görünen bir kentin sokaklarında ilerlemeye koyuldum; o zamana kadar hiç görmediğim bulutların altında yürüyor, önünden geçtiğim evler bana bakıyor, yanından geçtiğim insanlar kuşkuyla beni süzüyordu. Yolda aklıma geldi ansızın, okul arkadaşlarımdan biri bir gün hayvan pazarında bir *taler** bulmuştu. Tanrı bir mucize yaratsa da, bana da böyle bir şey bulmak nasip olsa diye dua etmeye dünden hazırdım. Ama yalvarmaya, dua etmeye hakkım yoktu artık. Olsa da kumbara kırılmıştı bir kez, eski haline konulamazdı.

Franz uzaktan beni farketmişti, ama hiç acele etmeden yaklaştı; beni umursamaz görünüyordu. Yanıma geldiğinde, bir işaret çakıp kendisini izlememi söyledi, bir kez bile arkasına dönmeksizin sakin sakin yoluna devam etti sonra. Saman Sokağı'ndan aşağı inip patika yola çıktı, kentin en son ucundaki evlerinin yanına varıp inşa halindeki bir binanın önünde durdu. Binada çalışan kimse seçilmiyordu, duvarlar kapısız ve penceresiz çırılçıplak dikiliyordu ortada. Franz sağına soluna bakınıp kapıdan içeri daldı, ben de peşinden yürüdüm. Franz duvarın arkasına dolandı, işaret edip yanma çağırdı beni ve elini uzattı. "Getirdin mi parayı?" diye sordu serinkanlı.

Yumruk yapılmış elimi cebimden çıkarıp bütün paramı onun açılmış avcuna boşalttım. Son beş feniğin sesi daha benim kulaklarımda çınlarken, Franz hemencecik saymıştı parayı.

"Altmışbeş fenik," dedi ve bana baktı.

"Evet," diye cevapladım, ürkek ve çekingen. "Hepsi bu. Biliyorum tabii, çok az. Ama ne yapayım, hepsi bu kadar. Başka param yok."

*1908 yılına kadar Almanya'da kullanılan gümüş para (ÇN).

"Ben seni daha akıllı sanırdım," diyerek neredeyse yumuşak bir dille payladı beni Franz. "Centilmen insanlar dürüst davranır. Senden haksız yere bir şey istemem, biliyorsun. Al şu meteliklerini, sok cebine. Ama o, anlıyorsun kimi kastettiğimi, benimle pazarlık etmez, trink öder hemen."

"Ama param bu kadar. Kumbaramdan çıkardım hepsini."

"Orası beni ilgilendirmez. Ama seni güç duruma sokmak da istemem kuşkusuz. Bu para dışında bir mark otuzbeş fenik borcun kalıyor, tamam mı! Üstünü ne zaman getireceksin bakayım?"

"İnan ki getireceğim, Franz! Bu ne zaman olur, şu anda söyleyemem. Belki pek kısa bir süre sonra daha çok para geçer elime, bakarsın yarın, olmazsa öbür gün. Anlıyorsun tabii, babama bir şey söyleyemem."

"Orası senin bileceğin şey. Sanma ki, sana kötülük etmek istiyorum. Yoksa öğleye kalmadan getir derdim parayı, değil mi! Ama demiyorum görüyorsun. Biraz daha bekleyeceğim. Yarın değil öbür gün öğleden sonra ıslık çalar, sana haber veririm. O zaman getirirsin. Benim ıslığımı biliyorsun her halde?" Ardından bir ıslık çaldı Franz. Şimdiye dek pek çok kez işitmiştim bu ıslığı.

"Evet," dedim, "biliyorum."

Bunun üzerine çekip gitti Franz; sanki ben tanımadığı yabancı biriyim de, aramızda bir iş konuşması yapılmıştı, o kadar.

Franz'ın ıslığını ansızın işitsem, bugün bile içime bir korku düşerdi sanırım. Ama o günden sonra sık sık işittim bu ıslığı, sanki hep bu ıslık vardı kulağımda, sürekli onu duyuyordum. Oyun, iş, düşünce, bu ıslığın bir yol bulup sokulamayacağı hiçbir yer yoktu; beni tutsağı yapan ıslık, bundan böyle benim yazgım olmuştu. İkide bir küçük bahçemize atıyor-

dum kendimi; bu çiçekli bahçeye bayılıyor, güz mevsiminin yumuşak ve renkli günlerinde buradan çıkmayı bir türlü canım istemiyordu. Tuhaf bir içgüdü, eskilerde kalmış çocuk oyunlarını yeniden oynamaya itiyordu beni; adeta küçük bir oğlana dönüşüyor, oyun sırasında henüz bozulmamış, özgür, masum ve esenlik içinde bir çocuk olup çıkıyordum. Ama tam oyunun ortasında Franz'ın ıslığı nereden geliyorsa çıkıp geliyordu. Hep bekliyordum bu ıslığı, ama yine de beni müthiş tedirgin ediyor, ansızın üzerime çullanıyor, oyunla aramdaki bağı koparıp atıyor, hayallerimi, düşlerimi kırıp döküyordu. Bunun üzerine yola düşüyordum çaresiz; baş belası Franz'ın peşine takılıp onunla pis ve iğrenç yerlere gidiyor, ona ister istemez hesap veriyor, benden alacağı para konusundaki uyarılarını dinlemek zorunda kalıyordum. Bu iş birkaç hafta sürdü yalnız, ama sanki bana yıllar gibi, bitip tükenmek bilmeyen bir zaman parçası gibi geldi. Elime seyrek para geçiyordu, beş ya da on fenik bir şey; Lina pazara gidip gelirken yanına aldığı sepeti mutfaktaki masanın üzerine bıraktığında içinden aşırıyordum bu parayı. Her defasında Franz beni tersleyip paylıyor, aşağılayıcı sözlerle bana veryansın ediyordu; sanki onu dolandırıp açıkça hakkı olan bir şeyin üzerine yatmak istiyordum ben; sanki onu kafese koyup parasını almak, onu kötü duruma düşürmek istiyordum. Hayatımda o zamanki kadar yüreğimin sıkıldığı seyrek görülmüştür; o zamanki kadar büyük bir umutsuzluğa hiç kapılmadım, özgürlüğümün böylesine kısıtlandığını duyumsamadım hiç.

Kumbarayı oyun markalarıyla doldurmuş ve eski yerine götürüp bırakmıştım, kimse de bunu sezmemişti. Ama her gün öğrenebilirler, böyle tatsız bir şeyle her gün karşılaşabilirdim. Annemin usulca odama girip yanıma sokulması, Franz'ın ıslığından daha büyük bir korkuyla dolduruyordu içimi; her seferinde, yoksa annem kumbarayı sormaya mı geliyor, diye düşünüyordum.

Bana eziyet eden şeytanım Franz'ın yanına pek çok kez elim boş gitmek zorunda kalmıştım; sonunda Franz, üzerimde uyguladığı işkence biçimini değiştirdi, beni kullanmaya başladı. Kendi yapacağı işleri benim üzerime yıktı, babası için görmesi gereken ayak işlerini bana yaptırdı. Ayrıca, tek ayak üzerinde on dakika sekmek, yoldan geçen birinin ceketine arkadan bir kâğıt iliştirmek gibi bazı çetin ve tehlikeli eylemlere zorladı beni. Çoğu geceler düşlerimde de bu eza ve cefalar sürdü, gördüğüm kâbuslar kan ter içinde bıraktı beni.

Derken hasta yattım bir süre. Sık sık kusuyor, ikide bir üşüme nöbetine yakalanıyor, ama geceleri ateş basıp terliyordum. İşin içinde bir bit yeniği olduğunu seziyordu annem; bana candan ilgi gösteriyor, ne var ki karşılığında kendisine açılamadığım için bu ilgi beni kahrediyordu.

Bir akşam yatağa yatmıştım ki, bana bir parça çikolata getirdi. Geçmiş yılları anımsadım; gündüz hiç yaramazlık yapmamışsam, akşamleyin uyumadan önce bu gibi şeylerle ödüllendirilirdim. Annem, başucumda durup bana çikolatayı uzattı. İçimi öyle bir sızı bürüdü ki, istemem der gibi başımı salladım yalnız. "Neyin var evladım?" diye sordu annem, saçlarımı okşadı. Ağzımdan sadece: "Hayır, hayır! Hiçbir şey istemiyorum!" sözleri döküldü. Annem çikolatayı komodinin üzerine bırakıp gitmişti. Ertesi gün bu konuda ağzımı aramaya kalkınca, hiçbir şey anımsamıyormuş gibi davrandım. Bir gün de doktoru alıp geldi annem. Beni muayene eden doktor, sabahları soğuk suyla yıkanmamı salık verdi.

Hani durumumun bir cinnetten kalır yanı yoktu. Evimizdeki o derli toplu huzur ortamında bir hayalet gibi korku ve azap içinde yaşıyor, çevremdekilerle hiç ilgilenmiyor, kafamı kurcalayan düşüncelerden bir an olsun sıyrılıp alamıyordum kendimi. Beni ikide bir sorgulamadan geçiren ve bana içerleyen babama karşı da kapalı ve soğuk davranıyordum.

İkinci Bölüm

*Kabil**

Beni çektiğim üzüntülerden kurtaran rüzgâr hiç beklenmedik bir yönden esti ve bu rüzgârla beraber bugün bile hâlâ etkisini sürdüren yeni bir şeyler gelip girdi yaşamıma.

Bizim okula kısa süre önce yeni bir öğrenci yazılmıştı. Bir başka kentten bizim kente taşınmış varlıklı dul bir kadının oğluydu, kolunda yas tuttuğunu gösteren bir bant taşıyor, benden bir üst sınıfa gidiyordu; aramızda da birden çok yaş farkı vardı, gene de çok geçmeden okuldaki bütün ötekiler gibi benim de dikkatimi çekti. Bu acayip öğrenci göründüğünden çok daha yaşlıya benziyor, kimsede bir çocuk izlenimi bırakmıyordu. Biz küçüklerin arasında yabancı büyük bir adam, daha doğrusu bir bey gibi dolaşıp duruyordu hep. Okulda sevilen biri değildi. Oynanan oyunlara hiç katılmıyor, hele kavga ve boğuşmalardan kendini tümüyle uzak tutuyordu; hoşa giden bir özelliği varsa, öğretmenler karşısında izlediği kendinden emin ve kesin tutumdu. Adı da Max Demian'dı.

Bir gün okulumuzda zaman zaman görüldüğü gibi, bizim hayli büyük dersliğe kimi nedenlerden ötürü bir başka sınıf daha yerleştirildi. Demian'ın sınıfıydı bu. Biz küçük sınıftakilerin ders konusu, Tevrat'tan kıssalardı; büyükler ise bir kompozisyon yazacaktı.

Bizim kafamıza Habil ve Kabil kıssasını sokmaya çalışırlarken, gözlerim sık sık Demian'ı aradı, yüzü garip bir biçim-

*Tevrat'a (Musa, 1. Kitap) göre, Adem ile Havva'nın ilk oğlu, Habil'in ağabeyidir. Kabil çiftçilikle uğraşır, Habil çobanlık yapar. Kabil işlediği toprağın ürünlerinden, Habil ise sürüsünün ilk yavrularından ve yağından Tanrıya armağanlar sunar. Tanrı, Habil'in armağanını kabul edip Kabil'inkini geri çevirir. Kıskançlık duygularına kapılan Kabil kardeşi Habil'i öldürür. Tanrı Kabil'i lanetler, ama Kabil'in de bir kardeş cinayetine kurban gitmesini önlemek için onu bir nişanla donatır (ÇN).

de büyülüyordu beni. Alabildiğine kararlılık taşan bu zeki ve aydınlık yüz, tüm dikkatini vererek önündeki kompozisyon üzerine eğilmişti. Demian kendilerine verilen ödevleri yapan öğrencilere asla benzemiyor, daha çok kendi kafasındaki sorunlarla uğraşan bir araştırmacıyı andırıyordu. Doğrusu kendisinden hoşlandığımı söyleyemem, içimde ona karşı bir soğukluk duyuyordum hatta, onu bana göre fazla üstün ve serinkanlı buluyor, davranışlarında aşırı ölçüde meydan okuyucu bir güven seziyordum. Beri yandan, gözlerinde büyük insanlarınki gibi bir ifade saklıydı; çocukların hiç sevmediği, içinde alay şimşeklerini barındıran biraz hüzünlü bir ifade. Ama hoşuma gitsin ya da gitmesin, Demian'dan bir türlü ayıramıyordum gözlerimi. Ancak başını kaldırıp bana baktı mı, gözlerimi korkuyla başka yöne çeviriyordum. Bugün, o zamanki öğrenci halini düşününce diyebilirim ki, her bakımdan ötekilerden değişik biriydi Demian, düpedüz kendine özgü bir kişiliğin damgasını taşıyordu. Dikkati çekmesi de bu yüzdendi. Ne var ki, dikkati çekmemek için kendisi elinden geleni yapıyor, köylü oğlanlar arasına karışıp onlardan biri gibi görünmek için her türlü zahmete katlanan kılık değiştirmiş bir prens gibi davranıyordu.

Okuldan çıkmış evlerimize giderken arkamdan geldi Demian. Kalabalık dağıldıktan sonra bana yetişip selam verdi. Bizim okuldaki öğrencilerin ses tonuna öykünmesine karşın, selamında yine de yetişkin ve kibar bir kimse edası seziliyordu.

"Seninle biraz yürüyelim mi?" diye sordu güleryüzlü. Böyle bir sorudan hoşlanarak başımı salladım, önerisini kabul ettiğimi bildirdim. Ardından bizim evi tarif ettim ona.

"Ha, orası mı?" dedi gülümseyerek. "O evi biliyorum ben. Kapısının üzerine tuhaf bir şey iliştirilmiş, hemen ilgimi çekti."

Ne demek istediğini kavrayamamıştım ilk anda, bizim evi benden iyi tanır gibi görünmesi doğrusu beni şaşırtmıştı. Sözünü ettiği şey, kapı kemerinin üstüne kilit taşı olarak yerleştirilmiş bir çeşit armaydı kuşkusuz, ama zamanla yassılmış ve üzerine defalarca boya çekilmişti; bizimle, bizim aileyle bildiğim kadar ilgisi bulunmuyordu.

"Bir bilgim yok bu konuda," dedim mahcup. "Bir kuş ya da benzeri bir şeydir belki. Sanırım çok eskiden kalma. Anlatıldığına göre, bina önceleri bir manastıra aitmiş."

"Olabilir," dedi Demian, başını sallayarak. "İyice dikkat et bak! Böylesi şeyler genellikle pek ilginçtir. Bana sorarsan, bir atmaca derim."

Yürümemize devam ettik. Ben pek sıkılmıştım, ne konuşacağımı bilemiyordum. Aklına komik bir şey gelmiş gibi ansızın güldü Demian. Ateşli bir edayla: "Biliyorsun, sizin derste ben de vardım," dedi. "Alnındaki nişanla Kabil kıssası öyle değil mi? Nasıl, hoşlandın mı bari?"

Hayır, hoşlanmamıştım, öğrenmemiz istenen bütün o konular arasında hoşuma giden çok az şey olmuştu. Ama bunu Demian'ın önünde açığa vurmayı göze alamadım. Sanki büyüklerden biri benimle konuşuyormuş gibi bir duygu uyandı içimde. Kabil kıssasını çok beğendiğimi söyledim.

Demian omzuma vurdu.

"Bana numara yapma, sevgili dostum. Ama yine de kıssa pek ilginç, sanırım derste işlenen öbür kıssaların çoğundan daha ilgi çekici. Hani öğretmenin üzerinde pek fazla bir açıklama yaptığı söylenemez ya, neyse. Tanrı, günah ve benzeri konularda bilinen şeylerdi anlattıkları. Ama bana sorarsan..." Birden sözlerine ara verdi, gülümseyerek: "Bakalım seni ilgilendiriyor mu bu konuştuklarım?" diye sordu.

Ardından: "Evet, bana kalırsa," diye sürdürdü konuşmasını, "bu Kabil kıssasına bambaşka bir açıdan da bakılabilir.

Bize bu konuda belletilenlerden çoğu, kuşkusuz doğru ve gerçek şeyler; ne var ki, öğretmenlerin yaptığından daha değişik biçimde ele alınabilir hepsi, o zaman bunların çok daha yerinde bir anlam kazandığı görülür. Örneğin, bize öğretilen biçimiyle Kabil ve alnındaki nişan kıssası pek de inandırıcı değil. Sen de öyle düşünmüyor musun? Bir insanın bir kavgada kardeşini öldürmesi olmayacak bir şey değil kuşkusuz. Ayrıca, bu katil kardeşin sonradan korkuya kapılıp birazcık imana gelir gibi olmasının da akıl almayacak yanı yok. Gelgelelim, kendisini koruyacak ve başkalarının yüreğine korku salacak bir nişanla donatılması, yani ödlekliğinin ödüllendirilmesi doğrusu pek tuhaf."

"Öyle tabii," dedim ilgilenmiş; konu beni sarmaya başlamıştı. "Peki ama, kıssa başka türlü nasıl yorumlanabilir?"

Demian omzuma vurdu.

"Pek basit! Habil'in öldürülmesinden önce varolup kıssanın başlangıç bölümü sayılacak şey, nişanın ta kendisiydi. Ortada bir adam, bu adamın yüzünde de bir şey vardı, başkalarını korkutan bir şey. Kimse ona el sürmeyi göze alamıyor, adamın kendisi olsun, çocukları olsun, başkalarında saygı uyandırıyordu. Belki de, hatta kesinlikle denebilir ki, adamın alnında gerçek bir nişan, öyle alna vurulmuş bir damga yoktu; çünkü böyle kaba bir şeyle pek karşılaşılmaz hayatta. Akla daha yakını, yüzde pek algılanamayan korkutucu bir şeyin, gözlerde insanın alışık olduğundan daha üstün bir zekâ ve ataklık belirtisinin seziliyor olmasıydı. Öyle bir adamdı ki bu, otorite sahibiydi, herkes kendisinden çekiniyordu. Alnında bir 'nişan'ı vardı çünkü. Herkes istediği gibi yorumlayabilirdi bunu ve 'insan' da kendisi için rahat olan, kendisini haklı çıkaracak yorumu seçer hep. Kabil'in çocuklarından herkes korkuyordu, çünkü bir "nişan"ları vardı. Senin anlayacağın, nişana gerçekteki gibi bir üstünlük belirtisi değil, bunun tersi bir gözle

bakılıyordu. Sözkonusu nişanı taşıyanların korkunç kimseler oldukları söyleniyordu; hani gerçekten de öyleydiler. Cesaret ve karakter sahibi kişiler, başkalarına her zaman pek korkunç görünür çünkü; korkusuz ve korkutucu kişilerden bir soyun ortalıkta dolaşması ise pek hoşa gidecek şey değildi, bu yüzden ilgili soya bir lakap yakıştırılıp bir kıssa düzüldü; böylece yapılanların öcü alınmak, çekilen korkuların acısı bu yoldan biraz çıkarılmak istendi. Bilmem, anlıyor musun beni?"

"Anlıyorum –yani– o zaman Kabil hiç de kötü biri değildi? Tevrat'taki kıssanın da gerçek yanı yoktu?"

"Hem evet, hem hayır. Böyle eski, ama çok eski kıssaların hepsi gerçektir; ne var ki, doğru dürüst kayda geçirilmemiş ve yorumlanmamışlardır. Sözün kısası, bana sorarsan Kabil yaman biriydi, sırf kendisinden korkulduğu için hakkında böyle bir kıssa düzülmüştü. Kıssa düpedüz söylentiydi, insanların sağda solda anlattıkları boşboğazlıklardan biriydi. Beri yandan, Kabil ile çocuklarının kendilerinde gerçekten bir çeşit nişan taşımaları, başka kişilere benzememeleri bakımından da düpedüz gerçek bir kıssadır."

Ben çok şaşırmıştım.

"Peki, öldürme olayının da gerçeklik taşımadığına mı inanıyorsun?" diye sordum heyecanla.

"Hayır, inanıyorum. Hiç kuşkusuz gerçek bu. Güçlü bir kişi güçsüz birini öldürmüştü. Öldürdüğü kişinin sahiden kardeşi olduğu konusunda kuşku duyulabilir. Ama önemli değil bu o kadar, nihayet bütün insanlar kardeştir. Diyeceğim güçlü bir insan güçsüz bir insanı vurup öldürdü. Belki yiğitçe bir eylemdi bu, belki değil. Ama şurası kesin ki, sözkonusu olaydan sonra güçsüz kişilerin yüreğini korku sardı, durumdan acı acı yakınmaya başladılar. 'Peki, ne diye siz de tutup onu öldürmüyorsunuz?' diye sorulduğu zaman, 'korkak kişileriz, onun için' demediler de, 'nasıl öldürebiliriz? Bir nişanı

var. Tanrı kendisini bir nişanla donattı,' yanıtını verdiler. İşte aşağı yukarı böyle doğmuş olacak bu uydurma kıssa. Şey, seni yolundan alıkoydum galiba. Haydi hoşça kal!"

Demian, Eski Sokağa saparak beni yalnız bırakmıştı. Şaşkına dönmüştüm, hiç bu kadar şaşırdığımı anımsamıyordum. O daha gider gitmez, bütün söyledikleri gözüme düpedüz inanılmaz göründü! Kabil soylu bir insandı demek, Habil ise ödleğin biri! Kabil'in nişanı bir üstünlük belirtisiydi, öyle mi? Saçmaydı, küfürden ve dinsizlikten başka bir şey değildi bu! O zaman Tanrı Baba'nın davranışına ne demeliydi? Öyle ya, Tanrı Baba Habil'in adağını kabul etmiş, onu sevdiğini söylememiş miydi? Yo yo, zırva şeylerdi hepsi. Demian benimle eğlenmiş, benim aklımı çelmeye çalışmıştı, o kadar. Cin gibi zeki biriydi ne de olsa, konuşmada da ustaydı, ustaydı ya bu anlattıkları, yoo, yo...

Ama yine de Tevrat'ta ve İncil'de ya da başka bir yerde anlatılan bir kıssanın üzerinde hiç bu kadar düşünmemiş, kafa yormamıştım. Beri yandan, Franz'ı hanidir bu kadar zaman unutabildiğimi anımsamıyordum; saatler geçmiş, bütün bir akşam geride kalmış ve Franz aklıma gelmemişti. O gün eve gidince Habil ve Kabil kıssasını Tevrat'ta yazılı şekliyle bir kez daha okumuştum baştan sona, kısa ve açıktı kıssa, Demian gibi altında değişik ve gizli bir anlam aramaya kalkmak deliliğin ta kendisiydi. O zaman bir başkasını öldüren herkes, kendini Tanrının sevgili kulu diye gösterebilirdi! Yoo yoo, saçmaydı! İşin hoş bir tarafı varsa, Demian'ın bu konudan söz açarken takındığı tavırdı; bir hafiflik, bir tatlılık vardı konuşmasında, sanki anlattıkları pek doğal şeylerdi. Hele bakışları!

Kuşkusuz benim kendimde de tökezleyen bir şey vardı, hatta iyiden iyiye aksayan, tökezleyen bir şey. O zamana kadar pırıl pırıl, temiz pak bir dünyada yaşamış, bir çeşit Habil yaşamı sürmüştüm. Oysa şimdi "Kabil" olup çıkmıştım ade-

ta, işte öylesine derin bir uçuruma yuvarlanmış, batağa saplanmıştım. Ama doğrusu elimden gelecek bir şey yoktu! Nasıl olmuştu bu iş? Derken bir anı çakıp söndü belleğimde, kısa bir süre beni soluksuz bıraktı. Şimdiki perişan durumuma başlangıç oluşturan o kahrolası akşam, babamla aramda geçmişti olay: Bir an babamın aydınlık dünyasının ve bilgeliğinin içyüzünü keşfetmiş, bir küçümseme duymuştum. Bir Kabil olan ve nişanı kendisinde taşıyan ben, bu nişanın bir yüzkarası olmadığı, tersine bir üstünlük belirtisi sayılacağı kuruntusuna kapılmış, istediğim kötülük ve başıma sardığım belayla kendimi babamdan daha yukarda, bütün iyi ve dindar kimselerden daha üstün konumda görmüştüm.

O zamanki yaşantım böyle açık seçik düşüncelerle anlatılacak gibi değildi, ama bütün bu sözünü ettiklerimi barındırıyordu kendisinde; varlığımda alev alev duygular, tuhaf içtepiler hissetmiştim; canımı yakıyor, ama yine de benliğimi gururla dolduruyorlardı.

Düşünüyorum da, ne acayip bir dille korkusuzlardan ve korkaklardan söz açmıştı Demian! Kabil'in alnındaki nişanı ne acayip biçimde yorumlamıştı! Nasıl da gözleri, büyük bir insanın o tuhaf gözleri, konuşurken garip bir parıltıyla ışıldayıp durmuştu hep! Bir ara belli belirsiz bir düşünce kafamın içinde çakıp söndü! Yoksa kendisi, yani bu Demian bir çeşit Kabil olmasındı! Kendisiyle Kabil arasında bir benzerlik görmese, ne diye onu savunmaya kalkacaktı? Sonra, bakışlarındaki o güç nereden kaynaklanıyor, niye "ötekilerden", yani korkaklardan böyle alaylı bir dille söz ediyordu? Aslında korkak diye niteledikleri, gerçekte Tanrının rızasını kazanmış dindar insanlar değil miydi?

Bu düşüncelerin bir türlü sonu gelmiyordu kafamda. Kuyuya bir taş düşmüştü, kuyu da körpe ruhumdu benim. Uzun, çok uzun bir süre Kabil, öldürme ve nişan konuları, bi-

lip öğrenmeye, kuşku duymaya ve eleştirmeye yönelik çabalarımın çıkış noktasını oluşturdu.

Okulda öbür öğrencilerin de Demian'la pek yakından ilgilendiklerini görüyordum. Kabil üzerindeki konuşmamızdan kimseye söz etmemiştim, ama gene de "okuldaki bu yeni öğrenci" konusunda bir alay dedikodu ortalıkta dolaşmaya başlamıştı. Hepsini anımsayabilseydim keşke, her biri Demian'ın başka bir yanını aydınlatır, her birini bir değerlendirmeden geçirirdim. İlk kulağıma gelen söylenti, Demian'ın annesinin çok varlıklı bir kadın olduğuydu. Ayrıca, anlatıldığına göre, hiç kiliseye gitmiyordu kadın, oğlu da annesi gibi kiliseye ayak basmıyordu. Biri de çıkıp Yahudi demişti anneyle oğlu için; ama Müslüman olup bunu gizledikleri de ileri sürülmekteydi. Beri yandan, Demian'ın gücü kuvveti konusunda birtakım abartmalı laflar dolaşıyordu. Kesin bir şey varsa, kendisini kavgaya davet eden, ama kavgaya yanaşmadığını görerek kendisine korkak diyen sınıfındaki en güçlü oğlanı Demian'ın çok fena tartaklaması, herkesin önünde rezil etmesiydi. Kavgayı görenlerin dediklerine bakılırsa, Demian tek eliyle oğlanı ense kökünden yakaladığı gibi sıkmaya başlamış, beti benzi atan oğlan sessiz sedasız sıvışıp gitmiş hemen, günlerce kolunu oynatamamıştı. Hatta bir akşam öldüğü bile söylenmiş, ama bunun doğru olmadığı anlaşılmıştı sonradan. Her şey kısa bir süre için ortaya atılıyor, her şeye inanılıyordu; her şey heyecan verici ve şaşırtıcıydı. Derken söylentilere bir süre doyuyordu herkes. Ama çok sürmüyor, yeni söylentiler biz öğrenciler arasında yayılıyor, örneğin Demian'ın kızlarla mahrem ilişkiler kurduğu ve "her şeyden haberi olduğu" ileri sürülüyordu.

Bu arada Franz'la aramdaki sorun, doğal akışını izlemekteydi. Bir türlü yakamı kurtaramıyordum kendisinden; çün-

kü zaman zaman birkaç gün beni rahat bıraksa bile, yine de ona bağlı durumdaydım. Sanki gölgem gibi düşlerimde benimle yaşıyor, gerçekte bana yapmadığını düşlerde hayal gücüm kendisine yaptırıyordu; bu düşlerde adeta onun kulu kölesi kesilmiştim. Düş görmede yaman biriydim; dolayısıyla düşlerde gerçektekinden daha çok yaşıyor hissediyordum kendimi, düşsel görüntüler gücümü ve yaşamımı yiyip tüketiyordu. Franz'ın bana sık sık kötü davrandığını, yüzüme tükürdüğünü, beni altına alarak, üzerime diz çöküp oturduğunu, hepsinden fenası beni ayartarak, daha doğrusu o yaman ikna gücünden yararlanarak beni ağır suçlar işlemeye zorladığını görüyordum düşlerimde. Yarı çılgına dönerek uyandığım böyle bir düşte babamı öldürmeye kalkmıştım: Franz, bir bıçak bileyip elime tutuşturmuştu; ağaçlıklı bir yoldaydık; ağaçların gerisinde dikiliyor, pusuda birini gözlüyorduk, ama kimi gözlediğimizi bilmiyordum ben. Derken ilerden biri yaklaştı; Franz beni dürterek bıçaklayacağım adamın gelen kimse olduğunu açıklayınca, baktım babamdı bu. O zaman uykudan uyandım.

Beri yandan Habil ve Kabil kıssasını da yine düşünmüyor değildim; ama artık Demian'ı pek merak ettiğim yoktu. Onun bana ikinci kez yanaşması, ne tuhafsa bir düşte oldu. Yine kötü ve zorba davranışlar karşısında kalıyordum düşte; ama bu kez Franz değil de, Demian'dı beni altına alıp üzerime oturan. Benim için pek yeni olup üzerimde büyük etki yapan bir şey varsa, o da acı çekerek ve istemeyerek kaçındığım Franz'ın zorbalıklarının Demian tarafından üzerimde uygulanmasına seve seve, korku kadar haz içeren bir duyguyla katlanmamdı. Topu topu iki kez görmüştüm bu düşü; ardından Franz yine düşlerimdeki eski yerini almıştı.

Düşlerde yaşadıklarımla gerçekte yaşadıklarımı hanidir birbirinden pek ayıramaz olmuştum. Ama kesin bir şey var-

sa, Franz'la aramdaki ilişki, küçük çaptaki çalıp çırpmalardan ele geçirdiğim paralarla kalan borcumu ödedikten sonra da değişmeyerek, sürüp gitmişti; çünkü şimdi de kendisine borcumu ödemek için başvurduğum hırsızlıklardan haberi vardı Franz'ın, her defasında parayı nereden bulduğumu sorup öğrenmişti, böylece, her zamankinden çok eline düşmüştüm. İkide bir babama bütün yaptıklarımı anlatacağını söyleyerek bana gözdağı veriyordu; o böyle davrandıkça, duyduğum korkudan çok, neden daha işin başında babama her şeyi kendim söylemediğimi düşünerek hayıflanıyordum. Ama durumum ne kadar berbat olursa olsun, yine de pişmanlık duyduğum yoktu, her zaman hissetmiyordum bu pişmanlığı, bazen her şeyin olması gerektiği gibi olduğu yolunda bir duyguya kapılıyordum. Bir felaket çemberi içine hapsedilmiştim, bu çemberi yarıp çıkmaya çalışmak boşunaydı.

Bu durumun annemle babamı pek üzmediği söylenemez. Sanki yabancı bir ruh girip yerleşmişti içime, bundan böyle evdekilerin oluşturduğu toplulukta yerim yoktu, oysa içtenlik taşan bir topluluktu bu, sanki elden kaçırılmış bir cenneti arar gibi ikide bir bu topluluğa karşı duyulan çılgınca bir özlem gelip çullanıyordu üzerime. Özellikle annem, bana bir suçludan çok hasta biriymişim gibi davranıyor, gerçek durumu ise kızkardeşlerimin davranışından pek güzel görebiliyordum. Hayli kollayıcı denebilecek, ama öyleyken beni sınırsız ölçüde üzen bu davranışın açıkça ortaya koyduğuna göre, bir çeşit cin çarpmış biriydim ben; durumum dolayısıyla paylanmaktan çok acınmaya layıktım, ama kötü denen şey de içime girip yuvalanmıştı. Benim için her zamankinden bir başka türlü dua ettiklerine tanık oluyor, ama bu duaların hiçbir işe yaramadığını hissediyordum. Sık sık bir ferahlık özlemi, şöyle adamakıllı bir günah çıkartma isteği içimi yakıp kavuruyor, ama tüm olup bitenleri gereği gibi açıklayıp söyleyemeye-

ceğimi önceden seziyordum. Biliyordum ki anlattıklarıma tatlılıkla kulak verecek, beni enikonu kollayıp gözetecek, hatta bana acıyacaklar, ama beni pek anlamayacak, durumumu doğru yoldan sapma diye yorumlayacak, bunu bir alınyazısı olarak görmeyeceklerdi.

Biliyorum, bazı kimseler, henüz onbir yaşını bile doldurmamış bir çocuğun içinde bu tür duyguların uyanabileceğine inanmayacaktır. Ben de başımdan geçenleri böyleleri değil, insanları daha iyi tanıyanlar için anlatıyorum. Duygularının bir kısmını düşüncelere dönüştürmesini öğrenmiş büyükler, çocuklarda ilgili düşüncelere rastlamayınca, onların bu tür düşüncelerin kaynaklandığı duyguları da yaşamadıklarını sanır. Ama benim bütün hayatımda o zamanki kadar yoğun yaşayıp acı çektiğim seyrek görülmüştür.

Bir keresinde yağmurlu bir gündü; benim baş belası Franz, Kale Alanı'na çağırmıştı beni. Alanda dikilmiş, onun gelmesini bekliyor, bir yandan da ayaklarımla ıslak kestane yapraklarını eşeliyordum; üzerinden sular damlayan siyah ağaçlardan hâlâ peş peşe dökülüyordu yapraklar. Üstümde para yoktu, ama evden aşırdığım iki dilim pastayı Franz'a bir şey verebilmek için yanımda getirmiştim. Bir köşede dikilip Franz'ı beklemeye alışmıştım hanidir, genellikle pek uzun sürüyordu bu bekleyişler ve insan değiştiremeyeceği bir şeyi nasıl benimseyip sineye çekerse, ben de sözkonusu bekleyişler karşısında öyle davranıyordum.

Sonunda çıkıp geldi Franz. Ama o gün fazla kalmadı. Böğrüme şakadan bir iki yumruk indirip güldü, pastayı elimden çekip aldı, hatta bana ıslak bir sigara bile ikram etti, ama ben geri çevirdim sigarayı; her zamankinden daha bir güleryüzlüydü.

"Ha," dedi giderken, "unutmadan söyleyeyim, bir dahaki

sefere ablanı da getir, tamam mı! Büyüğünü! İsmi neydi bakayım?"

Ben ne dediğini anlamamıştım, ilkin bir cevap vermedim, alık alık yüzüne baktım yalnızca.

"Anlayamadın mı? Ablanı, ablanı da alıp getireceksin."

"Anladım Franz, ama imkânsız. Yapamam bunu, zaten kendisi de gelmez.

Yine bir manevraydı Franz'ın bu yaptığı, bir bahaneydi, böyle bir durumla karşılaşmaya hazırlamıştım kendimi. Zaten Franz sık sık böyle bir yola başvuruyor, olmayacak bir şey istiyor benden, beni korku içinde bırakıyor, rezil kepaze ediyor, sonra kendisiyle pazarlığa girişilmesine izin veriyordu. Ben de bunun üzerine kendisine biraz para ya da başka şeyler vadederek, güç durumdan yakamı sıyırıyordum.

Bu kez davranışı bambaşkaydı. İstediği şeyi yapmaya yanaşmadığım için adeta hiç kızmamıştı.

"Hele bir düşün sen," dedi baştan savar gibi. "Ablanla tanışmak istiyorum. Nasıl olsa bir gün gerçekleşecek bu. Ablanı alıp gezmeye götürürsün, ben de size katılırım sonradan. Yarın seni ıslıkla çağıracağım, o zaman bir kez daha konuşuruz bu konuyu."

Franz gittikten sonra, benden böyle bir şey istemesinin anlamını biraz çıkarır gibi oldum. Henüz tastamam bir çocuk sayılırdım, ama büyücek kızlarla oğlanlar arasında gizli, yakışıksız ve yasak bazı şeyler geçtiğini söylentilerden biliyordum. Yani şimdi ben de... Yapmam istenen şeyin korkunçluğunu sezmiştim ansızın! Hemen karar verdim, yapmayacaktım bunu. Ama sonradan başıma gelecekleri, Franz'ın bunun öcünü benden nasıl alacağını düşünmeye pek cesaret edemedim. Eskileri yetmiyormuş gibi, yeni bir dert daha açılmıştı başıma.

Ellerim ceplerimde, üzgün üzgün boş alandan geçtim. Yeni işkenceler, yeni tutsaklıklar!

O anda diri ve pes bir sesle birinin bana seslendiğini işittim. İrkildim ansızın, koşmaya başladım. Sözkonusu kimse de benim peşimden koşuyordu, derken bir el arkadan usulcacık yakaladı beni. Baktım, Demian idi.

Elinden kurtulmaya çalışmadım.

"Sen misin?" dedim duraksayarak."Öyle korktum ki!"

Yüzüme baktı; bakışları, büyük bir insanın, üstün bir kişinin, adamın içini okuyan bir kimsenin bakışını hiç bu kadar andırmamıştı. Hanidir biraraya gelip bir şey konuşmamıştık.

Sesinde nazik, ama pek kesin bir tonla: "Üzüldüm seni korkuttuğum için," dedi. "Ama sen de ne diye bu kadar korkarsın bilmem?"

"Ne yapayım, oluyor işte bazen."

"Öyle. Ama dinle beni: Sana hiç kötülüğü dokunmamış bir kimse karşısında böyle korkuya kapılırsan, bu davranışın o kimseyi düşündürür, şaşırtır ve merakını uyandırır. Senin tuhaf denecek kadar ürkek biri olduğunu aklından geçirir bu kimse ve sonra kendi kendine şöyle der: Böyle ürkek olabilmesi için, belli bir şeyden korkması gerekir. Ödlek kimseler ise hep korkar; ama bana sorarsan, ödlek demem senin için. Doğru değil mi? Evet, bir kahraman da sayılmazsın kuşkusuz. Korktuğun bazı şeyler olmalı sanırım; korktuğun bazı insanlar da olmalı. Doğrusu böyle bir korkuya kapılmamak gerekir. Hayır, hiç korkmamak gerekir insanlardan. Sanırım benden korkmuyorsun örneğin? Yoksa yanılıyor muyum?"

"Hayır, hiç korkmuyorum!"

"Bak gördün mü? Ama korktuğun insanlar vardır herhalde?"

"Bilmem... Rahat bırak beni, benden ne istiyorsun?"

Kafamda kaçıp gitme düşüncesi, yürüyüşümü hızlandırmıştım; baktım, Demian da bana ayak uydurmuştu, göz ucuyla bana baktığını seziyordum.

"Bir kez şunu kabul et ki," diye yeniden başladı konuşmaya, "senin iyiliğini isteyen biriyim. En azından benden korkman gereksiz. İstersen senin üzerinde bir deney yapalım gel, işe yarar bir sürü şey öğrenirsin. Dinle bak! Diyeceğim, bazen belli bir yola başvururum ben, bir hüner, bir beceri, adı da düşünceleri okumak. Büyüyle sihirle ilgisi yok; ama nasıl yapıldığı bilinmedi mi, pek acayip bir şey gibi görünür. İnsanları bu yoldan hayli şaşırtabilirsin. Eh, bir deneyelim istersen. Tut ki senden hoşlanıyor ya da sana karşı ilgi duyuyor ve senin yüreğinde ne gibi duygular var anlamak istiyorum. Bunun için gereken ilk adımı çoktan attım bile, yani seni korkuttum, demek ki ürkek birisin. Demek seni korkutan bazı şeyler ve bazı insanlar var. Peki, nereden kaynaklanabilir bu korku? Bir insanın kimseden korkması gerekmez. İnsan birinden korkuyorsa, o kimsenin kendi üzerinde söz sahibi olmasına izin vermiş demektir. Örneğin, kötü bir şey yapmışsındır da, korktuğun kimse bunu bilmektedir; o zaman senin üzerinde o kimse söz sahibi olur. Beni anlıyorsun sanırım? Anlaşılmayacak bir tarafı yok, öyle değil mi?"

Çaresizlikle yüzüne baktım; her zamanki gibi ağırbaşlılık ve zekâ taşan bir yüzdü, iyilikle doluydu ayrıca, ama sevecenlikten eser yoktu; sert bir yüzdü daha çok. Doğruluk, dürüstlük ya da buna benzer bir şeyleri içeriyordu. Yerde miyim, gökte miyim bilmiyordum; Demian, tıpkı bir sihirbaz gibi karşımda dikiliyordu.

"Anladın mı söylediklerimi?" diye sordu bir kez daha.

Başımı sallayarak onayladım. Ağzımı açıp bir şey söyleyememiştim. "Dediğim gibi işte, komik gibi görünür düşünceleri okumak, ama pek doğal bir şey. Örneğin, bir ara Habil ve Kabil kıssasından sana söz açmıştım ya, o zaman benim hakkımda neler düşündüğünü hayli kesinlikle söyleyebilirim. Ancak, zamanı değil şimdi. Ayrıca, düşünde de beni görmüş ola-

bilirsin. Ama bırakalım şimdi bunu! Zeki bir oğlansın sen; birçokları öyle aptal ki! Arada bir, kendisine güven duyduğum zeki bir oğlanla konuşmaktan hoşlanırım. Sanırım bir itirazın yoktur buna."

"Hayır. Ama hiç anlamıyorum..."

"Biz yine eğlenceli deneyimize dönelim seninle! Diyelim ki şunu saptadık: S. adındaki oğlan ürkek bir çocuktur, korktuğu biri vardır ve belki bu biriyle kendisi için pek tatsız bir sırrı paylaşmaktadır. Biraz olsun doğru mu bu söylediğim?"

Sanki bir düş görüyormuşum gibi, sesine ve etkileyici gücüne yenik düşmüştüm Demian'ın. Yalnızca onaylayarak başımı salladım. Salt benim kendi içimden yükselebilecek bir ses değil miydi karşımda konuşan ses? Her şeyi bilen, her şeyi benden, kendimden daha iyi, daha açık seçik bilen bu ses?

Demian, ansızın biraz sert vurdu omzuma.

"Doğru demek. Tahmin etmiştim. Şimdi bir tek soru daha soracağım sana. Az önce yanından ayrılıp giden oğlanın adı ne, biliyor musun?"

Fena halde ürkmüştüm; kendisine uzanan yabancı el karşısında içimdeki giz acıyla büzülüp gerilere çekilmiş, gün ışığına çıkmaktan kaçmıştı.

"Hangi oğlan? Kimse yoktu yanımda, ben yalnızdım."

Güldü Demian.

"Haydi söyle canım!" diyerek güldü. "Adı ne şunun?."

Fısıldar gibi: "Franz Kromer'i mi söylüyorsun?" dedim.

İstediğini öğrenmiş, evet der gibi başını salladı.

"Bravo! Sen yaman bir çocuksun! Seninle dost olabileceğiz. Ama şimdi sana bir şey söyleyeyim bak! Bu Kromer var ya, ya da neyse adı artık, kötü bir insan. Yüzü alçağın biri olduğunu söylüyor. Sen ne dersin?"

"Evet, doğru," dedim göğüs geçirerek, "kötü bir insan, şeytanın ta kendisi! Ama bu söylediğim kulağına gitmesin sa-

kın, ne olur kulağına gitmesin! Tanıyor musun kendisini? O da seni tanıyor mu?"

"Sakin ol! Burada yok şimdi, beni de tanımıyor, henüz tanımıyor. Ama kendisiyle tanışmayı pek isterdim. İlkokula mı gidiyor?"

"Evet."

"Kaçıncı sınıf?"

"Beşinci. Ama bir şey söyleme kendisine! Lütfen, lütfen bir şey söyleme!"

"Sakin ol, kimse sana bir şey yapamaz. Şu Franz Kromer hakkında bana biraz bilgi vermek istemez misin?"

"Yapamam! Hayır, rahat bırak beni!"

Demian bir süre sustu.

"Yazık," dedi ardından, "deneyimizi biraz daha ileri götürebilirdik. Ama seni fazla üzmek istemem. Ancak, sen de biliyorsun ki, ondan korkmanın doğru yanı yok, öyle değil mi? Böyle bir korku insanı yiyip bitirir, yakayı sıyırmak gerekir bu korkudan. İlerde tam bir erkek olmayı istiyorsan, bu korkuyu üzerinden silkip atacaksın. Anlıyor musun beni?"

"Doğru, çok haklısın... ama imkânsız. Bilmiyorsun..."

"Sen de gördün ki, bazı şeyleri biliyorum, hatta sandığından da fazlasını. Yoksa borcun mu var kendisine?"

"Evet, borcum da var. Ama asıl sorun bu değil. Söyleyemem, imkânsız, söyleyemem!"

"Yani borcun olan parayı sana verirsem, bu bir işe yaramaz mı sence? Sana bu parayı rahat rahat verebilirdim hani."

"Hayır, hayır, bu değil sorun. Ve lütfen, kimseye söz açma bundan! Kimseye bir şey söyleme! Yoksa başım derde girer!"

"Bana güvenmelisin, Sinclair. Aranızdaki sırları ilerde bir ara açıklarsın bana."

"Asla, asla!" diye bağırdım sert bir tonda.

"Peki, istediğin gibi olsun. Ben yalnız diyorum ki, belki ilerde bana bu konuda daha çok şey anlatırsın. Kendin isteyerek tabii! Herhalde benim de sana karşı Kromer gibi davranacağımı aklından geçirmiyorsundur?"

"Hayır. Ama sen hiçbir şey bilmiyorsun bu konuda!"

"Hiçbir şey, evet. Sadece düşünüyorum üzerinde. Asla Kromer gibi davranmayacağım sana, bana inanabilirsin. Nihayet bana bir borcun falan da yok."

Uzun süre sustuk, ben biraz yatıştım, kendime geldim. Ama Demian'ın durumdan haberi olması, gözümde giderek daha büyük bir bilmeceye dönüştü.

"Ben artık eve gidiyorum," dedi Demian; yağmurda çuha paltosuna daha bir sıkı sarındı. "Madem ki işi buraya kadar getirdik, sana bir kez daha söylemek istediğim bir şey var. Bu pis heriften yakanı kurtarmaya çalış! Baktın ki başka yolu yok, vur gebert hergeleyi! Böyle bir şey yaparsan, aferin derim sana, sevinirim. Ayrıca, ben de seni desteklerim bu konuda!"

Yeniden bir korku sardı yüreğimi. Ansızın Kabil kıssası geldi aklıma. Bir dehşet duygusu üzerime çullandı, usulcacık ağlamaya başladım. Bu ne çok korkuydu, çevremi kuşatmıştı benim.

"Tamam, tamam," dedi Demian, gülümseyerek. "Sen haydi git şimdi eve! Biz, bu işi başka yoldan da çözümleriz. Hergeleyi gebertmek aslında en kestirme çözüm olur, ama neyse. Hani böylesi durumlarda en kestirme çözüm, en iyisidir. Şu senin dostun Kromer, bakıyorum seni fena geçirmiş eline."

Eve geldim, sanki bir yıl evden uzak kalmıştım. Her şey bir başka türlü göründü gözüme. Kromer'le aramıza mutlu yarınlara benzer, umuda benzer bir şeyler gelip girmişti. Bundan böyle yalnız sayılmazdım! Ancak şimdi anlıyordum ki,

haftalar ve haftalar boyu içimdeki sırla korkunç bir yalnızlığa gömülmüştüm. Pek çok kez enine boyuna kafamdan geçirdiğim şey o anda aklıma geldi yeniden: Anne ve babama her şeyi itiraf etmenin beni ferahlatacağını, ama tümüyle de esenliğe çıkaramayacağını düşünmüştüm. Oysa nerdeyse itiraf etmiştim şimdi, bir başkasına, bir yabancıya itirafta bulunmuştum, bir esenliğin burcu burcu kokusunun tüm gücüyle bana doğru esip geldiğini sezer gibiydim!

Ancak içimdeki korkuyu da altedebilmenin henüz çok uzağındaydım, düşmanımla daha uzun süre korkunç savaşımlara hazırlıklı bulunmam gerekiyordu. Durum böyleyken, her şeyin böyle sessiz, böyle düpedüz gizli ve sakin bir akış izlemesine anlam veremiyordum.

Franz'ın evimizin önünde öttürdüğü ıslıklar duyulmaz olmuştu; bir gün, iki gün, üç gün, bir hafta işitememiştim bu ıslığı. Böyle bir şeyin gerçekliğine inanmayı göze alamıyor, içten içe tetikte bekliyordum. Artık çıkıp gelmesine hiç ihtimal verilemeyeceği bir anda, ansızın karşımda dikiliyor bulmayacak mıydım onu? Ne var ki, ortalardan kaybolmuştu Franz ve bir daha da görünmedi! Kavuştuğum bu yeni özgürlüğe kuşkuyla bakıyor, hâlâ böyle bir şeyin gerçek olacağına pek inanmıyordum. Derken bir gün yine Franz Kromer'e rastladım. Halatçılar Sokağı'ndan aşağı iniyor, tam da bana doğru geliyordu. Beni görür görmez irkildi ansızın, suratı buruştu, karmakarışık oldu, benimle yüz yüze gelmemek için hiç vakit geçirmeden arkasına dönüp yürüdü. Benim aklımın ucundan geçirmediğim bir manzaraydı bu! Düşmanım benden kaçıyordu! Şeytanım benden korkmuştu! Bir sevinç ve şaşkınlığın iliklerime kadar işlediğini hissettim.

O günlerde Demian bir kez daha gelip buldu beni. Okulun önünde beklemişti.

Kendisini selamladım: "Günaydın!"

"Günaydın Sinclair. Bir bakayım dedim, nasılsın. Sanırım Kromer seni artık rahatsız etmiyor, öyle değil mi?"

"Sen mi yaptın bunu? Ama nasıl? Nasıl? Aklım almıyor bir türlü. Hiç görünmedi ondan sonra."

"Güzel! Baktın ki bir daha geldi, böyle bir şeye kalkışacağını sanmam ya, ne de olsa pis herifin biridir, o zaman sadece şunu söylersin kendisine: Demian'ı unutma!"

"Peki bunun durumla ne ilişkisi var? Yoksa kavga edip dövdün mü onu?"

"Hayır, böyle bir yola başvurmayı pek istemem. Yalnızca konuştum kendisiyle, seninle konuştuğum gibi tıpkı; seni rahat bırakmasının kendi çıkarı gereği olduğunu soktum kafasına."

"Her halde para vermişsindir."

"Hayır, sevgili dostum, çünkü sen daha önce denemiştin bu yolu."

Ne kadar çalıştımsa da, ağzından laf alamadım Demian'ın. Ona karşı yüreğimde hissettiğim eski bunaltıcı duyguyla beni başbaşa bırakıp gitti; öyle bir duygu ki, minnet ve ürkekliğin, hayranlık ve korkunun, yakınlık ve içten içe nefretin tuhaf bir karışımından oluşuyordu.

Karar vermiştim, pek yakında yine görecektim kendisini, o zaman her şeyi daha uzun boylu konuşacak, Kabil konusuna da değinmeden geçmeyecektim.

Ama olmadı.

Şükran denilen şey, inandığım bir erdem değildir asla; hele bunu bir çocuktan beklemeyi hiç doğru bulmam. Dolayısıyla, Demian gibi birine karşı nasıl öyle katıksız bir nankörlük gösterdiğime pek şaşıyor değilim. Bugün kesinlikle şuna inanıyorum ki, Demian beni Kromer'in pençesinden kurtarmasaydı, ömür boyu rezil ve kepaze bir insan gibi yaşayacaktım. Bu kurtuluşa daha o zamanlar körpe hayatımın en bü-

yük olayı diye bakmıştım; gelgelelim, beni kurtaranı, kurtuluş mucizesi gerçekleşir gerçekleşmez unutup gitmiştim.

Dediğim gibi, nankörlüğe tuhaf bir gözle bakmam ben. Bana garip görünen tek şey varsa, o zamanlar bu işe yeterince ilgi duymayışımdır. Nasıl olabilmişti de, Demian sayesinde varlıklarından haberdar olduğum gizlere yaklaşmaya çalışmadan bir tek günü bile içim rahat geçirebilmiştim? Kabil olsun, Kromer olsun, düşünceleri okumak olsun, bu konularda daha çok şey duyup işitmek isteğini nasıl dizginleyebilmiştim içimde?

Akıl sır erecek gibi değil, ama gerçekti. Ansızın o şeytansal ağlardan kurtulmuştum; dünyayı eskisi gibi aydınlık ve neşe içinde önümde duruyor bulmuş, korku nöbetlerinden ve insanın soluğunu kesen yürek çarpıntılarından yakayı sıyırmıştım. Büyü bozulmuş, kendisine eziyet edilen lanetlenmiş biri olmaktan çıkarak, eskisi gibi bir okul öğrencisine dönüşmüştüm. Hiç vakit geçirmeden yine eski dengesine ve dinginliğine kavuşmak isteyen varlığım, her şeyden önce o çirkin ve sakıncalı nesneleri kendisinden itip uzaklaştırmak ve unutmak için çaba harcamaya koyulmuştu. İşlediğim suç ve çektiğim korkunun bütün o uzun serüveni inanılmaz bir çabuklukla belleğimden çıkıp gittiği gibi, geride de öyle elle tutulup gözle görülür bir yara izi bırakmamıştı.

Ne var ki, bana yardım eden, beni kurtaran kişiyi de aynı derecede çabuk unutmaya çalışmamda bugün de anlaşılmayacak taraf görmüyorum. O lanetlenmişlik cehenneminden, Kromer'in o korkunç tutsaklığından kurtulduktan sonra, örselenip hırpalanmış ruhumun tüm içgüdüleri ve güçleriyle bir zaman mutlu ve memnun yaşadığım yere koşmuştum; önümde yeniden açılan o kaybolmuş cennetti bu yer; anne ve babamın aydınlık dünyasıydı, kızkardeşlerimdi, saflık ve temizliğin burcu burcu kokusu, Habil'in Tanrı sevgisiydi.

Demian'la kısa süren konuşmamın daha ertesi günü, özgürlüğümü yeniden elegeçirdiğime sonunda iyice inanıp eski durumun hortlayabileceği korkusunu üzerimden atar atmaz, sık sık özlemini duyduğum bir işi yaptım, yani itiraf ettim suçumu. Anneme vardım, kilidi kırılıp içi oyun markalarıyla doldurulmuş kumbarayı gösterdim; kendi hatam sonucu kötü kalpli birinin eline düştüğümü, hanidir ona bağımlı durumda yaşadığımı açıkladım. Söylediklerimin hepsini anlamadı annem, ama kumbarayı gördü, benim bakışlarımdaki değişikliği gördü, değişmiş sesimi duydu, hastalığı atlattığımı ve bana yeniden kavuştuğunu sezdi.

Derken, içimde yüce duygular, evdekilerin bana yeniden kucak açışını, Kaybolmuş Oğul'un gerisin geri baba evine dönüşünün bayramım kutlamaya koyuldum. Annem elimden tutup babama götürdü beni, olay bir kez daha anlatıldı, sorular ve şaşıp kalmalar birbirini izledi; gerek annem, gerek babam başımı okşadı,uzun sürmüş sıkıntılı bir dönemin ardından rahat bir nefes aldılar. Her şey harikuladeydi, her şey masallardaki gibiydi tıpkı, her şey çözülüp dağılarak yerini eşsiz bir ahenge bırakmıştı.

Ben de gerçek bir tutkuyla kaçıp bu ahenge sığındım.

Tekrar huzura kavuşmanın ve annemle babamın güvenini kazanmanın hazzına bir türlü doyamıyordum; yine örnek bir ev çocuğu olmuştum; her zamankinden çok kızkardeşlerimle oynuyor, esenliğe kavuşup doğru yolu bulmuş birinin duygularıyla o güzelim eski ilahileri ben de evdekilerle birlikte söylüyordum. İçtenlikle yapıyordum bunu, yalan dolandan eser yoktu.

Ama yine de her şeyin düzeldiği söylenemezdi, tüm pürüzler asla giderilmiş değildi! Demian konusundaki unutkanlığımın gerçek nedeni de işte burada saklı yatıyordu. Aslında suçumu Demian'a itiraf etmeliydim! O zaman bu itiraf o ka-

dar görkemli ve gözü yaşlı nitelik taşımazdı kuşkusuz, ama bana daha çok yarar sağlardı. Gelgelelim, şimdiki durumda bütün varlığımla bir zamanki o cennetten farksız dünyama sarılmıştım, dönüp gelmiştim eve, lütuf ve keremle karşılanmıştım. Ama Demian'ın böyle bir dünyada yeri yoktu hiç, bu dünyaya yakışmayan biriydi o. Kromer gibi değilse bile, o da işte baştan çıkarıcının biriydi; ama ben onların dünyasıyla tüm ilişkimi koparmak istiyordum ve bir daha dönmeyecektim bu dünyaya. Artık Habil'i gözden çıkarıp Kabil'i baştacı edemezdim ve etmeye de niyetim yoktu, eskisi gibi yine Habil'e dönüşmüştüm.

Dıştan bakınca işte böyle bir durum vardı ortada. İçteki durum ise şöyleydi: Gerçi Kromer'in ve şeytanın elinden kurtulmuştum, ama kendi gücüm ve başarımla gerçekleşmemişti bu. Dünya yollarında gezinip dolaşmayı denemiş, bu yolların benim için fazla kaygan olduğunu görmüştüm. Dost bir el uzanıp beni kurtarır kurtarmaz, sağıma soluma hiç bakmadan doğru koşup kendimi annemin kucağına atmış, çevresi sevgiyle kuşatılan masum bir çocukluğun koruyucu kanatları altına sığınmıştım. Kendimi olduğumdan daha küçülmüş, daha bağımlı, daha çocuksu bir duruma sokmuştum. Kromer'e bağımlılığımın yerine bir yenisini geçirmiştim ister istemez, çünkü tek başıma yürüyebilecek halde değildim. Dolayısıyla, kör kalbimin sesine uyarak anne ve babama, sevdiğim eski "aydınlık" dünyaya bağımlılığı seçmiştim; oysa bu dünyanın biricik dünya sayılamayacağını biliyordum artık. Ancak, öbür türlü, Demian'a yönelmem, kendimi onun ellerine bırakmam gerekecekti. Böyle yapmayışım, bana o zamanlar, Demian'ın yadırgatıcı düşüncelerine karşı duyduğum haklı güvensizlikten kaynaklanıyor gibi gelmişti; oysa gerçekte korkudan başka nedeni yoktu; çünkü Demian annemden ve babamdan fazla, çok daha fazla şey isteyecekti benden; beni teşvik ede-

cek, uyaracak, benimle alay edecek, eğlenecek, böylece beni daha bağımsız bir duruma getirmeye çalışacaktı. Ah, bugün biliyorum ki, insanın kendini kendisine götüren yolu izlemesi kadar dünyada nefret ettiği bir başka şey yoktur.

Ama yine de, bundan yaklaşık altı ay sonra yaptığımız bir gezintide, bazı kimselerin Kabil'i Habil'den daha iyi bir kişi saymaları konusunda ne düşündüğünü babama sormadan duramadım.

Babam pek şaşırmıştı, buna yeni bir görüş denemeyeceğini açıkladı. Hatta böyle bir görüşün Hristiyanlığın ilk döneminde ortaya atıldığını, birtakım tarikatlar tarafından benimsendiğini, bunlardan birinin de kendisine "Kabil'ciler" adını yakıştırdığını, ancak bu zırva görüşün bizlerdeki inancı çökertmek isteyen şeytanın bir oyunu sayılacağını belirtti. Çünkü Kabil'in haklılığına, Habil'in ise haksızlığına inanılırsa, bundan ister istemez Tanrının yanıldığı, dolayısıyla Kutsal Kitap'tan Tanrının gerçek ve biricik Tanrı değil, düzmece bir Tanrı olduğu sonucunun çıkacağını söyledi. Gerçekten de Kabil'cilerin bu düşünceyi savunup yaymaya çalıştıklarını, ama sözkonusu dinsizliğin çok zaman var ki insanlık tarihinden silinip gittiğini, benim öğrenci arkadaşlarımdan birinin nasıl böyle bir şeyden haberi olduğuna doğrusu akıl erdiremediğini anlattı. Yine de böylesi düşüncelere kafamda yer vermemem için ciddi ciddi uyardı beni.

Üçüncü Bölüm

Katiller

Çocukluğuma, anne ve babamın koruyucu kanatları altında geçen yaşamıma, çocuksu sevgilerime, yumuşak, tatlı ve aydınlık çevrelerde mutlu memnun geçirdiğim oyunsu günlere ilişkin hoşa gidecek güzel ve ince şeyler anlatabilirdim. Ne var ki, beni ilgilendiren bir şey varsa, o da kendi kendime ulaşmak için attığım adımlardır. Dolayısıyla, o huzur dolu dinlence anlarını, büyüsünün aşinası bulunduğum mutluluk adalarıyla o cennetleri uzaklarda ışıl ışıl parlamaya bırakıyor, oralara bir kez daha ayak atmak için bir istek duymuyorum.

Bu yüzden, henüz çocukluk yıllarında eğleştiğim sırada karşıma çıkıp beni ileriye götüren, beni daha öncesinden koparıp alan yeniliklerin sözünü edeceğim yalnız.

Sözünü ettiğim itici güçler hep "öteki" dünyadan kaynaklanıyor, yanında korkular, zorlamalar ve vicdan azapları getiriyor, hep devrimci nitelik taşıyor, sürekli içinde yaşamak istediğim barış ortamı bakımından bir tehdit oluşturuyordu.

Derken ruhumda temel bir içgüdünün yaşadığını ve bunun o yasak sayılmayan aydınlık dünyada bir köşeye çekilerek kendini gözlerden saklaması gerektiğini yeniden keşfettiğim yıllar çıkagelmişti. Varlığımda yavaş yavaş uyanan cinsellik bir düşman, insanı mahvedecek, baştan çıkaracak, günaha sokacak yasak bir nesne kimliğiyle herkes gibi benim de üzerime çullandı. İlgimi çekmeye çalışan, önüme düşler, hazlar ve korkular çıkaran şey, buluğ denen olayın bu büyük gizi, barış ve huzur dolu çocukluğumun sevgiyle kuşatılmış mutluluk ortamına hiç yaraşmıyordu. Ben de herkes gibi yaptım; bundan böyle çocukluktan çıkmış bir çocuğun ikili yaşamını sürdürmeye başladım. Bilincim evimizin yasak sayılma-

yan aşina dünyasında yaşıyor, yavaş yavaş bir şafak gibi sökmeye başlayan yeni dünyayı yadsıyordu. Ama beri yandan cehennemsi düşlerde, içgüdülerde ve isteklerde başka bir yaşam sürüyordum; bilinçli yaşamım bunlar üzerinden kendine giderek daha korkutucu köprüler kurmaya çalışıyor, çünkü çocuk dünyam içimde yıkılıp gidiyordu.

Hemen bütün anne babalar gibi, benimkiler de ruhumda uyanan yaşamsal içgüdüler konusunda bana yardım elini uzatmamışlardı; bu gibi içgüdülerin sözü edilmiyordu evde. Yalnızca gerçeğe sırt çevirme çabalarımdan, giderek gerçekliğini yitirip yalancı nitelik kazanan bir çocuk dünyasında bundan böyle de yaşamımı sürdürmek için başvurduğum umutsuz girişimlerden yardımlarını esirgemiyorlardı. Bilmiyorum hani, anne ve babaların elinden bu konuda pek fazla bir şey gelir mi? Dolayısıyla, benimkilere de herhangi bir suçlama yöneltmiyorum. Kendimle başa çıkmak ve kendi yolumu bulmak bana kalmış bir işti ve bu işin o mazbut aile çocuklarının çoğu gibi ben de doğru dürüst üstesinden gelemiyordum. Sözkonusu güçlüğü yaşamayan hiç kimse yoktur. Sıradan bir insanın yaşamında bu öyle bir noktadır ki, özyaşamın istekleri çevreyle en amansız çatışma durumuna girer, ileriye giden yol en çetin savaşımlar sonunda ele geçirilir. Pek çok kişi, hepimizin yazgısı olan ölümü ve yeniden dünyaya gelişi yalnızca sözkonusu dönemde yaşar; tüm sevdiklerimizin bizi terkettiğini görüp, ansızın çevremizde evrenin yalnızlığını ve ölümcül soğukluğunu hissederiz, çocukluğumuz çürüyüp dökülür, çöker, yıkılır yavaş yavaş. Pek çok kişi bu sivri kayaya bindirir ve bir daha kurtaramaz kendini, bir daha geri gelmeyecek geçmişe, kaybolmuş cennetin düşüne, tüm düşlerin bu en hainı ve acımasızına yapışıp kalarak acılar içinde kıvranır.

Ama biz yine öykümüze dönelim. Bana çocukluğumun sona erdiğini hissettiren duygu ve düşler, anlatmaya değecek

kadar önemli değil. Önemli olan bir şey varsa, karanlık dünyayı, "öteki dünyayı" yeniden karşımda bulmamdı. Bir zamanki Franz Kromer, şimdi benim kendi içimde dünyaya açmıştı gözlerini. Böylelikle, bir kez daha dışarıdaki "öteki dünya" beni sultasına almıştı.

Kromer olayının üstünden pek çok yıl geçmiş, yaşamımın o trajik ve suçla dolu dönemi benden hayli uzaklara kaymış, kısa süren bir kâbus gibi silinip gitmişti. Franz Kromer hanidir çıkmıştı yaşamımdan; öyle ki, kendisine rastladım mı, hiç oralı olmuyordum. Ama trajik yazgımın diğer önemli kişisi sayılan Demian'ın çevremden tümüyle kaybolduğunu söyleyemem. Uzun süre kıyı kenarda kaldı, gerçi gözümün önündeydi, ama üzerimdeki etkisini yitirmişti. Ancak yavaş yavaş yine sokulup yaklaştı bana, yeniden güç ve etki ışınlarını üzerime saçtı.

O zamanlar Demian konusunda bildiklerimi anımsamaya çalışıyorum. Belki bir yıl, hatta daha uzun bir süre hiç konuşmamıştım kendisiyle. Ondan kaçıyordum, Demian da doğrusu ille benimle konuşup görüşeyim demiyordu. Karşılaştığımızda başıyla bana selam veriyordu, o kadar. Bazen bu nazik davranışında ince bir alay havası ya da ironiye kaçan bir sitem sezer gibi oluyordum. Ama belki de benim bir kuruntumdu bu. Kendisiyle aramda geçenler ve bir zamanlar üzerimdeki etkisi gerek onun, gerek benim tarafımdan adeta unutulmuştu.

Gözlerimle Demian'ı arıyorum geçmişte, anımsamaya çalışıyorum; derken görüyorum ki, ortadan kaybolmamıştı Demian, varlığının farkındaydım hep. Okula giderken onu, tek başına ya da kendisi gibi büyük öğrencilerin arasında, yabancı, yalnız ve suskun, gezinirken görüyordum, yıldızlar gibiydi tıpkı, çevresi kendine özgü bir atmosferle kuşatılmış, kendine özgü yasalar çerçevesinde yaşayıp gidiyordu. Kimse sevmiyor-

du Demian'ı, annesi dışında kimse tanımıyordu; hani annesiyle de bir çocuk gibi değil, büyük bir insan gibiydi ilişkisi; öğretmenler elden geldiğince kendisine ilişmiyordu; iyi bir öğrenciydi, ama kimsenin gözüne girmek için çaba harcamıyordu; ara sıra kulağımıza geliyor, işitiyorduk ki, Demian öğretmenlerinden birine karşı kabaca bir söz sarfederek meydan okumuş, alaylı bir açıklamada bulunmuş, bir itiraz yöneltmişti.

Gözlerim kapalı, ammsamaya çalışıyorum. Demian'ın hayali yine canlanıyor kafamda. Neredeydi? Evet, anımsıyorum: Evimizin önündeki sokakta. Bir gün Demian'ı bu sokakta dikiliyor buldum, elinde bir defter vardı, evimizin kapısının üzerindeki kuşu canlandıran armanın resmini yapıyordu. Ben bir pencerenin yanında duruyordum, perdenin arkasına gizlenmiştim; kendisine bakıyor, armaya çevrilmiş dikkatli, serinkanlı ve aydınlık yüzünü büyük bir şaşkınlıkla seyrediyordum; bir erkeğin, araştırıcı bir bilginin ya da bir sanatçının yüzüydü bu, her şeyden haberli gözleriyle üstünlük ve istem taşan, tuhaf bir biçimde aydınlık ve serinkanlı bir yüzdü.

Derken bir başka anımsama. Bundan bir süre sonra yolda görmüştüm Demian'ı. Okuldan dönüyorduk, hepimiz yere yığılıp kalan bir atın çevresini sarmıştık. Henüz koşumları üzerindeydi atın; bir köy arabasının önünde yatıyor, açılmış burun kanatlarıyla bir şeyler aranır gibi nefesini acınacak biçimde havaya üflüyor, vücudundaki görünmez bir yaradan kanlar akıyordu; öyle ki, yolun beyaz tozu kanı eme eme doymuş, koyu bir renk almıştı. Ansızın içim bulanarak başımı çevirince, Demian'ın yüzünü gördüm karşımda. Kalabalıkta öne geçeyim diye çalışmamıştı, en geride dikiliyordu; her zamanki gibi rahat ve hayli yakışıklı bir görünümü vardı. Gözlerini atın başına dikmişti ve yine o derin, sessiz, neredeyse

inatçı, ama coşkulu denemeyecek dikkat okunuyordu bu gözlerde. Uzun uzun kendisine baktım ve o zamanlar henüz bilincine varmadığım çok tuhaf bir duygu belirdi içimde. Demian'ın yüzünü görüyordum; yalnızca bir oğlanın yüzü olmadığını değil, aynı zamanda bir erkek yüzü olduğunu görüyordum bu yüzün. Bunun da ötesinde gördüğüm, gördüğümü sandığım ya da sezdiğim bir şey vardı: Bir erkek yüzü de değildi Demian'ın yüzü, daha başka bir şeydi, sanki bir kadın yüzünden de bazı öğeleri içeriyordu. Özellikle, bir an için, bana öyle geldi ki, bu yüz erkek ya da çocuk yüzü değildi, kocamış ya da genç bir yüz de değildi, binlerce yıllık bir yüzdü sanki, zamansızdı, bizim yaşadıklarımızdan değişik zamanların damgasını taşıyordu. Hayvanların, ağaçların ya da yıldızların görüntüleri vardı belki bu yüzde, bir şey diyemeyeceğim, şimdi büyük bir insan olarak bu konuda söylediklerimi o vakit aynen görüp hissetmiş değildim kuşkusuz, ama buna yakındı içimdeki duygular. Demian belki yakışıklıydı, belki hoşuma gidiyordu, ama belki de tiksiniyordum kendisinden, bu da kestirilecek gibi değildi, bütün gördüğüm bizden başka türlüydü, bir hayvandı sanki, bir hayaletti ya da bir görüntü, bilmiyorum nasıldı, ama başkaydı, akıl almayacak kadar başkaydı bizden.

Anımsamalarım bundan öte bir şey söylemiyor bana, belki anlattıklarımın da bir bölümü daha ilerisine ilişkin izlenimlerimden kaynaklanıyor.

Ancak birkaç yaş daha büyüdükten sonradır ki, Demian'la yakın ilişki kuruldu aramızda. Demian, kendi yaşıtlarıyla kilisede Konfirmasyon törenine* katılmamış, bu da yine

* 16. yüzyıl ortalarından bu yana Protestan kilisesince başvurulan bir tören: 13–16 yaşlarındaki çocuklar belli bir dinsel eğitimden sonra (Konfirmasyon dersi) bir sınavdan geçirilerek sözkonusu törenle dinsel cemaat içersine tam üye olarak kabul edilir (ÇN).

hemen bazı söylentilere yol açmıştı. Okulda anlatıldığına göre, aslında bir Yahudiydi, hatta Yahudi de değil, putperestti; bazılarına göre de, gerek Demian'ın, gerek annesinin hiçbir dinle ilişkisi yoktu ya da uydurma, tehlikeli bir tarikatın üyesiydiler. Sanırım bununla ilgili olarak, Demian'ın kendi öz annesiyle bir aşk hayatı yaşadığından kuşkulanıldığını işitmiştim. Demian o yıllara kadar belli bir mezhep gözetilmeden yetiştirilmişti anlaşılan, ama artık bu durum geleceği bakımından bazı sakıncalar doğuracağa benziyordu. Sonunda annesi, yaşıtlarından iki yıl geç de olsa, oğlunun Konfirmasyon törenine hazırlanmasına karar vermişti. Dolayısıyla, aylar boyu Demian'la aynı Konfirmasyon dersinin sıralarını paylaştık.

Bir süre kendimi ondan büsbütün uzak tutmuş, onunla bir alıp vereceğim olsun istememiştim; bana göre çevresi söylentiler ve gizlerle fazlaca kuşatılmış biriydi; ama beni özellikle rahatsız eden bir şey vardı ki, bu da Kromer olayından sonra Demian'a karşı içimde yaşayan yükümlülük duygusuydu. Sonra, özellikle o sıralar kendi gizlerim yeterince uğraştırıyordu beni. Konfirmasyon dersi, cinselliğe yönelik kesin önem taşıyan bilgi edinme çabalarımla zaman bakımından çakışmaktaydı, bu yüzden derste öğretilen bilgilere karşı ilgim hayli sınırlıydı. Rahibin sözünü ettiği konular benim çok uzağımda, gerçeklik taşımayan, sessiz ve kutsal bir bölgede kalıyordu, belki pek güzel ve değerli şeylerdi hepsi, ama asla güncel ve heyecan verici nitelik taşımıyordu; oysa cinsel konular, baştan aşağı böyle bir özellikle donatılmıştı.

Bu durum beni derse karşı ne kadar ilgisiz kılmışsa, Demian'a karşı ilgimi de o ölçüde arttırmıştı yeniden. Aramızda bir şey vardı da bizi birbirimize bağlıyordu sanki. Bu konuyu elden geldiğince titiz incelemek istiyorum. Anımsayabildiğim kadarıyla her şey sabahın erken saatlerinden birinde başladı, henüz ışık yanıyordu sınıfta. Din öğretmenimiz Habil ile Ka-

bil kıssasından söz açmıştı. Derse dikkat etmiyordum ben, gözümden uyku akıyordu, pek kulak veremiyordum anlatılanlara. Birden rahip sesini yükselterek, ısrarla Kabil'in alnındaki nişandan söz etmeye başladı. O anda sanki vücudumda bir dokunuş, bir uyarı gibi bir şey hissettim, gözlerimi kaldırıp bakınca ön sıraların birinden Demian'ın yüzünü bana çevirmiş olduğunu gördüm, bir şeyler söyleyen aydınlık gözlerinde alay gibi ciddiliğe de yorumlanabilecek bir ifade vardı. Hepsi bir an bana baktı Demian. Bunun üzerine rahibin söylediklerine merakla kulak kabarttım, onun Kabil ve alnındaki nişan konusunda anlattıklarını dinledim; içimde, çok derinlerde yuvalanmış bir bilgi, bütün bunların rahibin söylediği gibi olmadığını, kıssaya bir başka açıdan da bakılarak bu konuda bir eleştiriye başvurulabileceğini söylüyordu.

O andan başlayarak Demian'la aramda yine bir bağ kurulmuştu. Ve ne tuhafsa, ruhumda Demian'la bir birlik ve beraberlik duygusu uyanır uyanmaz, bunun sanki bir tılsımla mekânsal plana aktarıldığını görmüştüm: Kendisi mi bu işi becermişti, yoksa hepsi bir rastlantı mıydı –o zamanlar rastlantılara sarsılmaz bir inancım vardı–, bir iki gün sonra Demian birden din dersinde yerini değiştirmiş, hemen önümdeki sırada oturmaya başlamıştı. Sabahleyin ağzına kadar dolu sınıfın yoksul evlerini anımsatan berbat havasında onun ensesinden yükselen iç açıcı taze sabun kokusunu nasıl içime çektiğimi unutmuş değilim henüz. Aradan birkaç gün geçtikten sonra Demian yine yerini değiştirmiş, bu kez yanıbaşıma gelip oturmuştu ve bütün bir kış, ardından bütün bir ilkbahar oturduğu yerde kaldı.

Sabah saatleri düpedüz değişmişti benim için. Artık uykumu getirmiyor, beni sıkmıyor, bana kıvanç veriyordu. Bazen Demian'la beraber alabildiğine büyük bir ilgiyle rahibin anlattıklarını dinliyorduk. Onun bir bakışı, rahibin tuhaf bir

anlatısına, acayip bir özdeyişine dikkatimi çekmeye yetiyor, bir başka bakışı ise beni uyarıp anlatılanlara kuşku ve eleştiriyle yaklaşmama yol açıyordu.

Ama pek çok zaman da kötü öğrenciler gibi davranıyor, dersi hiç dinlemiyorduk. Demian, öğretmenlere ve sınıftaki öğrencilere karşı hep nazikti; okul çocuklarında rastlanan densizliklere kalkıştığını hiç görmüyordum, yüksek sesle güldüğü ya da boşboğazlıkta bulunduğu hiç olmuyor, öğretmenler tarafından asla azarlanıp paylanmıyordu. Ama pek usulcacık, fısıltıyla söylenen sözlerden çok işaret ve bakışlarla kafasını kurcalayan sorunlara benim de dikkatimi çekmeyi başarıyordu. Sorunlar da biraz garip türden şeylerdi.

Örneğin, bana bir ara ne tip öğrencilerin kendisini ilgilendirdiğini ve bunları hangi yoldan etüt ettiğini anlattı. Öğrencilerden bazılarını avcunun içi gibi biliyor, tanıyordu. Dersten önce bana: "Başparmağımla sana bir işarette bulundum mu, falan ya da filan kişi başını çevirip bize bakacak ya da ensesini kaşıyacak" diyor, buna benzer şeyler söylüyordu. Söyledikleri çokluk aklımdan çıkıp gitmişken, bir de bakıyordum, ders sırasında Demian ansızın dikkati çeken bir tavırla bana dönerek başparmağıyla bir işarette bulunuyordu; ben de hemen sözkonusu öğrenciye gözlerimi çeviriyor ve her defasında onun sanki bir kukla gibi kendisinden istenen hareketi yaptığını görüyordum. Aynı şeyi bir kez de din öğretmeninin üzerinde denemesi için Demian'ı sıkıştırıyordum, ama Demian buna pek yanaşmıyordu. Ne var ki, günün birinde sınıfa gelip o günkü derse çalışmadığımı açıklamam, umarım rahip bugün bana bir şey sormaz demem üzerine, yine de benden yardımını esirgemedi. Sözlüye kaldırmak için bir öğrenci arayan rahibin sağda solda gezinen gözleri, suçluluğunun bilincinde olan benim yüzüme gelip takılmıştı. Usul usul yanıma sokuldu rahip, parmağını bana doğru uzattı; ismim du-

daklarından döküldü dökülecekken, ansızın unuttu yapacağı şeyi. Boynundaki yakalığı sağa sola çekiştirdi. Derken gözlerini yüzüne dikmiş kendisine bakan Demian'a doğru hamle yaptı, ona bir şey sormak isteyen bir hali vardı; ama ansızın başka bir tarafa yöneldi, bir süre öksürdü, sonra başka bir öğrenciyi derse kaldırdı.

Bu gibi oyunlar beni pek eğlendiredursun, dostumun bana karşı da aym muzipliklere sık sık başvurduğunun ancak yavaş yavaş farkına varmıştım. Bazen öyle oluyordu ki, okula gidip gelirken Demian'ın biraz geriden beni izlediği gibi bir duygu uyanıyordu içimde; başımı çeviriyor, gerçekten de Demian'ı arkamda görüyordum.

"Her istediğin şeyi gerçekten bir başkasına düşündürtebilir misin?" diye soruyordum kendisine.

Demian bu konuda seve seve bana bilgi veriyor, her zamanki büyük insan haliyle sakin ve nesnel açıklamalarda bulunuyordu.

"Hayır," diyordu, "olanaksız böyle bir şey. Çünkü insan irade bakımından özgür sayılmaz, rahip istediği kadar öyleymiş gibi yapsın, insan iradesi özgür değildir. Ne bir başkası canı istediği şeyi düşünebilir, ne ben ona kendi istediğim şeyi düşündürtebilirim. Ne var ki, bir insanı gereği gibi gözlemledik mi, onun ne düşündüğünü ve ne hissettiğini çokluk hayli bir kesinlikle söyleyebiliriz kuşkusuz. Ayrıca, bir sonraki anda onun ne yapacağını da önceden görüp kestirebiliriz. Hani pek basit bir şey; ama insanlar bunu bilmez, o kadar. Elbette çalışmak, egzersiz yapmak gerekir üzerinde. Örneğin, kelebekler arasında bazı pervane türleri vardır, dişileri erkeklerden çok daha azdır. Pervaneler de bütün hayvanlar gibi ürerler, yani erkek dişiyi döller, dişi de yumurta yapar. Şimdi diyelim senin elinde bu pervanelerden bir dişi var; doğa bilginlerinin sık sık denediği gibi, geceleyin erkek pervaneler bulun-

dukları yerlerden uçup bu dişiye gelirler, hem de saatlerce uzaktaki bütün erkek pervaneler, çevrede bulunabilecek bir dişinin varlığını hisseder! Bu durumu açıklamak için çalışmalar yapılıyor, ama kolay değil. Nasıl ki iyi bir av köpeği farkına varılması güç bir izi ele geçirir ve izler onu, bu erkek pervanelerde de bir çeşit koku alma duyusu ya da buna benzer bir organ aynı işi görüyor olacak. Bilmem anlıyor musun beni? Çok ilginç şeyler; böyle şeylerle dolup taşıyor doğa, kimse de bunları açıklayamıyor. Ama ben diyorum ki, pervanelerin dişileri de erkekleri gibi çok olsaydı, erkeklerinde öylesine hassas bir koku alma duyusuna rastlayamazdık! Bu yeteneğe sahip olmalarının tek nedeni, kendilerini bu yolda çalışıp eğitmeleridir. Bir hayvan ya da bir insan bütün dikkatini ve iradesini belli bir şey üzerine yöneltirse, o şeyi ele geçirir sonunda. Hepsi bu kadar. Senin sözünü ettiğin konuda da durum bunun aynı işte. Yeterince dikkatli bak, gözlemle bir insanı, onun kendisi hakkında bildiklerinden çok daha fazlasını sen onun hakkında öğrenebilirsin."

Ansızın "düşünceleri okumak" sözcüğü dilimin ucuna gelmiş, Kromer'le arasında geçen çok gerilerde kalmış sahneyi kendisine anımsatacak olmuştum. Ama işte bu da Demian'la aramızdaki tuhaf ilişkilerden biriydi: Ne o, ne de ben, kendisinin çok yıl önce yaşamıma ciddi biçimde el atması olayına en küçük bir imayla bile değinmiyorduk. Sanki eskiden aramızda hiçbir şey geçmemişti ya da ikimiz de karşımızdakini bunu kesinlikle unutmuş sayıyordu. Hatta bir iki kez öyle olmuştu ki, birlikte giderken Franz Kromer'e rastlamıştık, yolda; ama ne birbirimizle bakışmıştık, ne de ağzımızdan bir söz çıkmıştı.

"Peki, bu irade nasıl bir şeydir? Hem insanın iradesi özgür değil diyorsun, hem insan yeter ki iradesini belli bir amaca yöneltsin, o zaman bu amaca kavuşabilir diyorsun. Hiç

olur mu böyle bir şey! Ben kendi irademe söz geçiremiyorsam, onu canımın istediği gibi şu ya da bu nesne üzerine yöneltebilmem düşünülebilir mi!"

Demian omzuma vurdu. Hoşuna gidecek bir davranışta bulundum, bir şey söyledim mi, böyle yapardı hep.

"İyi ki sordun!" dedi gülerek. "Hep soracaksın, hep şüphe edeceksin. Şimdi sorduğun şey çok basit. Diyelim bir pervane iradesini bir yıldıza ya da bir başka yere yöneltmek istedi, asla başaramaz bu işi. Ancak, böyle bir şeye de kalkışmaz hiç, yalnızca kendisi için bir anlam ve önem taşıyan, kendisinin gereksinme duyup, mutlaka ele geçirmek zorunda olduğu şeye bakar. Ve bu konuda inanılmayacak işlerin bile üstesinden gelir. Öyle tılsımlı bir altıncı duyu geliştirir ki, kendi dışındaki bir başka hayvanda böyle bir duyuya rastlanamaz! Kuşkusuz biz insanların etkinlik alanı daha geniştir bir hayvanınkinden, ilgi duyduğumuz nesneler daha çoktur. Ama biz de hayli dar bir çember içinde hapsolmuş durumda yaşarız, bu çemberin dışına çıkmak elimizden gelmez. Elbet, falan ya da filan şeyin hayalini kurabilirim, örneğin ille de Kuzey Kutbuna gitmem gerektiğini geçirebilirim kafamdan; ama istek benim kendi içimden kaynaklanıyor ve varlığım gerçekten böyle bir istekle dolup taşıyorsa, ancak o zaman belli bir şeyi yeterince güçlü şekilde arzulayıp gerçekleştirebilirim. Böyle bir durumu yaşar da, sana kendi içinden yapman buyrulan bir şeyi yapmaya kalkarsan başarıya ulaşabilir, o zaman iradeni bir arabanın önüne koşulan beygir gibi sözkonusu işe koşabilirsin. Diyelim ben şimdi bizim rahip efendinin bundan böyle gözlük takmamasını istiyorum, bunu gerçekleştirmeye çalışsam da üstesinden gelemem böyle bir şeyin. Hepsi bir oyun olarak kalır. Ama o zamanlar, yani sonbaharda, oturduğum ön sıradan bir başka yere kaldırılıp oturtulmayı bütün kalbimle istemiştim ve bu işi pek güzel başardım. Ansızın bir öğ-

renci çıkıvermişti ortaya, alfabe sırasına göre ismi benden önceydi ve o zamana kadar hastalığı nedeniyle okula gelememişti; işte bu öğrenciye ön sırada birinin yerini vermesi gerekiyordu, bunu da yapması istenen kuşkusuz ben olmuştum, çünkü iradem böyle bir fırsattan yararlanmak için tetikte bekliyordu."

"Evet," dedim, "senin o zaman yerini nasıl değiştirebildiğini doğrusu pek anlayamamıştım. Birbirimize ilgi duymaya başladıktan sonra sürekli yaklaştın bana. Peki ama, başta hemen benim yanıma değil de önümdeki sıraya oturdun. Neden yaptın bunu?"

"Bak anlatayım: İlk oturduğum yerden ayrılmayı düşündüğümde, kendim de nereye gidip oturacağımı bilmiyordum. Bildiğim tek şey, daha arkalarda bir yere oturmak istediğimdi. Arzum senin yanına gelmekti, ama henüz bilincine varmamıştım bunun. Beri yandan, senin aynı şeyi arzulaman da beni senden yana çekiyor, işimi kolaylaştırıyordu. Ancak önündeki sıraya oturduğum zaman, isteğimin yarı yarıya gerçekleştiğini düşündüm. Aslında senin yanında oturmaktan başka şey istemediğimi farketmiştim."

"Ama bunlar olduğu zaman yeni bir öğrenci gelmemişti sınıfa."

"Hayır, gelmemişti; ama o sıra içimden ne istemişsem onu yaptım, kestirmeden senin yanına gelip oturuverdim. Kendisiyle yer değiştirdiğim oğlan şaşırmış,ama sesini çıkarmamıştı . Rahip efendi de, ortadaki değişikliğin bir ara farkına varmamış değildi. Zaten ne zaman bana dönüp bir şey söyleyecek olsa, içten içe bir şey rahatsız eder kendisini, çünkü ismimin Demian olduğunu bilir, ismimin baş harfi D iken, benim arkalarda, baş harfi S olan isimlere ayrılmış sırada oturmamda bir terslik olduğunu sezer. Ne var ki, böyle bir sezgi, bilincinden içeri yol bulup giremez, benim iradem buna karşı

durur çünkü, kendisini bundan sürekli alıkoyar. Ortada bir aksaklığın bulunduğunun farkındadır sürekli, bana bakar ve bilmeceyi çözmeye uğraşır. Ne var ki, bunun da çaresi pek basittir, her defasında gözlerimi diker, hiç, ama hiç ayırmadan gözlerinin içine bakarım. Hemen kimse yoktur ki, böyle bir şeye dayanabilsin. Herkes tedirginlik duyar bundan. Diyelim bir kimseden elde etmek istediğin bir şey var; ansızın büyük bir ısrarla gözlerinin içine diktin gözlerini ve o bundan hiç tedirginlik duymadı, o zaman vazgeç bu işten! Kendisinden asla bir şey elde edemezsin, asla! Ancak, bu da pek seyrek karşılaşılan bir durumdur. Doğrusunu istersen ben bir tek insan biliyorum, onda bu yöntem başarısız kalıyor."

"Kim?" diye sordum hemen.

Düşünceye daldığı zamanlar hep yaptığı gibi gözlerini biraz kısarak bana baktı. Sonra yüzünü başka yana çevirerek cevap vermedi, ben de pek merak etmeme karşın sorumu yinelemedim.

Ama sanırım, o zaman annesiydi sözünü ettiği kimse. Anladığım kadarıyla annesiyle pek içli dışlıydı. Ama hiç ondan bahsetmezdi; beni asla evlerine alıp götürmemişti. Annesi nasıl bir kadındı, bildiğim yoktu pek.

O zamanlar ben de bazen Demian gibi yapmaya kalkıyor, irademi bir şeyin üzerinde toplayarak o şeyi ele geçirmeyi deniyordum. Kimi istekler beliriyordu içimde, bana bir an önce yerine getirilmeleri gerekecek kadar önemli görünen istekler. Ama emeklerim başa gidiyordu hep, bir başarı sağlayamıyordum. Durumu Demian'la konuşmayı da göze alamıyordum doğrusu. İçimde nasıl bir istek uyandığını kendisine açamazdım. Hani o da bana bir şey sormuyordu.

Dinsel inancımda bazı gedikler başgöstermişti. Ne var ki, bütünüyle Demian'ın etkisi altında kalan düşünce tarzım, sınıftaki öğrenci arkadaşlarınınkinden hayli ayrılıyordu. Sınıf

arkadaşlarım tam bir inançsızlık gösteriyorlardı. İçlerinde öyleleri vardı ki, ara sıra ağızlarından Tanrıya inanmanın gülünç ve insana yaraşmayan bir şey sayılacağı, Üçlü Birlik ve İsa'nın bir bakire tarafından doğurulduğu gibi masallara gülünüp geçileceği, günümüzde hâlâ bu gibi boş şeylerle uğraşmanın insan için yüzkarasından başka şey olmadığı yolunda sözler işitiyordum. Bense hiç o kanıda değildim. Kuşkuya kapıldığım anlar bile çocukluk deneyimlerinden biliyordum ki, örneğin anne ve babamınki gibi dindarlık dolu bir yaşam gerçeklik taşıyordu. Hem insanın şanına yaraşıyordu böyle bir yaşam, hem düzmece değildi. Dindar kimselere karşı eskisi gibi alabildiğine derin bir saygı duyuyordum. Ne var ki, Demian dinsel anlatı ve doğmaları daha özgür, daha kişisel, daha oyunsal ve fantaziye daha çok yer veren bir tutumla görüp yorumlamaya alıştırmıştı beni; hiç değilse onun bana salık verdiği yorumları seve seve ve hazla benimsiyordum.

Kuşkusuz kimi şeyler biraz fazla sert geliyordu bana, Kabil kıssası da bunlardan biriydi. Günün birinde, Demian, Konfirmasyon dersinden sonra ötekilerden belki daha da atak bir görüşü öne sürerek beni korkutmuştu. Öğretmen, Golgatha'dan söz açmıştı. İsa'nın çektiği acılar ve ölümüyle ilgili olarak İncil'de anlatılanlar öteden beri hep derin bir etki yapmıştı üzerimde. Bazen, küçük bir çocukken, örneğin Paskalyadan önceki cuma günleri, babam İsa'nın çektiği acıları İncil'den bize okuduktan sonra bu ıstırapla dolup taşan güzelim, sarı soluk, hayaletimsi, ama alabildiğine canlı dünyada yaşamış, Gethsemane*'de ve Golgatha'da bulunmuştum hep. Bach'ın Matthäuspassion'unu dinlerken bu gizemsel dünyanın acılarla örülmüş kasvet dolu güçlü parıltısı, tüm

*Kidron çayının sol kıyısında bulunan ve Hz. İsa'nın Son Yemek'ten sonra Tanrıya ibadet ederken yakalandığı zeytinlik. Hz. İsa buradan alınarak Kudüs (Jerusalem) kentini çevreleyen surların kuzeyindeki Golgatha tepesine götürülerek çarmıha gerilmiştir (ÇN).

mistik ürpertilerle üzerime çullanmıştı. Bugün bile bu müziğe ve "Actus tragicus"a sanatı ve sanatsal dışavurumu tümüyle kendisinde barındıran bir gözle bakmaktayım.

Demian, o dersin sonunda düşünceli düşünceli şöyle demişti:

"Bak, bundan hoşlanmadım, Sinclair! Bir oku İncil'deki şu yeri, dilinde dolaştır, yokla tadını, bir yavanlık bulacaksın. Yani şu iki katil herifi söylemek istiyorum. Tepede üç haçın yanyana duruşu muazzam doğrusu! Gelgelelim, bu mert katile ilişkin o duygusallık taşan anlatı! İlkin bir cani diye gösteriliyor adam, alçakça eylemlerde bulunuyor. Allah bilir daha ne haltlar karıştırıyor, derken elini eteğini çekiyor bu işten, ıslah oluşunu ve nedamet getirişini ağlamaklı şenliklerle kutlamaya kalkıyor. Mezardan iki adım ötede duyulan böylesine bir pişmanlık ne anlam taşır, söyler misin lütfen? Bu da işte yine tam anlamıyla rahiplere göre bir anlatı, tatlı ve düzmece bir şey, ucuz bir dokunaklılığı ve hoşnutluk veren bir arka planı içeriyor. Bugün iki katilden birini kendine dost diye seçmen gerekse, ya da içlerinden hangisine en çok güven besleyebileceğini düşünsen, hiç kuşkusuz akıllanıp uslanmış o gözü yaşlısı olmayacaktır bu. Hayır, seçeceğin kişi ötekisidir; karakter sahibi doğru dürüst bir kişidir ötekisi, ıslah olmaya, imana gelmeye falan yanaşmaz pek, zaten böyle bir şey onun durumunda boş sözden başka şey sayılmayacaktır, izlediği yoldan sonuna kadar dönmez; son anda bile, o zamana kadar hep yardımına sığındığı şeytandan ödlekçe yüz çevirmez. Karakter sahibidir ve bütün karakter sahibi kimselerin de Tevrat ve İncil'de hakları yenir hep. Kimbilir, belki de Kabil'in soyundan geliyordur o katil. Sen de öyle düşünmüyor musun?

Çok şaşırmıştım. İsa'nın çarmıha gerilişini o zamana kadar avcumun içi gibi bildiğimi sanıyordum; gelgelelim, ne kadar az kişisellik, ne kadar az bir hayal gücüyle sözkonusu ola-

yı dinleyip okuduğumu ancak şimdi görüyordum. Ama yine de Demian'ın ortaya attığı yeni düşünce bana aykırı gelmişti, varlıkları üzerine titremem gerektiğine inandığım tüm kavramları çökertmekle tehdit ediyordu. Hayır, her şeye ve herkese karşı olduğu gibi, en kutsal nesnelere karşı da böyle davranılamazdı.

Demian, bendeki direnişin her zamanki gibi o saat farkına varmış, daha ben ağzımı açıp bir şey söylemeden:

"Biliyorum," demişti boynunu bükerek. "O eski hikâye. Ancak, ciddiye almamak gerekiyor. Sana şunu söyleyeyim ki, dindeki eksikliğin açık seçik görülebildiği noktalardan biridir bu. Ahdi Atik* ve Ahdi Cedid** Tanrısının mükemmel bir varlık olduğu kuşkusuz, ama aslında kendisinden beklenen biri de değil. İyiyi, soyluyu, babacanlığı, güzeli ve yüce olanı kendi şahsında topluyor, çok doğru. Gelgelelim, dünyada öbür şeyler de var ve bunların hepsi hiç üzerinde kafa yorulmadan şeytana maledildiyor, dünyanın bu bölümü, dünyanın bütün bir yarımı yadsınıp yoksanıyor. Tanrıya tüm yaşamın babası diye övgüler düzülürken, yaşamın kendisinden kaynaklandığı cinsellik kısaca sükûtla geçiştiriliyor, hatta belki de şeytanın eseri diye görülüp günah kapsamına alınıyor! Hani Tanrı Yehova'ya tapınılmasına karşı değilim, en küçük bir itirazım yok buna. Ama bana sorarsan, her şeye saygı duymalı ve kutsal bir gözle bakmalıyız; yalnız yapay yoldan öbürsünden ayrılıp resmen kabul edilen yarısını değil, tümüyle dünyayı böyle ele almalıyız. Senin anlayacağın Tanrıya ibadetin yanı sıra şeytana da ibadet etmeliyiz. Bence doğrusu budur. Olmazsa, şeytanı da içinde barındıran bir Tanrı yaratmak gerekir; öyle bir Tanrı ki, dünyanın en doğal olayları karşısında insan gözlerini kaçırmasın kendisinden."

* Tevrat (ÇN).
** İncil (ÇN).

Demian heyecanlanıp coşmuştu, ki böyle bir şey âdeti değildi; ama az sonra gülümsedi ve daha çok üzerime varmadı.

Ama benim içimde onun bu sözleri, ruhumda sürekli taşıyıp varlığından asla kimseye söz açmadığım bütün o çocukluk yıllarımın bilmecesine gelip toslamıştı. Çünkü Demian'ın Tanrı ve şeytan, biri resmi-tanrısal, ötekisi sükûtla geçiştirilen şeytansal dünya konusunda söyledikleri tıpkı tıpkısına benim düşüncemi yansıtmaktaydı, benim kendi mit'imdi bu, aydınlık ve karanlık olmak üzere iki dünya ya da dünyanın bir yarısıyla ilgili düşüncemdi. Benim sorunumun tüm insanlığın sorunu, tüm yaşamın ve düşünmenin sorunu olduğunu kavramıştım; bu kavrayış, ansızın bir gölge gibi geçti üzerimden. Alabildiğine kendine özgü ve kişisel yaşam ve düşünüşümün, o büyük düşüncelerin ezeli ve ebedi ırmağında ne köklü bir pay sahibi olduğunu ansızın görüp hissetmem, korku ve derin bir saygıyla doldurdu içimi. Nasılsa doğrulayıcı ve mutluluk verici nitelik taşımasına karşın, böyle bir şeyi kavramam beni sevindirmemişti. Bir sertliği içeriyordu, buruk bir tadı vardı; sorumluluk denilen şeyden, bundan böyle çocuk yaşamına veda etmekten ve yalnızlıktan bir şeyler barındırıyordu kendisinde.

Hayatımda ilk kez böylesine derin bir gizi açığa vurup Demian'a "iki" dünyayla ilgili olarak çocukluğumun ilk günlerinden beri içimde yaşattığım görüşü anlattım. Böylece, en derin duygularımın kendi söylediklerini onayladığını ve haklı çıkardığını gördü hemen. Derin bir dikkatle beni dinledi, gözlerini gözlerime dikti, sonunda çaresiz kaçırdım gözlerimi. Çünkü bakışlarında yine o tuhaf hayvansı zamansızlığı, o akıl erdirilemeyecek eskiliği farketmiştim.

Beni kollayıp gözeten bir edayla: "Başka zaman uzun uzadıya konuşuruz bu konuda," dedi. "Görüyorum ki, bir başkasına söyleyebileceğinden daha çok şey düşünüyorsun. Durum

böyleyse, düşündüklerini asla bütünüyle yaşamadığını da biliyorsun demektir, bu da iyi bir şey değil. Ancak yaşadığımız düşüncelerdir ki, bir değer taşır. 'İçinde yaşamana izin verilen' dünyanın, bütün dünyanın ancak yarısını oluşturduğunu biliyordun, ama yine de ikinci yarısını tıpkı rahiplerin ve öğretmenlerin yaptığı gibi hasıraltı etmeye çalıştın. Başarabileceğin bir şey değildir bu! Bir kez düşünmeye başlamış kimse, böyle bir şeyin üstesinden gelemez."

Beni canevimden vurmuştu Demian.

"Ama", diye bağırdım adeta, "gerçekten yasak ve çirkin şeyler var, herhalde yadsıyamazsın bunu! Bir kez yasaklanmışlar işte, ister istemez bunlardan el çekmek zorundayız. Biliyorum kuşkusuz, suç var, cinayet var, akla gelebilen bütün kötülükler var dünyada; ama sırf bunlar var diye kendim de bir cani, bir katil mi olayım?"

"Bugün bu konuyu bitiremeyeceğiz," diyerek beni yatıştırdı Demian. "Elbette insanları öldürmeyecek, kızların kadınların ırzına geçip onları katletmeyeceksin. Ne var ki, 'izin verilen' ile 'yasak' sözcüklerinin ne anlama geldiklerini görebilecek noktaya ulaşmış değilsin henüz. Şimdilik gerçekle ilgili biraz bir şeyler sezinledin, o kadar. Arkası gelecek daha, buna güvenebilirsin! Örneğin şimdi, yaklaşık bir yıldır varlığında bir içgüdü yaşıyor, bütün öbür içgüdülerden daha güçlü, ama yasak bir gözle bakıyorsun ona. Yunanlılar ve daha başka pek çok ulus da, tersine, bir Tanrı yaptı bu içgüdüyü ve büyük şenlikler düzenleyerek ona taptı. Yani yasak diye gösterilen şey, dünya durdukça yasak kalacak değildir. Değişebilir pekâlâ. Bugün rahip önüne çıkarıp evlendiği sürece her erkek bir kadınla yatabilir. Bazı topluluklarda başkaydı durum, hatta günümüzde bile böyledir. Dolayısıyla, kendisi için yasak olanla olmayanı, herkes kendisi saptamak zorunda. İnsan yasaklanmış hiçbir eyleme kalkışmaz da yine alçağın daniskası ola-

bilir. Bunun tersi de düşünülebilir kuşkusuz. Aslında hepsi bir rahatlık sorunudur. Kim kendi kafasıyla düşünemeyecek ve kendi kendisinin yargıcı olamayacak kadar rahatını seviyorsa, olduğu gibi boyun eğer yasaklara. Ötekiler ise, yasakları kendi içlerinde hissederler. Öyle olur ki, her şerefli insanın her Allah'ın günü yapageldiği şeyler yasaktır böyleleri için; öte yandan, yasaklanmış şeyleri yasak saymazlar. Herkes kendi işini kendisi görmek zorundadır."

Demian, bu kadar çok konuştuğu için pişmanlık duymuşa benziyordu; birden sustu. Onun bu arada neler hissettiğini anlar gibiydim. Düşüncelerini genellikle ne kadar rahat, ne kadar baştan savarcasına dile getirse de, bir defasında dediği gibi, "salt konuşmuş olmak için" konuşmaya dünyada katlanacak biri değildi. Oysa bende gerçek bir ilginin yanı sıra fazlaca bir oyunun, zekice gevezeliklerden fazlaca hoşlanmanın ya da benzeri şeylerin varlığını hissediyor, kısacası aradığı gibi tam bir ciddiyeti bulamıyordu.

Son yazdığım "tam bir ciddiyet" sözlerini yeniden okuyunca, başka bir sahne aklıma geliyor ansızın: Demian'la o yarı çocuksu dönemde yaşadığım en etkileyici sahnedir.

Konfirmasyon günü yaklaşmış, din dersinin son saatlerinde Son Yemek* konusu ele alınmıştı. Rahip efendi, çok önem veriyordu bu konuya ve onu işlerken elden gelen dikkati ve özeni gösteriyordu; bir kutsallığın ve kendine özgü bir havanın varlığı bu son saatlerde seziliyordu kuşkusuz. Ne var ki, Konfirmasyona hazırlık niteliğindeki son derslerde benim düşüncelerim başka yerdeydi, dostum Demian'ın şahsına yönelmişti. Kilise cemaatine resmen kabul edilmemiz olarak açıklanan Konfirmasyonu beklerken bir düşünce dönüp dolaşıp kafamda beliriyor, altı aylık din dersinin benim için

*İsa'nın çarmıha gerilmeden önce müritleriyle yediği son yemek (ÇN).

taşıdığı önemin derste öğrendiğimiz bilgilerden kaynaklanmadığını, bunun Demian'ın yakınlığında ve etkisinde aranması gerektiğini bana tekrarlayıp duruyordu. Sanki kilise cemaatine değil, bambaşka bir şeye, dünyada şu veya bu biçimde varolması gerekip temsilcisi ya da habercisi olarak Demian'ı gördüğüm bir düşüncenin ve şahsiyetin mezhebine alınmaya hazırlanmıştım.

Kafamdan bu düşünceyi kovmaya çalışıyor, her şeye karşın Konfirmasyon törenini gereken ağırbaşlılıkla yaşamaya pek önem veriyordum; gelgelelim, böyle bir tutum kafamdaki yeni düşünceyle pek uzlaşmaz görünüyordu. Ama ne yaparsam yapayım, sözkonusu düşünceyi bir türlü zihnimden uzaklaştıramıyordum. Derken bu düşünce, yakında kilisede yapılacak tören düşüncesiyle yavaş yavaş birleşti. İlgili töreni başkalarından değişik biçimde kutlamaya hazırlandım; bu tören, Demian'ın şahsında gördüğüm bir düşünce dünyasına kabul edilme anlamına gelecekti benim için.

Yine o günlerdeydi, bir ara dostumla ateşli bir tartışmaya girmiştim; bir din dersinden hemen önceydi. Dostum konuşmaya pek hevesli görünmüyor, çok bilmiş ve büyüklük taslayan sözlerim kuşkusuz hoşuna gitmiyordu.

Kendisinde görmeye alışmadığım bir ciddiyetle: "Çok konuşuyoruz," dedi. "Bu zekice konuşmaların hiçbir değeri yok, hiç yok. İnsanı kendi kendisinden uzaklaştırır, o kadar. Kendi kendinden uzaklaşmak da günahtır. Yapılması gereken, insanın tıpkı bir kaplumbağa gibi kendi içine girip yerleşebilmesidir."

Hemen ardından sınıfa girdik. Ders başladı; ben, anlatılanları dinlemeye çaba harcadım, Demian da bu konuda beni rahat bıraktı. Bir süre sonra sıranın onun oturduğu tarafında bir boşluk hissettim. Sanki yanbaşımdaki yer ansızın boşal-

mıştı. Sözkonusu duygu içimi bunaltmaya başlar başlamaz, başımı çevirip baktım.

Dostum, her zamanki gibi dimdik ve düzgün bir şekilde yerinde oturuyordu. Gelgelelim, her zamankinden büsbütün değişik bir görünümü vardı: Bilmediğim bir şey kendisinden çıkıp çevreye yayılıyor, onu sarıp kuşatıyordu. İlkin gözlerini yummuş sandım, ama sonra baktım gözleri açıktı. Ne var ki, bakmıyor bu gözler, görmüyordu, donuk ve içe dönüktü ya da hayli uzaklara dikilmişti. Hiç kıpırdamadan öylece oturuyordu Demian. Sanki nefes almıyordu; ağzı taştan ya da tahtadan oyulmuştu sanki. Yüzü mermer gibi soluktu ve solgunluk yüzünde düzgün bir dağılım gösteriyordu. Önünde, sıranın üzerinde duran elleri birer eşya parçasıydı sanki, taş ya da meyveydiler. Öylesine cansız ve suskundular. Soluk ve devinimsizdiler, ama gevşemiş, kendilerini koyvermiş oldukları da söylenemezdi, gizli ve güçlü bir yaşamı sarıp sarmalayan sağlam ve kusursuz mahfazalara benziyorlardı.

Bu manzara karşısında titremeye başladım. Ölmüş! diye düşündüm, neredeyse yüksek sesle ağzımdan çıktı bu söz. Ama dostumun ölmediğini biliyordum. Gözlerimi dikerek yüzüne baktım, bu soluk taş masktan ayırmadım gözlerimi. Derken içimde bir duygu uyandı: İşte Demian bu! dedim kendi kendime. Her zaman benimle yolda yürümüş, benimle konuşmuş Demian ise, yarım Demian'dı yalnızca, zaman zaman bir rolü üstlenen, oyunbozanlık yapmayan, hatır için evet diyen biriydi. Oysa gerçek Demian buydu işte, böyleydi gerçek Demian, böyle taştan, böylesine kocamış, böyle hayvansı, böyle yakışıklı ve soğuk, böyle ölü, beri yandan işitilmedik ölçüde gizli bir dirimsellikle donatılmış biriydi. Sonra, çevresinde o sessiz boşluk, o gökyüzü, yıldızlarla döşenmiş o uzam, o yalnızsı ölüm!

Şimdi büsbütün içine gömüldü, diye geçirdim kafamdan,

vücudumu bir ürperti sardı. Kendimi hiç bu denli yalnız hissetmemiştim. Şimdiye kadar hep uzağında yaşamıştım onun, benim için erişilmez biriydi, dünyanın en uzak adasında yaşasaydı, bana bu denli uzak sayılmazdı.

Durumu benden başka kimsenin farketmeyişine pek akıl erdiremiyordum! Oysa herkesin gözlerini ona çevirmesi, herkesin bir ürpertiyle irkilmesi gerekiyordu! Gelgelelim, kimse oralı değildi. Demian, bir heykel gibi duruyordu yerinde; tıpkı bir put gibi kaskatı, diye düşünmeden duramadım. Bir sinek alnına kondu, oradan yavaş yavaş burnuna, daha sonra dudaklarına doğru ilerledi. Ama kılını kıpırdatmadı dostum. Nerede, neredeydi şimdi? Ne düşünüyor, ne hissediyordu? Bir cennette miydi, yoksa bir cehennemde mi?

Kendisine bu konuda sorular yöneltmem olanaksızdı. Dersin sonunda onu yine yaşar ve nefes alıp verirken gördüğümde, gözlerimiz birbiriyle karşılaştığında, baktım yine her zamanki Demian'a dönüşmüştü. Nereden çıkıp gelmişti? Nerelere gitmişti? Yorgun görünüyordu. Yüzüne yine renk gelmiş, elleri yine devingenlik kazanmıştı; ama kumral saçları parlaklığını yitirmiş ve güçsüz düşmüştü.

Bunu izleyen günlerde, yattığım odada yeni bir egzersiz üzerinde çalışmaya başlamıştım, her gün birçok kez tekrarlıyordum aynı şeyi: Bir sandalyede dimdik oturuyor, gözlerimi bir noktaya dikiyor, hiç mi hiç kımıldamıyor, bu duruma ne kadar dayanabileceğimi ve bu arada neler hissedeceğimi anlamaya çalışıyordum. Ne var ki, elime yorgunluktan başka şey geçmemiş, üstelik gözkapaklarımda şiddetli bir kaşıntı başgöstermişti.

Kısa süre sonra da Konfirmasyon töreni yapıldı; ne var ki, bu törenle ilgili önemli anılar kalmış değil belleğimde.

Artık her şey değişmişti. Çocukluğum göçüp gidiyor, bir yıkıntıya dönüşüyordu çevremde. Anne ve babam, biraz şaş-

kın bakışlarla beni süzüyorlardı. Kızkardeşlerim bana hepten yabancılaşmıştı. Büyünün bozulması, alışılmış duyguları ve kıvançları çarpıtıp çirkinleştiriyor, sararıp solmalarına yol açıyordu; parkın burcu burcu kokusunun yerinde yeller esiyordu artık; orman eski çekiciliğini yitirmiş, çevremdeki dünya tasfiye edilen bir mağazada satışa çıkarılan modası geçmiş malları anımsatıyordu, öylesine yavan ve zevksizdi; kitaplar bir kâğıt yığını, müzik bir gürültüydü yalnızca: Sanki güz ortasında bir ağacın dört bir yanında yapraklar dökülüyordu da, ağaç bunun farkına varmıyordu; ağacın üzerinden yağmur aşağılara süzülüyor, güneş ya da ayaz ağacın üzerinden gelip geçiyor, yaşam yavaş yavaş gerileyerek ağacın en iç kısmında alabildiğine dar bir bölgeye sıkışıyordu. Ama ağaç ölmüyor, ağaç bekliyordu.

Kararlaştırıldığına göre tatil bitiminde bir başka okula gidecek, evden ilk kez ayrılacaktım. Zaman zaman annem bir başka sevecenlikle yanıma sokularak sanki bana önceden veda ediyor, adeta beni büyüleyerek gönlüme sevgi, özlem ve vefa duygularını yerleştirmeye çalışıyordu. Demian bir geziye çıkmış, yalnız kalmıştım.

Dördüncü Bölüm

Beatrice

Dostumu bir daha göremeden, tatil bitiminde St. kentine yollanmıştım. Annemle babam da benimle gelmiş, alabildiğine özen ve titizlik gösterip oğlan çocuklarının kaldığı ve lise öğretmenlerinden birinin yönettiği pansiyonun koruyucu ellerine beni teslim etmişlerdi. Beni ne gibi sorunların kapısından içeri saldıklarını bilselerdi, korkudan donakalırlardı kuşkusuz.

Zamanla iyi bir evlat ve yararlı bir vatandaş mı olacağım, yoksa yaradılışımın gereğine uyup başka yollara mı sapacağım sorusu hâlâ güncelliğini koruyordu. Baba evinin ve bu evde esen havanın gölgesinde mutluluğa erişmek için giriştiğim son deneme uzun sürmüş ve zaman zaman başarıya ulaşır gibi görünmüşse de, tam bir fiyaskoyla sonuçlanmıştı.

Konfirmasyonu izleyen tatil sırasında ilk kez hissettiğim o garip boşluk ve yalnızlık (ilerde nasıl yeniden tanışmıştım bu boşlukla, bu boğucu havayla!) pek çabuk sona ermedi. Doğup büyüdüğüm kentten hayli kolay olmuştu ayrılmam, doğrusu daha üzgün bir durumda ayrılmadığım için utanmıştım; kızkardeşlerim hiç yoktan ağlamışlar, oysa ben yapamamıştım bunu. Kendi kendime şaşıyordum. Hep duygulu bir çocuk olmuştum şimdiye kadar ve aslında hayli iyi bir çocuktum. Oysa şimdi büsbütün değişmiştim. Dışımda kalan dünyaya karşı tam bir umursamazlıkla davranıyordum; öyle oluyordu ki, bazen günlerce içime kulak kabartıp orada akan ırmakların sesine kulak vermekten, içimde adeta yer altından akıp giden yasak ve karanlık ırmakların çağıltısını dinlemekten başka şey yapamıyordum. Pek çabuk büyümüştüm, son altı ay içinde olup bitmişti her şey; artık boy atmış, sıska, geli-

şimini henüz tamamlamamış biri olarak dışımdaki dünyaya yöneltiyordum bakışlarımı. O çocuksu sevimlilik tümüyle uçup gitmişti üzerimden, bu durumda kimsenin beni sevemeyeceğini hissediyor, zaten ben de kendimden hiç hoşlanmıyordum. Sık sık büyük bir özlem duyuyordum Demian'a karşı; ama ondan nefret ettiğim anlar da az değildi; yaşamımın pis bir hastalık gibi sırtlandığım yoksulluğundan onu sorumlu tutuyordum.

Pansiyonda ilkin ne kimse sevdi beni, ne de umursadı. Önce biraz takıldılar bana; sonra yanıma yaklaşmaz olup sinsi ve can sıkıcı acayip biri gözüyle baktılar. Beni üstlenmek zorunda bıraktıkları rolü beğendim, hatta aşırılığa vardırdım bunu, suratımı asıp yalnızlıktan içeri daldım; dışardan, dünyayı sürekli olarak ve alabildiğine erkeksi bir aşağılama gibi gözüküyordu bu yalnızlık; oysa hüzün ve umutsuzluk nöbetleriyle içten içe kahroluyordum. Çıkıp geldiğim eski yerde kafama yığdığım bilgileri harcıyordum okulda, sınıfımızın düzeyi benim bir önceki sınıfımınkinden daha aşağıydı; yaşıtım öğrencilere çocuk gözüyle tepeden bakıyordum.

Bir yıldan daha uzun bir zaman böyle sürüp gitti, evde geçirdiğim ilk tatil de duruma yenilik getirmedi ve tatil bitiminde evden ayrılmayı canıma minnet bildim.

Kasım başıydı. Hava nasıl olursa olsun, küçük çapta gezintiler yapmaya ve bu gezintilerde düşüncelere dalmaya alışmıştım. Genellikle bir çeşit haz duyuyordum bundan; hüzünle, dünyayı ve kendimi küçümsemeyle dolu bir hazdı. Bir akşam kentin çevresinde yine böyle bir gezintiye çıkmıştım, nemli ve sisli alacakaranlıkta salına salına yürüyordum. Parkın birindeki geniş ağaçlıklı yol terkedilmiş duruyor, beni kendisine çağırıyordu; dökülmüş yapraklar kalın bir örtü oluşturmuştu üzerinde. Karanlık bir haz duyarak ayaklarımla yaprakları eşeledim, ıslak ve acımsı bir koku yayıldı çevre-

ye; uzaktaki ağaçlar, birer hayalet gibi kocaman ve gölgemsi, sisten çıktılar.

Yolun sonunda kararsız durdum, gözlerimi siyah yapraklara diktim, çözülüp dağılmanın ve tükenip gitmenin burcu burcu kokusunu hırsla, ciğerlerime doldurarak soludum, içimde bir şey cevap verdi bu kokuya, onu selamladı. Şu yaşam denilen şeyin ne kadar da yavandı tadı!

Yandaki bir yoldan, pardösüsü rüzgârda uçuşarak biri yaklaştı; yoluma devam etmek istiyordum ki, seslendi bana:

"Hey Sinclair!"

Yakına gelince bunun Alfons Beck olduğunu gördüm, pansiyondaki öğrencilerin yaşça en büyüğüydü. Onunla karşılaşmak beni her zaman sevindirirdi, pansiyonda kendinden küçük herkese yaptığı gibi bana karşı da alaylı bir tavır takınıp bir amca, bir dayı gibi davranmasından başka hoşlanmadığım yanı yoktu. Ayı gibi güçlü bir oğlan gözüyle bakılırdı kendisine; denildiğine göre pansiyon sahibini avcunun içine almıştı, lisede kulaktan kulağa dolaşan pek çok olayın kahramanıydı.

Arada bir bizim gibi biriyle konuşmak tenezzülünde bulunan kimse pozuyla: "Sen ne arıyorsun burada?" diyerek sesini yükseltti, nazik. "Bahse girerim, şiir yazıyorsundur?"

"Aklımdan bile geçmez," diye karşılık verdim sertçe. Güldü, yanım sıra yürüyüp gevezeliğe başladı; şimdiye kadar kendisinde görmediğim bir şeydi.

"Hani böyle bir şeyi anlamam diye korkmanın gereği yok, Sinclair. Akşamüstü, kafada güz mevsimine ilişkin düşünceler, siste yürümenin ayrı bir özelliği vardır, insanda şiir yazma hevesini uyandırır, biliyorum. Can çekişen doğa üzerine kuşkusuz; sonra doğaya benzeyen, elden çıkıp giden çocukluk üzerine. Heinrich Heine'ye baksana!"

"O kadar duygusal değilim," diyerek kendimi savundum.

"Kızma canım! Ama sanırım bu havada şöyle bir kadeh şarap ya da ona benzer bir şey yudumlayacağı sessiz bir köşe araması iyi olur insanın. Yoksa hoşlanmaz mısın böyle şeyden? Örnek bir çocuk olmayı kafana koydunsa, seni baştan çıkarmak istemem, dostum."

Az sonra kentin bir kenar mahallesindeki küçük bir meyhaneye girip oturduk, ne idiği belirsiz bir şarabı yudumlamaya ve kadehlerimizi tokuşturmaya başladık. İlkin pek hoşlanmadım, ama ne de olsa yeni bir şeydi benim için. Ne var ki, şaraba alışık olmadığımdan az sonra gevezeliğim tuttu; öyle ki, adeta bir pencere itilip açılmış, dışarda bir dünya görünmüştü. Ne kadar uzun, ne kadar korkunç derecede uzun bir süre içimden geldiği gibi konuşamamıştım! Sayıklar gibi abuk sabuk laflar çıkıyordu ağzımdan; derken konuşmamın tam orta yerinde Habil ile Kabil kıssasından söz açmaya başladım.

Beck, zevkle beni dinliyordu. Nihayet kendisine bir şey verebileceğim birini bulmuştum! Omzuma vuruyor, yaman bir oğlansın diyordu benim için. Konuşma ve başkalarına açılma bakımından içimde birikmiş gereksinimleri adeta kendimden geçerek ortaya dökmem, takdir edildiğimi görmem, benden büyük bir kimsenin gözünde değer taşıdığını anlamam, yüreğimi hazla doldurup taşırıyordu. Beck'in benim için kullandığı "dâhi düzenbaz" sözü tatlı sert bir şarap gibi ruhumdan içeri süzüldü. Dünya yeni renklerle karşımda yanıp tutuşuyor, yüzlerce gözüpek kaynaktan düşünceler fışkırıp geliyor, içimdeki ruh ve ateş alev alev yanıyordu. Öğretmenlerden ve arkadaşlardan söz açtık bir ara, birbirimizi harikulade anlıyorduk. Yunanlılardan ve putperestlerden konuştuk derken, ama Beck ille de yaşadığım aşk serüvenlerini anlatmamı istiyordu. Oysa bu bakımdan söyleyecek sözüm yoktu benim. Sevgi konusunda bir şey yaşamamıştım, başımdan anlatılmaya değer bir şey geçmemişti. Kendi içimde hissedip kotardı-

ğım ve sayıkladığım kimi şeyler, yakıp kavurarak ruhumda bekliyordu, şarapla bile çözülüp açığa vurulabilir kıvama gelmemişti henüz. Kadın kız konusunda Beck benden çok şey biliyordu, anlattıklarına içimde yanan büyük bir ateşle kulak veriyordum. İnanılmaz şeyler işitiyor, asla olabilir diye bakmadığım pek çok şey bir gerçeklik kazanıyor, gözüme pek doğal görünüyordu. Belki onsekizindeki Alfons Beck, şimdiden bir sürü deneyim edinmişti.

Kızların tuhaf yaratıklar olduğu, erkeklerden kompliman ve centilmenlikten başka şey beklemedikleri de bu deneyimlerden çıkan sonuçlar arasındaydı. Beck'e göre güzel olmaya pek güzeldi kızların bu davranışı, ama içtenlik ve gerçeklikten yoksundu. Oysa kadınlarda başarı şansı daha büyüktü, kadınlar kızlardan çok daha akıllıydı. Örneğin defter, kalem satılan bir kırtasiyeci dükkânının sahibi Bayan Jaggelt'le konuşup anlaşabilirdi insan. Şimdiye dek tezgâhın ardında geçen olaylar kitaplara sığmazdı.

Ben, derinden büyülenmiş halde, başımda bir sersemlik, oturuyordum. Kuşkusuz, Bayan Jaggelt benim pek hoşlanabileceğim biri değildi; ama olsun, anlatılanlar işitilmedik şeylerdi. Sözkonusu dükkânda, en azmdan büyükler için o zamana kadar aklımdan ve hayalimden geçirmediğim pınarlar çığıl çığıl akar gibiydi. Beck'in anlattıkları düzmece bir havayı da içermiyor değildi; anlattıklarında pek fazla bir tat bulamadım ben, yavan şeylerdi hepsi; oysa, bana göre, sevginin bir başka türlüydü tadı; ama yine de gerçekti hepsi, yaşam ve serüvendi, bunları yaşamış biri yanımda oturuyordu ve onun için hepsi pek doğaldı.

Konuşmalarımız eski düzeyini biraz kaybetmiş, kendisinden bir şeyler yitirmişti. Ben de o dâhi küçük düzenbaz olmaktan çıkmış, büyük bir adamın anlattıklarına kulak veren bir çocuğa dönüşmüştüm. Ama yine de, aylar ve aylardır sür-

dürdüğüm yaşam gözönünde tutulursa, bu kadarı bile enfes bir şeydi benim için, cennete yaraşır bir şeydi. Öte yandan, giderek içimde uyanan bir duygu, meyhanede oturmaktan tutun da konuştuğumuz sözlere varıncaya kadar yasak, çok yasak şeyler sayılacağını söylüyordu hepsinin. Ne var ki, ben bunlarda bir ruhun, bir devrimin tadını buluyordum.

Alabildiğine açık seçik anımsıyorum o geceyi. Geç vakit puslu bulanık yanan gaz fenerlerinin önünden yürüyüp serin ve nemli gecede pansiyonun yolunu tuttuğumuz zaman, hayatımda ilk kez bir sarhoşluk durumunu yaşıyordum. Güzel değildi hani, son derece hazin bir şeydi, ama bunda da yine çekici bir taraf, bir tatlılık vardı, bir başkaldırı ve bir cümbüştü, yaşam ve ruhtu. Beck, ağzı süt kokan acemi çaylak diyerek veriştirmesine karşın, yine de mertlik gösterip bana sahip çıkmış, adeta sırtında taşıyarak beni pansiyona getirmiş, koridordaki açık bir pencereden kimseye görünmeyerek hem kendisi içeri girmeyi, hem beni içeri sokmayı başarmıştı.

Pek kısa süren ölü uykusuna benzer bir uykudan sonra ağrı ve sızılarla uyanıp kendime geldiğimde, saçma bir hüzne kaptırdım kendimi. Yatakta doğrulup oturdum, üzerimde gündüz giydiğim gömlek vardı hâlâ, giysilerim ve ayakkabılarım sağa sola atılmış, yerlerde duruyor, tütün ve kusmuk kokuyordu. Derken başağrısı, bulantı ve yakıp kavurucu bir susuzluk arasında hayalimde bir görüntü canlandı, uzun zamandır bu görüntünün gözlerinin içine bakmamıştım. Çıkıp geldiğim kenti, kentteki evimizi, annemi, babamı, kızkardeşlerimi ve bahçemizi gördüm; evimizdeki sessiz yatak odamı gördüm; okul, pazar yeri, Demian ve Konfirmasyon dersleri canlandı gözümde. Bütün bunlar aydınlık içindeydi, bir parıltıyla kuşatılmıştı çevreleri, hepsi harikuladeydi, tanrısal ve saf; ve hepsi -şimdi anlamıştım böyle olduğunu- daha düne, daha birkaç saat öncesine kadar benim olmuş, beni beklemiş-

ti; oysa şimdi, şimdi ortadan silinmiş, lanetlenmiş ve benim olmaktan çıkmış, beni itip dışlamıştı, tiksintiyle yukardan bana bakıyordu! Şimdiye kadar çocukluğumun alabildiğine gerilerde kalmış altınsı bahçelerine varıncaya kadar, anne ve babamdan gördüğüm bütün sevgiler ve içtenlikler, annemin tüm öpücükleri, tüm Noeller, evimizde dindar bir havanın estiği bütün o aydınlık pazar sabahları, bahçedeki bütün çiçekler, hepsi, bunların hepsi uçup gitmiş, hepsini ayaklarımın altında çiğnemiştim! O anda güvenlik görevlileri gelip elimi kolumu bağlasalar, beni insanlığın yüzkarası, tapınakların kutsallığına gölge düşüren biri gibi alıp darağacına götürseler, haklı ve yerinde bir davranış sayardım bunu.

Kısacası, içten görünüşüm böyleydi işte! Sağda solda dolaşıp dünyayı horlayan ben! Mağrur bir ruhla ve kafasında Demian'ın düşünceleriyle ben! Böyleydim işte, insanlığın yüzkarasıydım, bir domuzdan kalır yerim yoktu, sarhoştum ve pislik içindeydim, iğrenç ve aşağılık bir yaratıktım, vahşi bir hayvandım, kepaze içgüdüler üzerime çullanmıştı! Böyleydim işte; her şeyin saflık, parlaklık, narin inceliklerden örüldüğü o bahçelerden gelen ben, Bach'ın müziğine ve güzel şiirlere gönül veren ben! Kendi gülüşüm, bu sarhoş, engellenemeyen, kesik kesik ve salakça içerlerden kopup gelen gülüş hâlâ kulaklarımda çınlıyordu. İşte buydum ben!

Ama yine de bu acıları çekmek adeta bir zevkti. Hayli uzun zaman kör ve duygusuz, sürüklenip gitmiştim; kalbim o kadar uzun zaman susmuş ve yoksulluk içinde bir köşeye çekilip oturmuştu ki, bu kendimi suçlamaların, bu dehşetin, ruhumu saran bu çirkin duygunun başımın üzerinde yeri vardı. Nihayet bir duygu uyanmıştı varlığımda, nihayet alevler fışkırıyordu ruhumdan, bir yürek çırpınıyordu içimde! Bütün bu sefaletin ortasında aklım karışmış, esenliği ve bahârı çağrıştıran bir duyguya kaptırmıştım kendimi.

Ne var ki, dıştan bakıldığında tepetaklak yuvarlanıyor-

dum. Meyhanelere giden ve yakışıksız davranışlarda bulunan bir sürü çocuk vardı okulda. Ben, en küçüklerinden biriydim bunların; kısa süre sonra acıdıkları için aralarına aldıkları bir ufaklık olmaktan çıkarak bir elebaşı, bir yıldız aşamasına yükselmiş, gözünü budaktan esirgemeyen ünlü bir meyhane müdavimi kesilmiştim; bir kez daha o karanlık dünyanın malı olmuştum düpedüz, şeytanın eline düşmüştüm, sözkonusu dünyada yaman biri sayılıyordum.

Oysa yürekler acısı durumdaydım gerçekte. Kendimi yıkıp yok etmeye yönelik bir sefahat hayatı yaşıyordum. Arkadaşlar bana bir elebaşı, şeytana pabucunu ters giydiren biri diye bakıyorlardı; atak mı atak, cin gibi bir oğlandım onların gözünde. Gelgelelim, benim içimde, derinlerde korkuyla dolu bir ruh yaşıyor, ürkek ve çekingen, pır pır edip duruyordu. Bir pazar sabahı meyhanenin birinden çıktığımızda gözümden yaşlar geldiğini hâlâ anımsarım: Sokakta oynayan çocuklara rastlamıştım; yeni taranmış saçları ve pazarlık giysileriyle aydınlık ve sevinç dolu yüzleri vardı. Oysa külüstür meyhanelerin pis masalarında bira döküntüleri ortasında ciddi konuları hayasızca alaya alarak dostlarını eğlendiren ve çokluk ürküten ben, kalbimin saklı gizli bir köşesinde alay konusu yaptığım nesnelere saygıyla eğiliyor, ruhumun önünde, geçmişimin, annemin ve Tanrının önünde ağlayarak dize geliyordum.

Arkadaşlarla bir türlü kaynaşamayışım, aralarında yalnız yaşayıp gidişim ve bu yüzden işte böylesine acı çekişim hiç de nedensiz değildi. İçimizdeki en kaba, en duygusuz oğlanların tam gönlüne göre bir meyhane kahramanıydım, alaya almada üzerime yoktu; öğretmenlerle, okulla, velilerle ve kiliseyle ilgili düşünce ve konuşmalarımda bir espiri havası, bir ataklık göze çarpıyordu; ayrıca müstehcen fıkralara kulaklarımı tıkamıyor, hatta kendim de bazen böyle bir fıkra anlatı-

yordum. Ama bizimkiler kalkıp kız peşine düştüğünde, ben aralarına karışmayarak yalnız kalıyor, içimde sevgiye karşı yakıp kavurucu bir özlem, umutsuzca bir özlem duyuyordum; oysa meyhanedeki konuşmalarıma bakıldı mı, zevk ve sefa peşinde koşan kaşarlanmış biri sayılırdım. Hiç kimse benim kadar alıngan, benim kadar utangaç değildi. Zaman zaman genç ve körpe kızlar öyle şirin ve temiz, öyle ışıl ışıl ve alımlı önümden geçip gittikçe salt bir düş gibi bakıyordum kendilerine; harikulade düşler gibiydiler, benden bin kat daha iyi, bin kat daha temiz. Bir süredir Bayan Jaggelt'in kırtasiyeci dükkânına da uğramaz olmuştum; çünkü ne zaman yüzüne bakıp da Alfons Beck'in onun için söyledikleri aklıma gelse, kızarıp bozarıyordum.

İçine karıştığım yeni arkadaş topluluğunda kendimi sürekli yalnız ve ötekilerden farklı hissettiğim ölçüde, topluluktan yakayı sıyırabilmem güçleşiyordu. Kafayı çekmeler ve palavra sıkmalar gerçekten bana zevk vermiş miydi? Şu anda doğrusu kesin bir şey söyleyemeyeceğim. Beri yandan, içkiye de pek alışamamıştım, her seferinde tatsız birtakım sonuçlarını üzerimde hissediyordum. Yaptığım her şey, bir kendimi zorlayışın sonucuydu. Yaptıklarım, yapmam gereken şeylerdi; çünkü başka türlü nasıl davranacağımı bilemiyordum. Uzun süreli yalnızlıklardan, her vakit beni bir gerilim içinde tutan o bir sürü ince, utanç dolu, içtenlikli duygulardan, ikide bir kafama üşüşen o narin sevi düşüncelerinden korkuyordum.

En çok eksikliğini çektiğim bir şey varsa, o da bir dosttu. Öğrenci arkadaşlarımın arasında iki, üç kişi vardı, kendilerini görmekten hoşlanıyordum. Gelgelelim, akıllı uslu çocuklar arasındaydı bunlar, benim ne rezil biri olduğumu ise artık bilmeyen yoktu, dolayısıyla benden kaçıyorlardı. Hepsinin gözünde hayır gelmez kumarbazın biriydim ben, ayağım kaydı

kayacaktı. Öğretmenlerim hakkımda bir sürü şey biliyorlardı, pek çok kez ağır cezalara çarptırmışlardı beni, günün birinde okuldan atılmam bekleniyordu. Kendim de farkındaydım bunun, zaten hanidir çalışkan bir öğrenci sayılmazdım; artık uzun zaman böyle sürüp gidemeyeceğini seziyor, yanıltma ve aldatmalarla durumu güç bela idare ediyordum.

Pek çok yol vardır ki, Tanrı bizi yalnız bırakır bu yollarda, içlerinden birini izleyerek kendi kendimizi bulmamıza olanak sağlar. Bana da işte anlatılan yolu izletmekteydi. Kötü bir düş gibiydi adeta. Pislikler, sıvışkanlıklar, kırılıp dökülmüş bira bardakları ve alay dolu boşboğazlıklarla geçirilmiş gecelerin gerisinde kendimi algılıyordum, düş gören büyülenmiş biriydim, iğrenç ve pis bir yol izleyip tedirginlikler ve acılar içinde sürünerek ilerlemeye çalışıyordum. Düşler vardır hani, prensese götüren yolda batağa gömülür insan, pislikten geçilmeyen leş kokulu sokakların çamuruna çirkefine gömülüp kalır, benim de işte böyleydi durumum. Pek hoş denemeyecek böyle bir yol izleyip yalnızlık çekmek, kendimle çocukluğumun arasına kapalı bir cennet kapısını yerleştirmek düşmüştü bana; kapının önünde acımasız bir görkem içinde bekçiler dikiliyordu. Bir başlangıçtı hani, kendime kavuşma özleminin gözlerini içimde açmasıydı.

Pansiyon sahibinin yazdığı mektuplardan telaşa kapılan babam, ilk kez St.'a gelip ansızın karşıma dikilince korkmuş, yürek çarpıntılarına uğramıştım. Ne var ki, o kışın bitimine doğru ikinci kez babamı karşımda görünce, katı ve vurdumduymaz bir tavır takınmış, paylamalarına, ricalarına, bana annemi anımsatmalarına kulaklarımı tıkamıştım. Sonunda babam kızmış, eğer değişmeyip eskisi gibi yaşamaya devam edersem beni okuldan kovdurtup rezil edeceğini ve bir ıslahevine koyduracağını söyleyerek gözümü korkutmaya çalışmıştı. Oralı olmamıştım! Kentten ayrılırken üzülmüştüm baba-

mın durumuna, hiçbir şey elde edememiş, benimle bir iletişim kuramamıştı; hatta bir ara oh olsun gibilerden bir duygu uyanmıştı içimde.

Halimin nice olacağını hiç umursamıyordum. İzlediğim o tuhaf ve pek hoş sayılmayacak yöntemle, meyhanede oturmalar ve palavra atmalarla dünyayı karşıma almıştım, benim de protesto şeklim buydu işte. Beri yandan kendimi helak ediyor, bazen yaklaşık şöyle görüyordum durumu: Dünya benim gibilerine gereksinme duymuyor, kendilerine daha iyi bir yer buyur edip vermiyor, önlerine daha yüce ödevler çıkarmıyorsa, benim gibileri helak olup giderdi işte. Bundan doğacak zararı artık çeksindi dünya.

O yılın Noel tatili pek neşesiz geçmişti. Beni yeniden karşısında görünce irkilmişti annem. Boyum daha da uzamıştı, zayıf suratımın grilikler içinde yıkılmış bir görünümü vardı, yüzümdeki hatlar gevşemiş sarkıyordu ve göz pınarlarım kızarmıştı. Yeni terleyen bıyığım ve kısa süredir takmakta olduğum gözlük, beni daha da yabancılaştırmıştı anneme. Kızkardeşlerim benden kaçarak kikirdemişlerdi. Her şeyde bir tatsızlık vardı. Babamla çalışma odasındaki konuşmamız tatsızdı, birkaç akrabanın bana hoş geldin demesi de tatsızdı; ama en tatsızı Noel gecesiydi. Noel gecesi ben bildim bileli evimizde büyük bir gündü, şenlik, sevgi ve şükrandı, annemle ve babamla aramdaki birlik ve beraberliğin yinelenmesiydi. Ne var ki, bu kez her zamankinden bunaltıcı ve insanın elini kolunu bağlayan bir havası vardı. Oysa babam eskisi gibi İncil'den kırdaki çobanlar bölümünü okumuştu: "İşte orada sürülerini otlatıyorlardı." Kızkardeşlerim, üzerinde Noel armağanlarının sıralandığı masanın başında gözlerinin içi gülerek eskisi gibi dikilmişlerdi. Ama bu kez babamın ses tonunda bir neşesizlik vardı, adeta yaşlanıp ufalmıştı yüzü, annem ise üzgün görünüyordu. Benim için hepsi de sıkıcı ve tatsızdı bunla-

rın, armağanlar, kutlamalar, İncil okumalar ve mumlarla donatılmış Noel ağacı, hepsi. Baharatlı çörekler mis gibi kokuyor, tatlı anılardan yoğun bulutları çevreye yayıyordu. Çam ağacı burcu burcu kokuyor, bundan böyle geçmişe karışmış olaylardan dem vuruyordu. İçten içe Noel gecesinin ve Noel'i izleyen tatil günlerinin sona ermesini dilemeye başlamıştım.

Bütün kış değişmedi durum. Daha kısa zaman önce öğretmenler kurulu tarafından sert bir biçimde uyarılmış ve okuldan atılmakla korkutulmuştum. Artık uzun süremezdi. Ne yapalım, sürmezse sürmesindi. Demian'a karşı ayrı bir öfke duyuyordum ruhumda. Onu bütün bu süre içinde görmemiştim. St.'daki öğrencilik günlerimin başında kendisine iki kez yazmama karşın cevap alamamış, bu yüzden tatilde gidip kendisini aramamıştım.

Geçtiğimiz sonbahar Alfons Beck'le karşılaştığımız parkta, ilkbaharın henüz sesini duyurmaya başladığı, dikenli çitlerin yeşermeye yüz tuttuğu bir sırada bir kıza rastladım, hoşuma gitti. Tek başıma gezmeye çıkmıştım, kafamın içi iğrenç düşünceler ve tasalarla doluydu, sağlık durumum bozulmuştu çünkü; bu yetmiyormuş gibi, sürekli para sıkıntısı çekiyordum, arkadaşlardan bir alay borç almıştım, evden hep biraz daha para koparabilmek için kafamda sözde zorunlu giderler uyduruyordum. Çeşitli dükkânlardan aldığım purolara ve benzeri öteberilere karşılık bir yığın borcum birikmişti. Hani bu tasaları pek de önemsediğim yoktu, madem ki çok yakın bir gelecekte bu dünyadaki yaşantım sona erecek, kendimi gidip ırmağa atacak ya da belki ıslahevine kapatılacaktım, böylesi birkaç küçük şeyin ne önemi vardı? Ama yine de sözkonusu çirkinliklerle hep göz göze yaşıyor, bundan üzüntü duyuyordum.

O ilkbahar günü parkta karşıma genç bir kız çıkmış, beni pek cezbetmişti. Boylu bosluydu, şık giysiler vardı üzerinde,

yüzü zeki bir oğlanın yüzüne benziyordu. Kanım kaynamıştı kendisine, sevdiğim bir tipti, hayallerime girip yerleşmişti hemen. Yaşça benden büyük sayılmazdı, ama vücutça benden çok daha gelişip serpilmişti; şirindi, vücut hatları zarifti, şimdiden neredeyse tam bir hanımefendiye dönüşmüştü, ama çehresinde biraz taşkın ve çocuksu bir ifade seçiliyordu, ki bu da pek hoşlandığım bir şeydi.

Gönlümü kaptırdığım bir kıza yaklaşmayı şimdiye kadar hiç becerememiştim, bu kızda da yine öyle oldu. Ama bu kez ki gönlümü kaptırışım, üzerimde öncekilerin hepsinden daha derin bir iz bırakmış, yaşamımı güçlü biçimde etkilemişti.

Ansızın karşıma bir hayal gelip dikilmişti yine, yüce ve saygıdeğer bir hayal; ah, içimde hiçbir gereksinim, hiçbir dürtü, bir kimseyi ululamak, bir kimseye tapmak kadar derin ve güçlü değildi! Ona Beatrice* adını taktım; Dante'yi okumamıştım ama, bir İngiliz ressamının tıpkıbasımına sahip olduğum tablosundan tanıyor, biliyordum Beatrice'i. Tabloda Rafael öncesi dönemdeki bir İngiliz kızı canlandırılıyordu, kol ve bacakları hayli uzun, kendisi fidan boyluydu; dar ve uzun bir kafası, cismani denemeyecek elleri ve yüz çizgileri vardı. Benim pek sevdiğim bu endamı ve çocuksu formları kendisinde barındırmasına, yüzünde cismanilikten bir uzaklık, bir ruhanilik seçilmesine karşın yine de benim parkta rastladığım genç ve güzel kızın tümüyle tablodakine benzediği söylenemezdi.

Beatrice ile tek kelime konuşmamıştım. Öyleyken alabildiğine derin bir etki yapmıştı üzerimde. Kendi görüntüsünü karşıma dikmiş, bana kutsal bir mekânın kapısını arala-

*Dante'nin çocukluk aşkı. Ünlü İtalyan ozanı Dante (Dante Alighieri), ilk yapıtı *Yeni Yaşam*'da (*La vita nuova*) 9 yaşındayken kendisinden bir yaş küçük Beatrice Portifari ile karşılaşmasını anlatır ve sevginin ruhu üzerindeki kesin etkisinden söz açar (ÇN).

mış, beni bir tapınakta tapınan biri yapmıştı. Bir gün içinde meyhanelere uğramaz olmuş ve gece hayatından el çekmiştim. Yine yalnız kalabiliyor, eskisi gibi kitap okuyup seve seve gezmelere çıkabiliyordum.

Ansızın akıllanıp uslanmam, çevrede yeterince alay konusu yapılmıştı. Ama artık seveceğim ve kendisine tapacağım bir şey vardı, yine bir ideale kavuşmuştum, yaşam yine sezgiler ve rengârenk gizemli şafaklarla doluydu. Bu, bana yeniden dayanma gücü verdi. Önünde saygıyla eğildiğim bir hayalin kulu kölesi olmama karşın yine kendime dönmüş, kendimi kendi evimde hissetmeye başlamıştım.

O günleri düşündükçe duygulanıyorum ister istemez. Çöküp gitmiş bir yaşam döneminin yıkıntılarından, alabildiğine içten bir çabayla kendime yine "aydınlık" bir dünya kurmaya uğraşıyordum; karanlık ve kötü güçleri yine içimden söküp atmak ve düpedüz aydınlıkta yaşamak, tanrılar önünde dize gelmek gibi tek bir istek vardı ruhumda. Ne de olsa şimdiki "aydınlık" dünya, bir bakıma benim kendi eserim sayılacaktı; bundan böyle kaçıp anneme yollanamaz ve onun etekleri altına sığınamaz, sorumluluk istemeyen bir korunmuşluğa kucak açamazdım; kendi bulduğum ve üstlenmek istediğim bir hizmet sözkonusuydu, bu da sorumluluk ve kişisel bir disiplin gerektiriyordu. Bana sürekli acı çektiren ve kendisinden hep kaçıp kurtulmaya çalıştığım cinsellik denen şey, şimdi bu kutsal ateşte yüceltilerek cismaniliğini yitirecek ve bir tapınmaya dönüşecekti. Bundan böyle karanlık, bundan böyle çirkin bir şey kalmayacak, inlemeler ve iç çekişlerle geçirilen geceler, müstehcen görüntüler önünde yürek çarpıntıları, yasak kapılara kulak vermeler, kısaca tüm şehvetperestlikler sona erecekti.

Bu Beatrice kültü, yaşamımı baştan aşağı değiştirmişti. Daha dün vaktinden önce olgunlaşmış alaycı biriyken, şimdi

bir tapınağın hizmetine bakan birine dönüşmüştüm, bir ermiş aşamasına yükselmekti amacım. Alışmış bulunduğum o berbat yaşam biçimini kendimden itip uzaklaştırmakla kalmamış, her şeyi değiştirmeye, her şeyi bir saflık, soyluluk ve ağırbaşlılıkla donatmaya çalışmıştım; yemede, içmede, konuşmada ve giyinmede hep bunu düşünüyordum. Başlangıçta kendimi zorlayarak da olsa, soğuk suyla yıkanıyordum sabahları. Ciddi ve ağırbaşlı davranıyor, vücudumu dik tutuyor, eskisinden daha yavaş ve vakur adımlarla yürüyordum.

Yeni düşünüş biçimimi dile getirmede başvurduğum bütün bu uğraşlardan biri giderek daha çok önem kazandı benim için. Resim yapmaya koyulmuştum. Tablodaki İngiliz Beatrice'inin gönlümü kaptırdığım kıza yeteri kadar benzememesi, ilk uyarıyı oluşturmuştu. Benim sevdiğim kızı kendim için resme geçirmeyi denemek istiyordum. Yepyeni bir kıvanç ve umutla odamda –kısa süre önce kendime ait bir odaya kavuşmuştum– güzel güzel resim kâğıtlarını, boyaları ve fırçaları biraraya topladım; palet, cam, porselen çanaklar ve kurşunkalem gibi nesneleri hazırladım. Satın aldığım küçük tüpler içindeki o hassas temperalara bayıldım doğrusu. Canlı bir kromoksit yeşili de vardı aralarında, beyaz küçük çanak içinde ilk kez nasıl ışıl ışıl parladığını hâlâ görür gibiyim.

Özenle çalışmaya koyuldum. Bir yüzün resmini yapmak kolay değildi, ilkin başka şeylerle işe başlamak istedim. Süslemeler, çiçekler ve hayal ürünü küçük peyzajlar çiziktirdim; ufak bir kilisenin yanıbaşında duran bir ağacı, selvi ağaçlarıyla bir Roma köprüsünü çizdim. Bazen bu oyunsu uğraşa tümüyle dalıyor, unutuyordum kendimi; elimde boya kutusuyla bir çocuk kadar mutluydum. En sonunda da Beatrice'in resmini yapmaya başladım.

İlk birkaç taslak bir şeye benzemedi, kaldırıp attım; zaman zaman sokakta rastladığım benim kızın yüzünü ne ka-

dar yakından gözlerimin önünde canlandırmaya çalışırsam, elde ettiğim başarı o kadar az oluyordu. Derken vazgeçtim; hayal gücüne dayanıp ilk çiziktirmelerin gösterdiği doğrultuyu izledim, boya ve fırçanın uyarılarım da dikkate alarak rasgele bir yüzün resmini yapmaya koyuldum. Düşsü bir yüz çıktı ortaya, doğrusu hoşuma gitmemiş de değildi. Ama denemeleri sürdürdüm, her yeni taslak biraz daha belirginlik kazanıyor, gerçektekine değilse bile kafamdaki yüze daha çok yaklaşıyordu.

Yavaş yavaş, bir modele dayanmaksızın, oyunsu bir el yordamıyla, bilinçaltından gelen dürtülerden ve düşsü fırça vuruşlarından yararlanarak çizgiler çekip boş yüzeyleri doldurmaya alışmıştım. Nihayet günün birinde, adeta farkına varmaksızın, bir yüzü tamamlayıp çıkardım aradan; öncekilerin hepsinden güçlü bir çağrıyla bana sesleniyordu. Benim kızın yüzü değildi bu, zaten olması da dünyada beklenemezdi. Başka bir şeydi, gerçek denemeyecek, ama ondan daha da az değerli görülemeyecek bir şeydi. Bir kız yüzünden çok, bir delikanlının başını andırıyordu. Saçlar, benim o şirin kızın saçlarından farklıydı; az bir şey kızıla çalan kumral renkteydi. İri ve sağlam bir görünümü vardı çenenin, ama ağız kırmızı bir çiçek gibiydi; tümüyle yüz, biraz katı ve maskemsi bir ifadeyi içeriyordu, ama etkileyiciydi, gizli bir yaşamla dolup taşıyordu.

Bitmiş resmin karşısına geçip oturdum, resim tuhaf bir izlenim bıraktı üzerimde. Bir çeşit Tanrı tasviri ya da kutsal bir maskı adeta, yarı kadınsı, yaş denilen şeyden uzak, düşsü olduğu kadar bir istem gücüne sahip, devinimsiz, ama yine de el altından bir dirimsellikle donatılmış. Bana söyleyeceği bir şey vardı yüzün; benimdi, bana birtakım istekler yöneltiyor, bilmediğim biriyle bir benzerliği içeriyordu.

Bir süre tüm düşüncelerime eşlik etti resim, yaşamımı

benimle paylaştı. Masanın bir gözünde saklı tutuyor, kimsenin onu ele geçirip benimle eğlenmesini istemiyordum. Ama ne zaman odamda tek başıma kalsam, resmi çıkarıyor, onunla konuşup söyleşiyor, arkadaşlık ediyordum. Akşamları bir iğneyle hemen karşımda yatağımın üstünde duvara tutturuyor, uyuyuncaya kadar gözlerimi kendisinden ayırmıyor, sabahleyin de kalkar kalkmaz gözlerim onu arıyordu.

İşte bu sırada çocuklukta hep olduğu gibi yine düş görmeye başlamıştım. Sanki yıllar yılı hiç düş görmemiştim. Şimdi yine sökün etmişlerdi; yepyeni görüntüler gelip dikiliyordu karşıma; ikide bir aralarından benim resmini yaptığım yüz belirip öne çıkıyor, yaşıyor ve konuşuyor, bana karşı dostça ya da düşmanca bir tavır takınıyordu; bazen öylesine buruşturulup asılıyordu ki, bir maskarayı anımsıyor, bazen de sonsuz bir güzelliği, ahenk ve soyluluğu içeriyordu.

Yine böylesi düşlerden uyandığım bir sabah ansızın bildim yüzü. İşte aşina gözlerle bana bakıyor, adeta bana ismimle sesleniyordu. Bir anne gibi beni tanıyordu adeta, sanki oldum olası sevecenlikle karşımda dikilmiş duruyordu. Kalbim çarparak gözlerimi dikmiş resme bakıyor, kumral saçları, yarı kadınsı o tuhaf ağzı, tuhaf bir aydınlıkla donatılmış o güçlü alnı (sözkonusu aydınlığı kendiliğinden içerecek biçimde kurumuştu resim) seyrediyordum. Bir tanımanın, yeniden bulmanın ve bilmenin duygusu giderek daha çok güçlenmişti içimde.

Yataktan sıçradığım gibi yüzün karşısına geçip dikildim, başımı yaklaştırıp onu izlemeye koyuldum, alabildiğine açılmış yeşilimsi ve donuk gözlerinin içine baktım doğruca; sağ göz, soldakinden biraz yukarda duruyordu. Ve ansızın seyirdi bu göz, hafif ve narin bir seyirmeydi, ama açık seçik algılayabilmiştim. Ve işte bu seyirmeyle birlikte tanıdım resimdeki yüzü... Neden onu tanımakta böyle geç kalmıştım! Demian'ın yüzüydü, bu!

Sonradan resimdeki yüz hatlarını, belleğimde kaldığı kadar Demian'ın yüz hatlarıyla karşılaştırdım sık sık. Birbirlerine benziyorlarsa da, hiç de birbirlerinin aynı değillerdi. Ama yine de Demian'ındı bu yüz.

Bir yaz akşamıydı, güneş batıya bakan penceremden çapraz ve kırmızı içeri vuruyor, odayı yavaş yavaş bir loşluk kaplıyordu. Birden aklıma geldi, Beatrice'in ya da Demian'ın portresini iğneyle pencerenin bir köşesine tutturup akşam güneşine karşı seyredeyim dedim. Yüz, kendisini çevreleyen kenar çizgilerini yitirdi; ama kenarları kırmızımsı gözler, alındaki aydınlık ve ateşli kırmızı ağız, adeta bir ele avuca sığmazlıkla yamp tutuşarak resmin yüzünden dışarı taşıyordu. Uzun süre karşısında oturdum resmin, parlaklığı sönüp gittikten sonra da önünden ayrılmadım. Yavaş yavaş içimde bir duygu belirdi: Ne Beatrice'in ne de Demian'ındı bu yüz, benim kendi yüzümdü. Bana bir benzerliği yoktu –hem ne diye benzesin diye düşündüm– ,ama benim yaşamımı yapan şeydi bu, benim kendi içim, benim kendi yazgım ya da kendi şeytanımdı. Günün birinde yeniden edineceğim bir dost, bu görünümü taşıyacaktı. Olur da bir sevgiliye kavuşursam, böyle bir yüzü olacaktı. Yaşamım ve ölümüm buna benzeyecekti; bu, benim yazgımdaki ses, yazgımdaki ritimdi.

O haftalar okumaya başladığım bir kitap, daha öncekilerin hepsinden çok etkilemişti beni. İlerde okuduklarım arasında beni böyle saran bir kitap sanırım Nietzsche dışında çıkmadı hiç. Novalis'in bir yapıtıydı, mektup ve özdeyişleri içeriyordu, birçoğunu anlamamıştım,öyleyken hepsi de inanılmaz ölçüde cezbetti beni ve bir ağ gibi sarıp kuşattı. O anda özdeyişlerden biri gelmişti aklıma, kalemi alıp portrenin altına çiziktirdim: "Yazgı ve ruh aynı kavramın değişik isimleridir." Bunun ne anlama geldiğini artık anlamıştım.

Beatrice adını verdiğim kızla daha sonra da sık sık karşı-

laştım, ama heyecanlanmadım hiç; buna karşılık, aramızda yumuşak bir uyum hissettim, içimde duyguya yakın bir sezgi uyandı: Sen bana bağlısın, ama sen değil, resmin yalnızca; sen, benim yazgımdan bir parçasın.

Demian'a karşı duyduğum özlem yine güçlenmişti ruhumda. Ne yaptığı, ne ettiği konusunda yıllardır bilgim yoktu. Bir tek defa tatilde rastlamıştım kendisine. Şimdi görüyorum ki, bu kısa karşılaşmayı notlarımda hasıraltı etmişim ve yine görüyorum ki, utançtan ve kendini beğenmişlikten yapmışım bunu. Dolayısıyla, şimdi sözkonusu eksikliği gidermem gerekiyor.

Tatilde bir gün, meyhane döneminin burnu havada ve hep biraz bezgin yüzüyle baba kentinde aheste dolaşıyor, bir yandan bastonumu sallayıp kentin dar kafalı sakinlerinin hiç değişmeden kalmış o eski ve aşağılık yüzlerine bakıp duruyordum ki, karşımda eski dostumun bana doğru yaklaştığını gördüm. Kendisini farketmemle irkilmem bir oldu. Hemen Franz Kromer'e gitti aklım. Ah ne olur, Demian sözkonusu olayı gerçekten unutmuş olsaydı! Kendisine karşı bu olaydan dolayı bir yükümlülük hissetmek öyle tatsız şeydi ki! Aslında sersemce bir çocuk serüveniydi, o kadar; ama yine de bir yükümlülüğü içeriyordu...

Selam verecek miyim diye bekler gibiydi Demian; elimden geldiğince sakin görünmeye çalışarak kendisini selamladığında, bana elini uzattı. Yine onun toka edişiydi bu! Öylesine sıkı, öylesine sıcak, ama yine de serin ve erkeksi!

Dikkatle yüzüme bakarak: "Büyümüşsün sen, Sinclair," dedi. Kendisi ise bana hiç değişmemiş, her zaman nasılsa yine öyle yaşlı, yine öyle genç göründü.

Onun da bana katılması üzerine kentte bir gezinti yaptık, hepsi de pek fazla önem taşımayan konular üzerinde çene çaldık, bir zamanki olaya hiç değinmedik. Derken aklıma gel-

di, kendisine birden çok mektup yazmış, ama hiçbirine cevap alamamıştım. Ah, keşke bu mektupları da unutmuş olsaydı, bu aptalca, bu sersemce mektupları! O vakitler henüz ne Beatrice vardı, ne portre; başıboş ve dağınık bir hayatın en civcivli günlerini yaşıyordum. Kentin dışına çıkmıştık ki, kendisini bir meyhaneye davet ettim. Beni kırmadı. Caka satarak bir şişe şarap söyledim; gelen şarabı bardaklara doldurdum, Demian'la kadeh tokuşturdum ardından, öğrenci çevrelerindeki içki âdetlerinin hiç de yabancısı olmadığımı gösterdim, ayrıca ilk kadehi bir yudumda diktim kafama.

"Meyhaneye sık gidiyorsun galiba?" diye sordu Demian.

"Evet," dedim ben, miskin bir tavırla, "başka ne yapacaksın ki? Nihayet meyhane hepsinden eğlenceli bir yer."

"Öyle mi dersin? Olabilir hani. Pek güzel bir tarafı da yok değil, esriklik örneğin, Baküs'e yakınlık. Ama bana sorarsan, meyhanelerde fazla vakit geçiren insanların çoğu bunları yitirmiş, elden çıkarmıştır. Bana öyle geliyor ki, özellikle meyhanelere koşmak gerçekten biraz aptalca bir davranış. Evet, bir gece için, yanan meşalelerin altında şöyle güzelce bir esriklik ve başdönmesi! Ama sürekli yinelenmesi, kadehlerin birinin gidip birinin gelmesi, doğru bir şey olmasa gerek? Diyelim her Tanrının günü akşam olur olmaz meyhaneye seğirtip gedikliler masasında pinekleyecek bir Faust düşünebilir miydin?"

İçkimi yudumlayıp düşmanca gözlerle Demian'ı süzdüm.

"Öyle, ama ne yaparsın ki herkes bir Faust değil," dedim kestirip atarak.

Bunun üzerine, biraz şaşırmış, bana baktı.

Sonra güldü; eskisi gibi dirimsellik dolu, yukardan bir gülüştü.

"Bilmem ki, ne diye tartışmalı bu konuda? Herhalde bir

içkicinin ya da zevkine düşkün birinin yaşamı, kusursuz bir vatandaşınkinden çok renklidir. Dahası var: Zevk ve sefa peşinde koşarak yaşamak, bir yerde okuduğuma göre gizemciliğe özenen kimse için bu yolda en iyi hazırlıklardan biridir. Hem ileriyi görme aşamasına ulaşanlar da hep Ermiş Augustin gibi olanlardır. Augustin de daha önceleri zevk ve sefa peşinde koşan biriydi."

Demian'a karşı bir güvensizlik vardı içimde, hiç de ondan akıl almaya istekli değildim. Dolayısıyla, burnum havada: "Eh, ne yapalım, zevk meselesi," dedim. Doğrusu benim bir kâhin ya da buna benzer bir şey olmakta hiç de gözüm yok."

Demian, hafifçe kıstı gözlerini; bilen bakışlarla gülerek bana baktı.

"Azizim Sinclair," dedi ağır ağır konuşarak, "sana hoşlanmayacağın şeyler söylemek değildi niyetim. Hem şimdi ne diye şu kadehleri boşalttığımı ikimizin de bildiği yok. Sende senin yaşamını oluşturan o, biliyor bunu. İçimizde her şeyin farkında olan, her şeyi isteyen, her şeyi bizim kendimizden iyi yapan birinin bulunduğunu bilmek ne iyi! Ama bağışla beni, artık eve dönmem gerekiyor."

Kısaca veda ettik birbirimize. Ben, oturduğum yerde kalmıştım; keyfim kaçmıştı iyice, şişedeki şarabı içip bitirdim, gitmeye davrandığımda Demian'ın hesabı ödediğini öğrendim. Daha da canımı sıktı bu.

İşte aklım yine bu küçük olaya takılmıştı. Kafamın içi Demian'a ilişkin düşüncelerle doluydu. Kent dışındaki meyhanede söylediği sözler belleğimde yeniden su yüzüne çıktı, tuhaf denecek kadar canlı ve unutulmamış: "İçimizde her şeyi bilen birinin bulunduğunu bilmek ne iyi!"

Pencerede asılı duran resme baktım, artık iyice karanlı-

ğa gömülmüştü, ama gözlerinin hâlâ yanıp tutuştuğunu görüyordum. Demian'ın bakışıydı bu. Ya da benim içimdeki o kimseydi. Her şeyi bilen o kimse!

Ne çok özlemiştim Demian'ı! Hakkında hiçbir şey bilmiyordum, benim için erişilmez biriydi. Kendisiyle ilgili bildiğim tek şey, sanırım bir yerde okumasını sürdürdüğü ve liseyi bitirdikten sonra annesinin bizim kentten ayrılıp gittiğiydi.

Kromer'le aramda geçen olaya kadar uzanarak Demian'la ilgili tüm anıları belleğimden bulup çıkarmaya çalışıyordum. Bana bir zamanlar söylediği ne çok sözü yeniden duyuyordum içimde! Ve bütün söyledikleri hâlâ anlamını yitirmemişti; güncelliğini koruyor, beni ilgilendiriyordu. Pek de memnunluk verici sayılmayan son buluşmamızda zevk düşkünü ve ermiş kişiler üstüne söyledikleri de ansızın aydınlanıp ruhumda belirmişti. Ve dedikleri aynen çıkmamış mıydı? Esriklikler ve pislikler ortasında sersem ve yitik yaşadıktan sonra yaşamın yeni bir itici gücüyle bunun tam tersi bir tutum varlığımda canlanıp dirilmiş, saf ve kutsala karşı bir özlem ruhumu sarmıştı.

Anıların peşini koyvermedim; gece çoktan bastırmış, dışarda yağmur atıştırıyordu. Anılarımda da yağan bir yağmurun sesini işitir gibi oldum; kestane ağaçlarının altındaydık, baş belası Kromer yüzünden Demian ağzımı aramış ve ilk gizlerimi ele geçirmişti. Derken birbirini kovaladı anılar: Okula gidip gelirken yaptığımız söyleşiler, Konfirmasyon dersleri. Sonunda Demian'la ilk karşılaşmamız geldi aklımla. Ne üzerinde konuşmuştu o zaman? Hemen çıkaramadım, ama kendimi sık boğaz da etmedim doğrusu, bütün dikkatimi bu noktaya yöneltip bekledim. Ve anımsadım derken: Kabil üzerinde düşündüklerini bana açıkladıktan sonra evimizin önüne gelip dikilmiştik. Kapı kemerinin alttan yukarıya doğru genişleyen kilittaşının üstündeki eski ve aşınmış armadan söz et-

mişti. Armanın kendisini ilgilendirdiğini belirtmiş, bu gibi nesnelere dikkat etmek gerektiğini söylemişti.

Gece Demian'ı ve armayı gördüm düşümde. Arma sürekli değişmiş, değişik görüntülere bürünmüştü. Demian'ın elindeydi; kimi zaman küçük ve griydi, kimi zaman kocaman ve çok renkli. Demian, öyle ya da böyle, armanın hep aynı ve tek nesne olduğunu açıkladı. Ama sonunda onu yemeye zorladı beni. Ben armayı yutar yutmaz armadaki kuşun canlanıp dirildiğini, tüm bedenimi doldurarak içten içe beni yiyip yutmaya koyulduğunu büyük bir dehşetle farkettim. Bir ölüm korkusuyla dolup taşarak gözlerimi açtım, fırlayıp kalktım yataktan.

Uyanmıştım, gecenin bir yarısıydı, odadan içeri yağan yağmurun sesi geldi kulağıma. Pencereyi kapamak üzere doğruldum. O sırada yerde duran parlak bir şeyin üzerine bastım kazara. Sabahleyin baktım, benim çizdiğim portreydi bu. Yağmurdan ıslanan zeminin üzerinde duruyordu, yer yer şişip kabarmıştı. Düzleyip açarak kurusun diye bir kitabın içine, sünger kağıtlarının arasına yerleştirdim. Ertesi gün kitabı açtığımda da kuruduğunu gördüm. Ama değişmişti resim. Kırmızı ağız sararıp solmuş ve biraz küçülmüştü. Bu durumuyla tıpkı Demian'ın ağzına benziyordu.

Bunun üzerine yeni bir kâğıt alıp armadaki kuşu çizmeye koyuldum. Kuşun gerçek görünümü pek çıkarılacak gibi değildi, istenildiği kadar yakından bakılsın, kimi ayrıntılar doğru dürüst seçilemiyordu, çünkü eskiydi arma ve üzerinden pek çok kez boya geçilmişti. Kuş bir nesnenin üzerinde duruyor ya da tünüyordu, belki bir çiçek, belki bir yuvaydı bu, belki de bir ağacın doruğuydu. Bunu dert etmedim kendime, açık seçik kafamda canlandırabildiğim bölümlerle işe koyuldum. Nedeni belirsiz bir gereksinimden yola koyularak hemen parlak renklerle çalışmaya başladım, kuşun kafası be-

nim resimde altın sarısına boyandı. Aklıma estikçe resim üzerindeki çalışmamı sürdürdüm ve birkaç gün içinde tümüyle yapıp çıkardım resmi.

Yırtıcı bir kuşa benzemiş, sivri ve pervasız bir atmaca başıyla donatılmıştı. Vücudunun yarısı karanlık bir yerküresinin içindeydi, sanki devcileyin bir yumurtaya benzeyen bu küreden sıyrılıp çıkmaya savaşıyordu; geri planda ise mavi bir gökyüzü seçilmekteydi. Uzun uzun resmi incelerken, içimde giderek öyle bir duygu uyandı ki, bu kuş benim düşümde gördüğüm armanın ta kendisidir.

Adresini bilsem bile Demian'a mektup yazmam düşünülemezdi. Ama o zamanlar tüm eylemlerimin çıkış noktasını oluşturan aynı düşsü sezgiyle karar verdim, atmaca resmini kendisine yollayacaktım, eline geçsin ya da geçmesin, yapacaktım bunu. Resmin üzerine herhangi bir not düşmedim, adımı bile yazmadım, kenarlarını özenle kesip büyük bir zarfın içine yerleştirdim, üzerine dostumun eski adresini çiziktirip yolladım.

Yakında beni bir sınav bekliyordu, derslerime her zamankinden çok çalışmak zorundaydım. Öğretmenler, o rezil hal ve gidişimi değiştirdiğime bakarak bu kez de beni lütfen affetmişlerdi. Hani şimdi de iyi bir öğrenci sayılmazdım, ama daha altı ay önce okuldan kovularak cezalandırılmama ramak kaldığını söyleseler, buna ne ben, ne bir başkası inanırdı şimdi.

Babamın bana yine yazmaya başladığı mektuplarda eskisi gibi bir hava esiyordu, suçlamalar ve gözdağı vermeler sona ermişti. Ama bendeki değişikliğin nedenleri konusunda ne ona, ne de bir başkasına açıklamalarda bulunma gereğini duyuyordum. Sözkonusu değişikliğin anne babamla öğretmenlerimin isteklerine uygun düşmesi bir rastlantıydı. Bu değişiklik beni başkalarına yakınlaştırmamış, kimseye yakınlaş-

tırmamış, beni yalnızlığa sürüklemişti sadece. Amaçladığı bir hedefi vardı, belki Demian'a, belki uzak bir yazgıya yönelikti. Ne olduğunu ben de bilmiyordum, çünkü değişim sürecinin tam orta yerinde bulunuyordum. Bu süreç, Beatrice ile başlamıştı; ama yaptığım resimler ve kafamda Demian'ı konu alan düşüncelerle bir süredir öylesine gerçekdışı bir dünyada yaşıyordum ki, kız tümüyle hayalimden ve aklımdan çıkıp gitmişti. Kimseye düşlerim, beklentilerim ve içimdeki değişiklikle ilgili bir şey söyleyecek durumda değildim, istesem de yapamazdım bunu.

Hem böyle bir şeyi nasıl isteyebilirdim?

Beşinci Bölüm

Kuş Yumurtadan Çıkmaya Savaşıyor

Resmini yaptığım düş kuşum yola düzülmüştü ve dostumu arıyordu. Alabildiğine şaşılacak yoldan bir yanıt geçti elime.

İki ders arasındaki teneffüsten sınıfa dönüp, oturduğum sıraya yönelince, kitabımın arasına sokulmuş bir kâğıt parçası buldum; ders sırasında birbirlerine bir haber iletecekleri zaman sınıftaki arkadaşların yaptıkları gibi katlanıp bükülmüştü. Yalnız beni şaşırtan, bu notu kitabın arasına kimin koymuş olabileceğiydi; çünkü sınıftaki arkadaşların hiçbiriyle bu yoldan haberleştiğim yoktu. Notun bir öğrenci muzipliğine çağrı niteliği taşıdığını düşündüm, nasıl olsa tasarlanan muzipliğe katılmayacaktım ben, dolayısıyla notu alıp okumadan kitabın baş tarafına koydum. Ne var ki, ders sırasında kazara yine elime geçti.

Kâğıt parçasıyla oynadım bir süre, sonra belli bir amaç gütmeden açıp önüme yaydım. Üzerine birkaç bir şey çiziktirilmişti. Bir göz attım sözcüklere, bir tanesine takıldım, irkildim ansızın; sözcüğü okurken sanki dondurucu bir ayazla karşılaşan yüreğim büzülüp sıkıştı.

"Kuş yumurtadan çıkmaya savaşıyor. Yumurta dünyadır. Doğmak isteyen, bir dünyayı yoketmek zorundadır. Kuş Tanrıya doğru uçuyor, Tanrının adı Abraxas'tır.*"

Bu satırları tekrar tekrar okuduktan sonra derin bir düşünceye daldım. Hiç kuşku yoktu, Demian'dan geliyordu yanıt. Benimle onun dışında kimin kuştan haberi olabilirdi.

*Eski kavimlerin papirüs ve ceylan derisi üzerine büyü ve sihirle ilgili olarak yazdıkları metinlerde sık karşılaşılan bir sözcük. Gnostizimde ve gnostisizm dışı bazı çevrelerde, büyü ve muska yapımında ilgili sözcükten yararlanılmıştır (ÇN).

Gönderdiğim resmi almıştı. Resmi anlamış ve yorumu konusunda bana yardım etmek istiyordu. Peki ama, bütün bu sözler arasında nasıl bir ilişki vardı? Sonra –hepsinden çok kafamı bu kurcalıyordu– Abraxas ne demekti? Şimdiye kadar böyle bir sözcüğü ne bir yerde işitmiş, ne okumuştum. "Tanrının adı Abraxas'tır!"

Ders sona erdi; öğretmenin anlattıklarından hiç biri kafama girmemişti. Derken öbür ders başladı, öğleden önceki son dersti. Genç bir yardımcı öğretmen veriyordu dersi, üniversiteyi yeni bitirmişti; pek genç olması ve karşımızda kendisine yapmacık bir paye vererek kasılıp büyüklenmemesiyle sevgimizi kazanmıştı.

Başımızda Doktor Follen, Herodot'u okuyorduk. Okulda beni ilgilendiren topu topu birkaç dersten biriydi. Ama bu kez derste değildi aklım. Otomatik olarak kitabı açıp önüme koymuştum, ama metnin çevirisini izlemiyor ve daldığım düşüncelerden kendimi kurtaramıyordum. Bu arada şunu da belirteyim ki, Demian'ın bana bir zamanlar din dersinde söylediklerinin ne kadar doğru şeyler sayılacağını pek çok kez kendim yaşayarak görmüştüm. İnsan bir şeyi yeterince güçlü biçimde istedi mi, istediği şey gerçekleşiyordu. Ders sırasında çok güçlü bir biçimde kendi düşüncelerimle oyalandım mı, öğretmenin beni rahat bırakacağından hiç kuşku duymazdım. Ne var ki, insan dalgınsa ya da uyuklar gibiyse, o zaman hemen dikiliverirdi karşısına. Bu, benim de başıma gelmişti. Ama gerçekten düşünmek, gerçekten düşüncelere dalmak insanı korurdu. Ayrıca, gözlerimi ayırmadan bir şeyin üzerine bakmayı da denemiş ve yararını görmüştüm. Demian'la birlikteyken başaramamıştım bunu, ama şimdi gözlerin belli bir noktaya dikilmesiyle ve düşüncelerle çok şeyler yapılabileceğini ikide bir seziyordum.

O gün de sınıfta oturuyor. Herodot'un ve okulun çok uza-

ğında bulunuyordum. Ama hiç beklemediğim bir anda öğretmenin sesi bir şimşek gibi çakarak bilincimden içeri girdi, daldığım düşüncelerden korkuyla uyandım. Sesini duyuyordum öğretmenin, burnumun ucunda dikiliyordu, sanki adımı söylemiş gibiydi. Ama bana bakmıyordu. Rahat bir nefes aldım.

Derken bir kez daha işittim aynı sesi; öğretmen, bağırarak "Abraxas" sözcüğünü söyledi.

Baş tarafını kaçırdığım bir açıklamayla şöyle sürdürdü konuşmasını: "İlkçağdaki mezheplerin ve gizemci toplulukların savundukları düşünceler, akılcı bir bakış açısından göründükleri kadar safdil değildir. İlkçağ, bizimkisi gibi bir bilim anlayışından uzaktı. Buna karşılık, filozofik-gizemci doğruları kendine uğraş alanı seçmişti ve bu uğraş çok gelişmiş düzeydeydi. Kısmen sözkonusu uğraştan büyü ve sihir doğdu, bu da kuşkusuz sık sık aldatmacalara ve suç oluşturan birtakım eylemlere itti insanları. Ne var ki, maji de soylu bir kaynaktan çıkıp gelmişti ve derin düşünceleri içeriyordu. Demin örnek diye verdiğim Abraxas öğretisi de böyleydi işte. Yunanca kökenli sihirli sözlerle ilişkili olarak geçer Abraxas sözcüğü ve çok kez ilkel kabilelerde bugün bile rastlanan bir büyü şeytanının adı diye bilinir. Ama öyle anlaşılıyor ki, Abraxas'ın daha da zengin bir anlamı var. Örneğin bunu, görevi tanrısal ile şeytansal arasında simgesel bir bağlantı kurmak olan bir Tanrının adı gibi düşünebiliriz."

Ufak tefek ve pek bilgili biri olan öğretmen, güzel güzel ve coşkuyla konuşmasını sürdürdü, kendisini kimsenin öyle büyük bir dikkatle dinlediği yoktu; Abraxas ismi söz arasında bir daha geçmediğinden, benim de dikkatim önceki gibi yine kendi içime yönelmişti.

"Tanrısal ile şeytansal arasında bağlantı kurmak" sözü yankılanarak peşimden geldi. Bu sözleri çıkış noktası yapabilirdim kendime; dostluğumuzun son döneminde Demian'la

yaptığımız konuşmalardan buna aşinaydım. Demian'ın o zamanlar dediğine göre, taptığımız bir Tanrı vardı varolmaya; ama bu Tanrı, keyfî olarak ikiye bölünmüş dünyanın ancak bir yarısını temsil ediyordu ve (resmen kabul edilip yasaklanmamış dünyaydı bu da). Ama işin doğrusu, bütün dünyayı baştacı etmekti; dolayısıyla, ya aynı zamanda şeytan da olan bir Tanrı olmalı, ya da Tanrıya tapınmanın yanı sıra şeytana da tapınma ilkesi getirilmeliydi. Demek oluyor ki, Abraxas hem tanrısallığı, hem şeytansallığı kendisinde barındıran bir Tanrıydı.

Bir süre, büyük bir çabayla ele geçirdiğim bu izin ardına düştüm, ama bir ilerleme sağlayamadım. Beri yandan, bütün bir kitaplığın altını üstüne getirip Abraxas ismini aradımsa da sonuç alamadım. Ne var ki, varlığım bu tür dolaysız ve bilinçli bir arayışa şimdiye dek asla böyle bir güçle sarılmamıştı; öyle bir arayış ki, ilkin hep doğrular ele geçiriliyor, ama sonradan bunlar insanın elinde taş parçalarına dönüşüyordu.

Bir süre alabildiğine yoğun olarak kafamı kurcalayan Beatrice'in hayali bundan böyle giderek belleğimin derinliklerine gömülmüş, daha doğrusu yavaş yavaş benden koparak ufka doğru yaklaşıp daha bir gölgemsi, uzak ve soluk nitelik kazanmış, artık ruhum için yetersiz duruma gelmişti.

Bir uyurgezer gibi içimde taşıyadurduğum o dışa kapalı varlıkta bundan böyle yeni bir oluşum süreci başlamıştı. İçimde bir yaşam özlemi, daha doğrusu bir sevi özlemi çiçekleniyor ve Beatrice'i gönlümde yaşatarak bir süre etkisiz kılabildiğim cinsel dürtü benden yeni görüntüler ve hedefler istiyordu. Henüz bir esenliğe kavuşamamıştım; özlem duygularımı yanıltıp arkadaşlarımın mutluluk bekledikleri kızlardan bir şey ummak her zamankinden de olanaksızdı benim için. Yine sık sık düş görmeye başlamıştım, hem de gündüzleri daha çok görüyordum. Düşünceler, görüntüler ve istekler ruhu-

mun derinliklerinden kopup geliyor, beni dış dünyadan çekip alıyordu; öyle ki, bu görüntü, düş ya da gölgelerle, çevremle olduğundan daha gerçek ve canlı bir ilişki içinde düşüp kalkıyordum.

Dönüp dolaşıp karşıma çıkan belli bir düş ya da hayal oyunu vardı ki, giderek benim için büyük bir önem kazandı.- Yaşamımın en nazik ve bana en çok zararı dokunan bu düşü aşağı yukarı şöyleydi: Baba evine dönüyorum– kapının üstüne yerleştirilmiş armadaki kuş, mavi zemin üzerinde sarı sarı ışıldıyor–, beni karşılamaya annem çıkıyor; içeri girip kendisini kucaklamaya kalkınca, bakıyorum karşımdaki annem değil; o zamana kadar hiç görmediğim biri, iri yarı, güçlü kuvvetli biri; Demian'a ve yaptığım resimdeki yüzün sahibine benziyor, ama yine de başka biri; o heybetli vücut yapısına karşın bayağı kadınsı bir görünümü var. Bu kimse tutup kendine çekiyor beni, derin bir sevgiyle kucaklıyor; bir ürperti sarıyor her yanımı, ruhumda haz ve dehşetin birbirine karıştığı bir duygu beliriyor: Kucaklaşma Tanrıya bir tapınma olduğu kadar bir suç. Annemi aşırı bir anımsama, dostum Demian'ı aşırı bir anımsama, beni kucaklayan kişide hortlayıp adeta karşıma çıkmıştı. Kucaklama her türlü saygılı yaklaşımdan kaçırıyor kendisini, ama yine de mutluluk bağışlıyordu. Bu düşten sık sık bir mutluluk duygusuyla uyanıyor, bir ölüm korkusuyla ve sanki müthiş bir günah işlemişim gibi vicdan azabıyla gözlerimi açıyordum.

Bu pek içsel görüntü ile aranması gereken Tanrıya ilişkin dışardan verilen işaret arasında ancak yavaş yavaş ve farkına varılmaksızın bir ilişki kurulup çıktı ortaya. Ama ilişki kısa sürede sıkı ve derunî bir nitelik kazandı; derken sözünü ettiğim düşte özellikle Abraxas'a yönelmiş olduğumu hissetmeye başladım. Haz ve dehşet, erkek ve kadın, alabildiğine kutsal ile alabildiğine iğrenç iç içe geçmişti; derin bir suçluluk

duygusu, ince ve narin bir masumiyetin içinden göz kırpıyordu. Benim sevi düşümdeki görüntü böyleydi işte ve yine böyleydi Abraxas. Sevgi, başlangıçta ürkek bir duyguyla algıladığım gibi hayvansı ve karanlık bir içgüdü değildi. Beatrice'in resmi karşısında açığa vurduğum o saflık ve ruhanilik taşan tapınma da değildi. Her ikisiydi bunların, her ikisi, her ikisinden de fazla bir şey, aynı vücutta hem melek, hem iblis, hem erkek, hem dişi, hem insan, hem hayvan, hem alabildiğine iyi, hem son derece kötü. Bunu yaşamaya da yükümlü kılınmıştım ben, bunu tatmak yazgım olarak belirlenmişti. Sözkonusu yazgıya karşı özlem duyuyor, aynı zamanda ondan korkuyordum. Ama ortada duruyordu yazgı, başımın üstünde dolanıyordu.

Bir sonraki ilkbahar liseyi bitirecek ve üniversiteye gidecektim. Ama nerede, ne okuyacağımı bilmiyordum henüz. Dudağımın üzerinde küçük bir bıyık belirmişti. Büyüyüp yetişkin bir insan olmuştum artık, ama yine de katıksız bir çaresizlik içindeydim, belli bir amaçtan yoksundum. Kesin olan bir tek şey vardı: İçimdeki ses, içimdeki düşsü görüntü. Kendimi körü körüne bu sesin, bu görüntünün yol göstericiliğine bırakmam gerektiğini hissediyordum. Aklımı kaçırmış olmayayım diye düşünüyordum sık sık. Kimbilir, belki de başka insanlar gibi değildim! Ama başkalarının yaptığını ben de yapabilirdim, biraz çaba ve biraz zahmet, elimden gelirdi hepsi; onlar gibi Eflatun'u okuyabilir, trigonometri problemlerini çözebilir ya da kimyasal analizlerin nasıl yapıldığına başkaları gibi akıl erdirebilirdim. Üstesinden gelemeyeceğim tek şey vardı: Karanlıklarda saklı yatan amacı içimden çekip çıkararak başkaları gibi karşımda bir yere oturtmak. Başkaları avcunun içi gibi biliyordu hani, profesör mü, yargıç mı, hekim mi ya da sanatçı mı olacaklarını biliyorlardı; bunun ne kadar zaman alıp kendilerine ne yarar sağlayacağından haberleri

vardı. Oysa böyle bir şey benden uzaktı. Belki *ben de* bir gün adı geçen mesleklerden birini edinecektim, ama şimdiden nasıl bilebilirdim bunu? Belki henüz arayacak, aramalarımı sürdürecek, daha yıllarca aramaktan geri kalmayacaktım; belki yine de bir baltaya sap olamayacak, bir amaca ulaşamayacaktım.

İçimde dışarı çıkmak isteyen bir şey vardı, ben onu yaşamaya çalışıyordum yalnızca. Neden böylesine güçtü bu?

Sık sık düşümdeki o yaman sevgiliyi resme geçirmek istiyor, ama bir türlü başaramıyordum. Başarsaydım, resmi Demian'a yollayacaktım. Neredeydi Demian? Bilmiyordum. Bildiğim tek şey, onunla aramda bir bağın varlığıydı. Kendisini bir daha ne zaman görecektim?

Beatrice dönemine rastlayan haftalar ve aylardaki o güleryüzlü huzur çoktan uçup gitmişti. O zamanlar elime bir ada geçirmiş, dirlik düzenliğe kavuşmuş sanmıştım kendimi. Ama zaten hep böyle olmuştu, daha belli bir duruma ısınmadan, bir düşün doğru dürüst tadını çıkarmadan, bu düş sararıp solmuş, bir anda silinip gitmişti. Ardından yakınıp sızlanmak boşunaydı! Şimdi ise dindirilmemiş bir isteğin, beni ikide bir düpedüz çileden çıkaran gerilim dolu bir bekleyişin ateşi içinde yaşıyordum. Düşteki sevgilimin hayalini sık sık alabildiğine belirgin biçimde, kendi elimi gördüğümden daha açık seçik karşımda görüyor, onunla konuşuyor, onun karşısında ağlıyor, ona lanetler yağdırıyordum. Ona anne diyor, gözümden yaşlar akarak önünde diz çöküyor; sevgili diyor, onun her dileği yerine getiren olgun öpücüğünü sezinliyor; ona şeytan, fahişe, vampir ve katil isimlerini veriyordum. Beni en nazlı sevi düşlerine, en bayağı rezilliklere çekip götürüyor, hiçbir şeyi yeterince iyi ve mükemmel, hiçbir şeyi yeterince kötü ve bayağı bulmuyordu.

Bütün o kışı zor anlatabileceğim bir ruh fırtınası içinde

geçirdim. Yalnızlığa hanidir alışmıştım, sıkmıyordu beni; Demian'la, atmacayla, yazgım ve sevgilim olan düşteki boylu poslu hayalle birlikte yaşıyordum. Yalnızlık içinde yaşamaya değerdi bu kadarı, çünkü her şey büyük olana ve uzağa bakıyor, her şey Abraxas'ı gösteriyordu. Ama bu düşlerden hiçbirine, bu düşüncelerden hiçbirine söz geçiremiyordum; hiçbirini çağıramıyor, hiçbirini dilediğim renklere boyayamıyordum. Kendileri geliyor ve beni alıp götürüyorlardı; onların bana hükmü geçiyor, onlar beni yaşıyordu.

Dışa karşı kuşkusuz güvenlik altındaydım. İnsanlardan korkum yoktu, okuldaki arkadaşlarım da öğrenmişti bunu, bana içten içe gösterdikleri saygı karşısında genellikle gülümsemeden duramıyordum. İstesem, çoğunun ne mal olduğunu pek güzel görebilir, böylelikle kendilerini bazen hayrete düşürebilirdim. Ne var ki, böyle bir hevese seyrek kapılıyor ya da bu konuda hiç istek duymuyordum. Hep kendimle, hep kendi kendimle meşguldüm. Nihayet bir parça yaşamak, kendimden bir şeyler çıkarıp dünyaya buyur etmek, bu dünyayla ilişki kurmak ve bir savaşa tutuşmak için hepsinden güçlü bir özlem duyuyordum. Kentin sokaklarında koşturup durduğum ve huzursuzluktan gece yarılarına kadar eve dönemediğim kimi akşamlar öyle bir duyguya kapılıyordum ki, sanki o anda, tam o anda sevgilim ilerden bana doğru gelecek, ilk köşebaşında karşıma çıkacak, gözüme çarpan ilk pencereden bana seslenecekti. Bazen bütün bunlar bana dayanılmaz ölçüde acı veriyor, bir fırsatını bulup canıma kıymayı aklımdan geçiriyordum.

Böyle zamanlarda kaçıp sığınabileceğim acayip bir barınak bulmuştum kendime; hani nasıl derler, bir "rastlantı sonucu". Aslında böyle rastlantılar yoktur. Bir kimse mutlaka bir şeye gereksinim duyuyor da, o şeyi ele geçiriyorsa, bunu

ona sağlayan rastlantı değildir; kendisi, kendi iç.ndeki istek ve zorunluluk onu çekip ilgili nesneye götürmüştür.

Kent içindeki gezip dolaşmalarım sırasında dış mahallelerin birindeki küçük bir kiliseden iki, üç kez org müziği işitmiş, ama durmayıp yoluma devam etmiştim. Birinde kilisenin önünden geçiyordum ki, yine aynı müziği işittim. Bach'tan bir parça çalınıyordu. Kapıya yürüdüm, ama kapı kapalıydı. Sokakta hemen kimseler yoktu; kilisenin bitişiğindeki bir taşın üzerine çöktüm, paltomun yakalarını kaldırıp çalınan parçayı dinlemeye koyuldum. Büyük denemese de iyi bir orgtu ve harikulade bir çalınışı vardı, istem ve ısrar taşan, başkalarına benzemeyen son derece kişisel bir üslubu içeriyor, bir dua gibi yankılanıyordu. İçimde öyle bir his uyanmıştı ki, sanki org başında oturan kimse çaldığı müzikte bir hazinenin saklı yattığını biliyor, kendi hayatıymış gibi sözkonusu hazineyi ele geçirmeye uğraşıyor, ona talip oluyor, onun kapısını aşındırıyordu. Teknik açıdan pek fazla anladığımı söyleyemem müzikten; ama ruhun özellikle bu dışavurumunu ta çocukluğumdan beri sezgisel yoldan kavramış ve müziği pek doğal bir nesne gibi içimde duymuşumdur.

Org başındaki adam Bach'tan sonra çağdaş bir şey çaldı, Reger'den bir parça olabilirdi bu. Kilisenin içi neredeyse zifiri karanlıktı; yalnızca bana en yakın pencereden çok sönük bir ışık sızıyordu dışarı. Müzik bitene kadar bekledim, sonra bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başladım; derken orgu çalan kişi kapıdan çıktı. Genç biriydi, ama yine de yaşça büyüktü benden, iri yapılı ve tıknazdı, bir şeye içerlemiş gibi sert adımlarla seğirtip önümden geçti.

O günden beri kimi akşam saatlerinde kilisenin önünde oturuyor ya da bir aşağı bir yukarı geziniyordum. Bir defasında kapıyı açık bulup girdim içeri, yarım saat kadar biraz üşüyerek sıranın birinde oturdum, orgcunun yarı buçuk gaz ışı-

ğında çaldıklarını dinledim. Müziğinde yalnız kendisini bulmakla kalmayıp çaldıkları arasında da bir akrabalık saptadım, sanki gizli bir ilişki birbirine bağlıyordu çaldığı parçaları. Tümünde bir inanç, bir teslimiyet, bir dindarlık havası esiyordu, ama kiliseye gidenlerin ve rahiplerin dindarlığından ayrı bir şeydi bu, Ortaçağın hac yolcularında ve dilencilerinde rastlanan bir dindarlık, bütün mezheplerin ve dinlerin üstündeki bir dünya görüşüne katıksız teslimiyeti içeren bir dindarlıktı. Bach'tan önceki ustalar ve eski İtalyan müzisyenleri özenle çalınıp geçilmişti. Ve hepsi aynı şeyi söylüyor, hepsi orgcunun da ruhunda hissettiği şeyleri dile getiriyordu. Özlem, dünyaya alabildiğine içtenlikle kucak açış ve yine dünyadan alabildiğine çılgınca bir ayrılış, insanın kendi karanlık ruhuna yakıp kavurucu bir tutkuyla kulak verişi, teslimiyetteki esriklik ve harikûladeliğe karşı derin bir ilgi.

Bir ara kiliseden çıkmış giderken gizlice peşine düştüm adamın; kentin epey dışındaki küçük bir meyhaneden içeri girdi. Kendimi tutamayarak arkasından yürüdüm. Onu ilk kez burada açık seçik görebildim. Küçük salonun bir köşesinde meyhanecinin kendisine ayrılmış masada oturuyordu, siyah keçe şapkası başındaydı, bir şarap şişesi duruyordu önünde. Yüzü tahmin ettiğim gibiydi; çirkin ve biraz vahşi, arayış içinde ve katı, inatçı ve istem dolu bir yüzdü, oysa ağız çevresinde yumuşak ve çocuksu bir ifade seçiliyordu. Erkeksilik ve güçlülük, gözlerde ve alında tümüyle açığa vuruyordu kendini; yüzün alt bölümü ise narindi ve henüz bir olgunluk kazanmamıştı, adeta denetim dışında kalıyordu ve biraz nazlı bir görünümü vardı. Alın ve bakışlarla adeta çelişki oluşturan çene çocuksu bir ifadeyle kararsızlık içinde bekliyordu. Gurur ve düşmanlık dolu koyu kahverengi gözleri sevmiştim.

Suskun, karşısına geçip oturdum. Meyhanede bizden başka kimse yoktu. Beni ordan kovup uzaklaştırmak ister gi-

bi gözlerinden şimşekler çakarak kızgın kızgın baktı. Ama ben göğüsledim bu bakışları, gözlerimi kendisinden ayırmadım. Sonunda ters ters homurdandı: "Ne diye gözünüzü dikmiş yiyecekmiş gibi bakıyorsunuz bana, ha? Benden istediğiniz bir şey mi var?"

"Hayır, yok," dedim. "Ama şimdiye kadar bana çok şey verdiniz."

Kaşlarını çattı.

"Ya? Müziğe âşık birisiniz galiba? Bana sorarsanız, iğrenç bir şey müziğe âşık olmak."

Onun bu sözleri beni yıldırmadı.

"Sizi sık sık dinledim, kentin dışındaki kilisede," dedim. "Sizi rahatsız etmek gibi bir niyetim yok. Sizde belki aradığım bir şeyi bulurum diye düşünmüştüm, olağanüstü bir şey, ne olabilir, bilmiyorum. Ama siz benim sözlerime aldırmayın, daha iyi! Ben nasıl olsa kilisede sizi dinleyebilirim."

"Kapıyı hep kaparım ben."

"Geçen gün unutmuştunuz ama, ben de içeri girip oturdum. Başka zamanlar dışarda kilisenin önünde dikilir ya da köşedeki taşın üzerine oturup sizi dinlerim."

"Öyle mi? Bir dahaki sefer içeri gelebilirsiniz, içersi daha sıcaktır. Kapıyı vurun yeter. Ama hızlı vurun, sonra ben org çalarken de değil. Söyleyin bakalım şimdi, bana ne diyecektiniz? Pek de gençsiniz, bir öğrencisiniz sanırım, liseye gidiyor olacaksınız, belki de üniversiteye. Müzisyen misiniz?"

"Hayır. Müzik dinlemeyi severim, ama yalnız sizin çaldığınız gibisini, tam anlamıyla müzik, bir insanın cennet ve cehennemin kapılarını zorladığını sezdirecek bir müzik. Müzik pek hoşuma gidiyor; nedeni de hemen hiç ahlakçılık taslamaması. Müzikten başka her şeyde ahlakçı bir taraf var; ben de bu niteliği içermeyen bir şey arıyorum. Ahlakçı tutum, şimdiye kadar acı çekmekten başka işime yaramadı benim. Söyle-

mek istediğimi doğru dürüst dile getiremiyorum. Hem Tanrı, hem şeytan denecek bir Tanrının varolması gerektiğini düşünebiliyor musunuz? Zamanında böyle bir Tanrı varmış işittiğime göre."

Adam geniş şapkasını biraz arkaya itti, başını sallayarak siyah saçlarını alnından uzaklaştırdı. Bu arada keskin bakışlarla beni süzdü ve yüzünü masamn üzerinden bana doğru eğdi. Sesini alçaltarak merakla sordu: "Sözünü ettiğiniz bu Tanrının adı ne?"

"Ne yazık ki, hemen hiçbir şey bilmiyorum kendisi hakkında. Bildiğim tek şey, adının Abraxas olduğu."

Adam, sanki biri belli etmeden bizi dinleyebilirmiş gibi kuşkulu bakışlarını çevresinde gezdirdi. Sonra bana yaklaştı ve fısıldayarak dedi ki: "Beklemiştim zaten bunu. Kimsiniz?"

"Bir lise öğrencisi."

"Abraxas'ı nereden biliyorsunuz?"

"Bir rastlantı işte."

Bunun üzerine, yumruğunu masanın üzerine indirdi; kadeh sallandı ve içindeki şarabın birazı masanın üzerine döküldü.

"Rastlantıymış! Bırak saçma konuşmayı, delikanlı! Rastlantıyla falan Abraxas konusunda bir şey öğrenilmez, anlaşıldı mı! Size onun hakkında daha çok bilgi vereceğim. Çünkü biraz bir şeyler biliyorum bu konuda."

Sustu ve sandalyesini geriye çekti. Bir bekleyiş havası içinde kendisine bakmaya başladım; derken suratını ekşitti.

"Burada değil! Bir başka sefer... Alın yiyin şunları!"

Üzerinden çıkarmadığı paltosunun cebinden birkaç kestane alıp önüme attı.

Bir şey söylemeden kestaneleri yemeye başladım; pek memnun olmuştum. Bir süre sonra: "Söyleyin haydi!" diye fısıldadı. "Nereden biliyorsunuz Abraxas'ı?"

Duraksamadan anlattım hepsini:

"Yalnızlık ve çaresizlik içindeydim. Derken geçmiş yıllardan bir dost geldi aklıma. Çok şey bildiğini sandığım bir dost. Bir resim yapmıştım, dünya küresinden sıyrılıp çıkmaya çalışan bir kuşun resmi. Bunu tutup kendisine yolladım. Bir süre sonra, böyle bir şeye artık pek ihtimal vermiyordum ki, bir kâğıt parçası geçti elime, üzerinde şunlar yazılıydı: 'Kuş yumurtadan çıkmaya savaşıyor. Yumurta dünyadır. Kuş uçup Tanrıya gidiyor. Tanrı Abraxas'tır.'"

Bir şey demedi. Kestanelerimizi soyup şarapla yedik.

"Bir şarap daha söyleyelim mi? diye sordu.

"Teşekkür ederim. İçkiyle pek başım hoş değil de."

Biraz düş kırıklığına uğramış gibiydi, güldü.

"Siz bilirsiniz! Benim bu konudaki tutumum sizinkinden farklı. Ben daha burada kalacağım. Siz gidin artık."

Bir dahaki sefer org müziğinden sonra kiliseden çıkıp birlikte yürüdük; bu kez canı konuşmak istemiyordu. Beni eski bir sokaktaki eski ve görkemli bir evin merdivenlerinden çıkararak biraz kasvetli, bakımsız ve geniş bir odadan içeri soktu; odada piyano dışında müziği anımsatan hiçbir şey yoktu, öte yandan, büyük bir kitaplık ve çalışma masası odayı bilgince bir havayla donatıyordu.

"Kaç kitabınız var?" dedim takdirle.

"Bu gördüklerinizden bir bölümü babamın kitaplığından. Babamların yanında kalıyorum... Evet delikanlı, babam ve annemle kalıyorum, ama sizi onlarla tanıştıramayacağım, arkadaşlarıma bu evde pek saygı göstermezler çünkü. Ben Kayıp Oğul'um, anlıyor musunuz? Babam alabildiğine saygıdeğer biri, bu kentin hatırı sayılır bir rahibi ve vaizidir. Hemen öğrenmeniz için şunu söyleyeyim ki, ben de onun yetenekli ve kendisinden çok şey beklenebilecek efendi oğluydum; gelin görün ki, doğru yoldan çıktım bir bakıma, sapıt-

tım. İlahiyat fakültesine gidiyordum, bitirme sınavından kısa süre önce bu şerefli fakülteden ayrıldım. Ama kişisel inceleme ve araştırmalar bakımından doğrusu hâlâ teolog sayılırım. İnsanların çeşitli zamanlarda kafalarından ne gibi Tanrılar çıkarıp ortaya koydukları, benim için hâlâ son derece önemli ve ilginçtir. Ayrıca, şu anda müzisyenim ve öyle görülüyor ki, pek yakında küçük çapta bir orgcu olarak çalışmaya başlayacağım. O zaman yine kilisedeyim demektir."

Kitapların sırtlarında gezdirdim gözlerimi; küçük masa lambasının sönük ışığında seçebildiğim kadarıyla Yunanca, İtalyanca ve İbranice isimler gördüm. Bu arada dostum, karanlıkta duvar dibine uzanmış bir şeylerle uğraşıyordu.

Az sonra: "Gelin," dedi, "şimdi sizinle biraz felsefe alıştırması yapalım, yani çenemizi tutup konuşmadan yüzükoyun yere yatalım ve düşüncelere dalalım."

Bir kibrit çakarak yere uzandı, uzandığı şöminedeki kâğıtları ve odunları tutuşturdu. Ansızın alevler yükseldi şöminenin içinde; dostum, ateşi büyük bir dikkatle karıştırmaya ve beslemeye koyuldu. Derken ben de onun yanına, iler tutar yeri kalmamış halının üzerine uzandım. Gözlerini ateşe dikmişti; ateş beni de kendine çekiyordu; sınırım bir saat kadar hiçbir şey konuşmadan çıtırtıyla yanan odunların önünde yüzükoyun yattık; odunların nasıl alevler çıkardığını, kaynayıp gürüldediğini, yıkılıp çöktüğünü, kıvrılıp büküldüğünü, çıtırtıyla sönüp çırpındığını, sonunda kendi içinde gömülmüş kor parçalarına dönüşüp düşüncelere daldığım izledik.

Bir ara dostum: "Ateşe tapmak insanların icat ettiği en aptalca şey değildi," diye mırıldandı kendi kendine. Bunun dışında ikimizin de ağzından bir söz çıkmadı. Gözlerimi ateşe dikmiş, öylece bakıyordum, düşlere ve sessizliğe dalmıştım, dumanda çeşitli figürler ve külde çeşitli görüntüler algılıyordum. Bir ara irkildim. Dostum, biraz reçine atmıştı ateşe; an-

sızın ince uzun küçük bir alev yükseldi ve alevin içinde sarı başlı atmacayı gördüm. Şöminenin can çekişen ateşinde yanıp tutuşan altınsı iplikler bir araya gelerek ağlar yapıyor, harfler ve hayaller oluşuyor, çeşitli yüzleri, hayvanları, bitkileri, kurtları ve yılanları anımsatan figürler beliriyordu. Birden daldığım düşten uyanıp dostuma çevirdim başımı; çenesini yumruklarına dayamıştı, gözlerini dikmiş, kendini vererek ve ısrarla küllere bakıyordu.

"Artık gideyim ben," dedim usulca.

"O zaman durmayın gidin! Güle güle!"

Ayağa kalkmadı, lamba sönmüştü, el yordamıyla güçbela zifiri karanlık odadan ve koridorlardan geçip merdivenlerden inerek bu lanetlenmiş eski evden dışarı attım kendimi. Sokakta durup başımı kaldırdım, bir kez daha eve baktım. Pencerelerin hiçbirinde ışık yanmıyordu. Kapının önündeki gaz fenerinin aydınlığında pirinçten küçük bir tabelanın parıldadığını gördüm.

"Pistorius, Başrahip" yazısını okudum üzerinde.

Ancak eve dönerek akşam yemeğini yiyip odamda bir başıma otürduğum zaman aklıma geldi, dostumdan ne Abraxas, ne de Pistorius'la ilgili bir şey işitmiştim, zaten bütün konuştuklarımız üç beş sözcüğü geçmemişti. Ama kendisiyle evlerine gitmek, onunla beraber olmak pek sevindirmişti beni. Bir dahaki sefer bana eski org müziğinden çok seçkin bir parça, Buxtehude'nin bir passcaglia'sını çalacağına söz vermişti.

Ben farkına varmamıştım ama, orgcu dostum Pistorius, kendisiyle kasvetli ve münzevi odasının döşemesinde şömine önünde yatarken bana ilk dersi vermişti. Ateşe bakmak iyi gelmişti bana, her zaman içimde yaşatmama karşın asla doğru dürüst bir bakım ve özen göstermediğim eğilimleri güçlendirmiş ve doğrulamıştı. Giderek biraz algılamıştım bu durumu.

Daha el kadar bir çocukken hep doğadaki acayip şekilleri seyretmek istemiş, gözlemleyerek değil de içerdikleri büyüye, konuştukları o karışık ve derin dile kendimi vererek bunu yapmaya heveslenmiştim. Odunlaşmış uzun ağaç kökleri, kayalardaki taşlı damarlar, suda yüzen yağ lekeleri, camlardaki çatlaklar, bütün buna benzer nesneler zaman zaman hayli büyüleyici etki yapmıştı üzerimde; özellikle su ve ateş, duman, bulutlar, toz toprak ve hepsinden çok gözlerimi yumduğumda sanki gözlerimin önünde dönüp dolanıyormuş gibi algıladığım renkli benekler sözünü ettiğim nesneler arasındaydı. Pistorius'u ilk ziyaretimi izleyen günlerde bu durum aklıma geldi yeniden. Çünkü o zamandan beri içimde duyduğum direnci, açıkta yanan ateşe yalnızca gözlerimi dikerek bakmama borçlu olduğumu hissediyordum. Böyle bir şey ne kadar tuhaf da olsa bana iyi geliyor, varlığıma bir zenginlik katıyordu.

Kendi yaşam amacıma götüren yolda şimdiye dek edindiğim birkaç deneyime bu yeni deneyim de gelip eklenmişti. Böylesi şekilleri seyretmek, doğanın usdışı, karmaşık ve acayip şekillerinin üzerine teslimiyetle eğilmek, iç dünyamızla bu şekilleri yaratan doğa arasında bir uyumun varlığı duygusunu uyandırıyor insanda. Çok geçmeden sözkonusu şekillere, bizim kendi kaprislerimizin eseri gözüyle bakmaya başlıyor, onları bizim yarattığımız nesneler saymak gibi bir ayartıya kapılıyoruz. Bizimle doğa arasındaki sınırın sallanmaya başladığını ve sonunda silinip gittiğini görerek öyle bir ruhla tanışıyoruz ki, gözümüzün retina tabakasında oluşan imgelerin dış etkilerden mi, yoksa iç etkilerden mi kaynaklandığını bilemez duruma geliyoruz. Başka hiçbir alıştırmada rastlanmayacak kadar basit ve kolay yoldan, bizim ne ölçüde yaratıcı sayılacağımızı, ruhumuzun dünyanın yaratılış sürecinde nasıl aralıksız rol oynadığını görüyoruz. Daha doğrusu, gerek kendi içimizde, gerek doğada aynı bölünmez Tanrı etkinliğini

sürdürüyor. Dış dünya batıp gitse bile, bizlerden biri çıkıp onu yeniden kurabilir; çünkü dağ ve ırmak, ağaç ve yaprak, kök ve çiçek, doğada şekillenmiş ne varsa hepsinin örnekleri bizim kendi içimizdedir, bizim ruhumuzdan kaynaklanmaktadır hepsi ve bu ruhun özü sonsuzluktur; biz tanımayız bu özü, ama her ne kadar biz tanımasak da, sözkonusu öz, sevi gücü ve yaratıcı güç kimliğinde kendini açığa vurur.

Ancak yıllar sonra benim bu sözlerimin bir kitapta doğrulandığını gördüm, Leonardo da Vinci'nin bir kitabıydı bu; kitabın bir yerinde pek çok insanın tükürüp geçtiği bir duvarı seyretmenin ne iyi, ne uyarıcı bir şey olduğundan söz ediliyordu; Leonardo da Vinci, ıslak duvardaki o lekelerin önünde Pistorius'la benim ateş önünde hissettiklerimizin aynını hissetmişti.

Bundan sonraki ilk beraberliğimizde Pistorius bana bir açıklamada bulundu:

"Bizler, kişiliğimizin sınırlarını her zaman gereğinden çok dar çizeriz. Yalnızca bireysel bakımdan değişik gördüğümüz şeyi, kendi kişiliğimizin kapsamı içine alırız. Oysa dünyadaki her şey bizde, bizim her birimizde vardır; nasıl ki bedenimiz başlangıcı balığa ve hatta ondan da gerilere uzanan bir gelişim sürecinin izlerini kendisinde taşıyorsa, ruhumuz da şimdiye kadar insan ruhlarında yaşamış her şeyi kendisinde saklı tutar. Yunanlılarda olsun, Çinlilerde olsun ya da Zulu'larda, şimdiye kadar gelip geçmiş bütün Tanrı ve şeytanlar tümüyle bizim içimizde yaşar, imkân, istek ve çıkış yolu olarak içimizde hazır beklerler. İnsan soyu tükense de geride hiç eğitim görmemiş, yarı buçuk bir yetenekle donatılmış tek bir çocuk bile kalsa, bu çocuk nesnelerin tüm gelişim sürecini yeniden ele geçirebilir, Tanrıları, cinleri, cennetleri, buyrukları ve yasakları, Tevrat'ı ve İncil'i her şeyi yeniden üretip ortaya koyabilirdi."

"İyi güzel ama," diye itirazda bulundum, "tek kişinin değeri nerede kalıyor o zaman? Madem ki her şey içimizde hazır vardır, daha ne diye bunları elde edeceğiz diye çaba harcıyoruz?"

"Dur orada!" diye bağırdı Pistorius, ateşli bir edayla. "Dünyayı yalnızca içte taşımak ayrı bir şey, bunu içinde taşıdığını bilmek ayrı şey! Örneğin, kaçık biri Eflatun'u anımsatan düşünceler üretebilir kafasında, Herrnhut Enstitüsünde okuyan küçük dindar bir öğrenci Gnostik'lerde* ve Zoraaster'lerde** karşılaşılan derin mitolojik ilişkileri yaratıcı bir tutumla kafasında canlandırabilir, ama kendisi bunu bilmez. Bunu bilmediği süre de bir ağaç, bir taştır o, çok çok bir hayvandır. Ama sözkonusu bilginin ilk kıvılcımı çaktı mı insana dönüşür. Yolda giden iki bacaklıların tümüne, salt iki bacak üzerinde yürüdükleri, doğuracakları yavrularını dokuz ay karınlarında taşıdıkları için insan gözüyle bakmazsınız herhalde? Onlardan ne kadarının balık ya da koyun, ne kadarının solucan ya da kirpi, ne kadarının karınca, ne kadarının arı olduğunu görüyorsunuz sanırım! Doğru, her birinin içinde insan aşamasına yükselme olanakları saklı yatıyor; ama ancak bu olanakların sezgisine varılırsa, hatta bir bölümüyle onların nasıl bilinçli duruma getirileceği öğrenilirse, kendilerine sahip çıkılabilir."

Yaklaşık işte bu türdeydi konuşmalarımız. Dostumun, önüme yepyeni bir şey, tümüyle şaşırtıcı bir şey çıkardığı seyrek oluyordu. Ama en sıradanları da dahil, Pistorius'un bütün sözleri hafif, ama sürekli bir çekiç vuruşu gibi içimdeki aynı noktayı dövüp duruyor, zarları üzerimden sıyırıp atma-

*Yahudilik, Hellenizm, Zerdüştlük ve Hıristiyanlık gibi çeşitli kaynaklardan bir araya gelmiş olup, Hıristiyanlık sonrası ilk yüzyıllarda pek yaygın olan dinsel – felsefi akımlara topluca gnostisizm adı verilmekte ve bu akım mensuplarına gnostik denmektedir (ÇN).

**Zerdüşt dininin kurucusu Zarathustra'nın öğretisini benimseyen kimse (ÇN).

ma, içinde bulunduğum yumurtanın kabuklarını kırıp çıkmama yardım ediyordu. Her çekiç vuruşunda başımı öncekinden biraz daha yukarı kaldırıyor, biraz daha özgürlüğe kavuşuyordum; en sonunda benim sarı kuşum, yırtıcı kuşlara özgü güzelim başım dünyamın paramparça edilmiş kabuğundan dışarı çıkarmıştı.

Ayrıca, birbirimize sık sık düşlerimizi anlatıyorduk. Pistorius, düşleri yorumlamasını biliyordu. Bunun eşsiz bir örneğini şu anda anımsıyorum. Bir düş görmüştüm, uçabiliyordum; ama öyle ki, adeta benim söz geçiremediğim bir güç sert bir şekilde iterek boşlukta ileriye fırlatıyordu beni. Böyle bir uçuş, içimde yüce bir duygu uyandırdı; ama tehlikeli olabilecek kadar yükseklere çıkarıldığımı ve buna karşı bir şey yapamadığımı görünce, bu yüce duygu ansızın korkuya dönüştü. Derken, yükselip alçalmalarımı nefesimi tutarak ya da nefesimi vererek ayarlayabildiğimi anlamam, esenliğe kavuşturdu beni.

Bu konuda şöyle söyledi Pistorius:

"Sizin uçmanızı sağlayan itici güç var ya, bu hepimizin içinde saklı yatan o büyük insanlık hazinesidir. Tüm güçlerin kökleriyle bir birlik ve beraberlik duygusudur, ama çok geçmeden uçmak korkutur insanı. Tehlikesi işte öylesine büyüktür! Bu yüzden, insanların çoğunluğu uçmaktan seve seve el çeker, yasal düzenlemelerin yol göstericiliğinde kaldırımlarda yürümeyi yeğ tutarlar. Ama siz böyle yapmıyor, yaman bir delikanlıya yaraşır bir davranışla uçmaktan geri kalmıyorsunuz. Ve derken işte o mucizeyi keşfediyorsunuz; yani sözkonusu uçuşu yavaş yavaş denetim altına aldığınızı görüyor, sizi çekip götüren o büyük güce kendi varlığınızdan kaynaklanan ufak ve narin bir gücün, bir organın, bir dümenin katıldığını anlıyorsunuz. Harikulade doğrusu! Böyle bir şey olmadan istemsiz bir biçimde havada uçmak; bunu aklından zoru

olanlar yapar örneğin. Böyleleri kaldırımlardaki insanlardan daha güçlü sezgilerle donatılmıştır, ama bir anahtar yoktur ellerinde, bir dümen yoktur, dolayısıyla dipsiz derinliklere çakılıp kalırlar. Size gelince, Sinclair, siz bu işi iyi beceriyorsunuz sanırım?

Bunu yeni bir organla yapıyorsunuz siz, yani bir solunum düzelteciyle. Tüm derinliğiyle ruhunuzun ne kadar az 'kişisel' olduğunu işte buradan çıkarabilirsiniz. Çünkü bu düzelteci bulan o değil. Düzeltecin bir yeniliği yok. Ödünç bir nesnedir o, binyıllardan beri vardır. Balıklardaki denge organı, balıklardaki yüzme kesesidir. Ve gerçekten günümüzde hâlâ birkaç balık türü yaşamaktadır ki, yüzme keseleri aynı zamanda akciğer işlevi görür ve gerektiğinde solunum görevini bayağı üstlenebilirler. Yani sizin düşünüzde uçma kesesi olarak yararlandığınız akciğer gibi tıpkı."

Hatta Pistorius bana bir zooloji kitabı getirerek, o türü azalmış balıkların isimleriyle resimlerini de gösterdi. Ansızın garip bir ürpertiyle, geride kalmış gelişim evrelerine ilişkin bir organın içimde çalışmaya başladığını hissettim.

Altıncı Bölüm

Yakub'un Savaşı

Tuhaf bir adam olan müzisyen Pistorius'tan Abraxas konusunda duyup işittiklerim, burada kısaca anlatılacak gibi değil. Ama ondan öğrendiğim en önemli şey, kendime giden yolda nasıl bir adım daha ilerleyecek oluşumdu. O zamanlar yaklaşık onsekiz yaşında inanılmaz ölçüde toy biriydim, bir sürü konuda pek geri kalmıştım ve çaresizlik içindeydim. Kendimi başkalarıyla kıyasladığımda, çokluk gurur ve kibir duygusuna kapılıyor, bazen de cesaretim kırılıyor, bezgin düşüyordum. Kendime bir dâhi, yarı kaçık biri gözüyle bakıyordum ikide bir. Yaşıtlarıma kıvanç veren şeyler bana kıvanç vermiyor, onların yaşantılarına ayak uyduramıyordum. Sanki onlardan ayrı düştüğüm için bir daha belimi doğrultamayacakmışım, sanki yaşam denilen şey yüzüme kapılarını kapamış gibi suçlamalar ve üzüntülerle yiyip bitiriyordum bedenimi.

Kendisi de yetişkin bir kaçık sayılabilecek Pistorius, moralimi bozmamayı ve özsaygımı yitirmemeyi bana öğretti; sözlerimde, düşlerimde, hayallerimde ve düşüncelerimde her vakit değerli şeyler ele geçirip yakalayıp bunları hep ciddiye alarak ve üzerlerinde ciddi ciddi konuşarak örnek oldu bana.

"Sizin bana söylediğinize göre," dedi bir defasında, "müziği ahlâksal nitelik taşımadığı için seviyorsunuz. Kabul. Ama kendinizin de ahlâk savunucusu biri olmamanız gerekmiyor mu bu durumda! Kendinizi başkalarıyla kıyaslamanız doğru mu? Doğa sizi yarasa yaratmışsa, kendinizi nasıl devekuşu yapabilirsiniz? Kendinize bazen acayip biri gözüyle bakıyor, çoğunluğun gittiği yolu izlemediğiniz için kendi kendinizi kahrediyorsunuz. Böyle davranmayı bırakın bir kez. Ateşe bakın, bulutları seyredin; içinizde kimi sezgiler uyanıp ruhunuzda

kimi sesler konuşmaya başladı mı, kendinizi bırakın onlara; böyle bir şey acaba öğretmeninizin ya da beybabanızın ya da aziz bir Tanrının işine gelir mi gelmez mi, onlar bunu hoş karşılar mı karşılamaz mı diye düşünmeyin hiç! Çünkü insan kendini yiyip bitirir böyle yaparsa. Bu, insana soluğu kaldırımda aldırır, fosilleştirir onu. Dostum Sinclair, bizim Tanrımızın ismi Abraxas'tır, hem Tanrı, hem şeytandır kendisi, hem aydınlık, hem karanlık dünyayı içerir. Abraxas'ın ise sizin düşüncelerinizden hiçbirine, sizin düşlerinizden hiçbirine itirazı yoktur. Bunu asla aklınızdan çıkarmayın. Ama siz kusursuz, normal biri aşamasına yüceldiniz mi, o sizi terkeder ve düşüncelerini içinde pişirip kotaracağı yeni bir kap arar kendine."

Bütün düşlerim içinde en vefalısı, o karanlık sevi düşüydü. Sık sık, sık sık gördüm bu düşü, her defasında kuştan armanın altından geçip bizim eski evin kapısından içeri ayak attım, annemi kucaklayıp kendime doğru çekmek istedim; ama her defasında baktım ki, kucakladığım kimse annem değil, beni korkutan, ama alabildiğine yakıp kavurucu bir isteğin beni kendisine doğru ittiği yarı erkek, yarı anne görünümünde biriydi. Bu düşü dostuma bir türlü anlatamadım. Başka her şeyi ona açtım da, bu düşü sakladım kendisinden. Bu düş kaçıp sığınılacak bir köşe, bir barınak oldu.

Sıkıldığım zamanlar Pistorius'a rica ediyor, o eski üstatlardan Buxtehude'nin Passacaglia'sını çalmasını istiyordum. Akşamın karanlığı çökmüş kilisede bu acayip, duyarlı, kendi içine gömülmüş, kendi kendine kulak veren müziğe dalıp gidiyordum. Her seferinde bu bana bir rahatlık sağlıyor, ruhumdan gelen sesleri haklı görmeye daha yatkın kılıyordu beni.

Bazen org müziğinden sonra bir süre daha kilisede birlikte oturup sivri kemerli yüksek pencerelerden içeri vuran ve içerde kaybolup giden ölgün ışığı seyrediyorduk.

"Bir zaman ilahiyatla uğraşmam, neredeyse rahiplikte soluğu alacak olmam komik geliyor bana," dedi Pistorius rius. "Ama içine düştüğüm yanılgı biçim bakımındandı yalnız. Çünkü rahiplik, benim mesleğim ve amacımdır. Ne var ki, vaktinden önce yeterli düzeye ulaşmış gördüm kendimi ve henüz Abraxas'ı tanımadan Yehova'nın* hizmetinde çalışmaya başladım. Sana bir şey söyleyeyim mi, her din güzeldir aslında. Din ruh demektir, insan ister Hristiyanlıktaki gibi evharistya** ayinine katılsın, ister hac için Mekke'ye gitsin, farketmez."

"O zaman," dedim bunun üzerine, "yine de rahip olabilirdiniz."

"Hayır, Sinclair, hayır! Yalan söylemeden yapamayacaktım çünkü. Bizim dinin öyle bir uygulama biçimi var ki, sanki din değil dersin. Sanki us dediğimiz şeyden doğup çıkmıştır. Sıkışınca Katolik bir rahip olabilirdim kuşkusuz, ama Protestan bir rahip, hayır! Gerçekten inanan üç, beş kişi –tanıdıklarım var böyle– daha çok ağızdan çıkan söze önem veriyor; örneğin bunlara diyemezdim ki, İsa benim için bir insan değil, bir kahramandır, bir mitostur, insanlığın sonsuzluk duvarına resmedilmesini sağlayan muazzam bir hayaldir, bir gölgedir. Sonra ötekilere, şöyle akıllıca bir söz işitmek, bir yükümlülüğün gereğini yerine getirmek, hiçbir şeyi kaçırmamak ve buna benzer şeyler için kiliseye gelenlere, evet bunlara ne derdim? Onları doğru yola çekmeye mi çalışsaydım? Ama benim asla böyle bir niyetim yok. Böyle bir amaç gütmez rahip, yalnızca kendi gibi inananların, kendi gibi olanların arasında yaşamak, Tanrının bizi yarattığı duygusunun bir taşıyıcısı ve habercisi olmak ister."

*İsraillilerde Tanrının adı (ÇN).

**Katolik kilisesinde Tanrıya tapınmanın en önemli parçası; Son Yemek (Abendmahl) de denen bu ayinde, Hz. İsa'nın çarmıha gerilmeden önce müritleriyle yediği son yemek, İsa'nın müritleriyle vedalaşması simgesel yoldan tekrarlanır (ÇN).

Burada sözlerine ara verdi, Pistorius. Sonra yine sürdürdü konuşmasını. "Kendisi için Abraxas adını seçtiğimiz bizim yeni inancımız güzeldir, sevgili dostum, sahip olduğumuz en iyi şeydir. Ama bir süt çocuğudur henüz! Kanatları çıkmamıştır. Doğrusu tek başına din bir gerçekliği içermez. Herkesin ortak malı olması, kült ve esrikliği, ayinleri ve mysterium'ları* kapsamına alması zorunludur..."

Derken düşüncelere daldı Pistorius, kendi içine gömüldü. "Peki mysterium'ları insan tek başına ya da küçük bir çevrede kutlayamaz mı?" diye sordum duraksayarak.

Onaylar gibi başını salladı. "Neden olmasın," dedi. "Ben kendim uzun zamandan beri kutluyorum. Öyle kültleri kutladım ki, haber alsalar, beni yıllarca hapse tıkarlardı. Ama biliyorum, henüz doğru değil böyle yapmam."

Ansızın omzuma vurdu, irkildim. "Delikanlı," dedi ısrarlı bir tonla. "Sizin de mysterium'larınız vardır. Bana açmadığınız düşlerinizin olması gerektiğini biliyorum. Hani öğrenmek istiyor değilim bunları. Ama size şunu söyleyeyim ki, yaşayın sözkonusu düşleri, bir sahnedeymiş gibi oynayın, sergileyin onları, onlara mihraplar kurun! Bu kadarı mükemmelin kendisi değildir henüz, ama ona götüren yollardan biridir. Bir gün gelip siz, ben ve daha birkaç kişinin dünyayı yenileştirip yenileştiremeyeceğini göreceğiz. Ama kendi içimizde her gün yenileştirmemiz gerekiyor onu, yoksa hiçbir işe yaramayız. Aklınızdan çıkarmayın bunu! Onsekiz yaşındasınız, Sinclair, sokak kadınlarına boş veriyorsunuz; dolayısıyla, sevi düşlerinizin, sevi isteklerinizin olması gerekiyor. Bunlar sizi korkutuyor, belli. Ama korkmayın! Sahip olduğunuz en iyi şeylerdir bunlar! Bana inanabilirsiniz. Sizin yaştayken kendi sevi düşlerimi ayak altına almakla çok şey yitirdim. Bunu yap-

*Giz; gizli kült, gizli öğreti (ÇN).

mamak gerekiyor. İnsanın Abraxas'tan haberi oldu mu, bunu yapmamalıdır artık. Hiçbir şeyden korkmamalı, içimizde ki ruhun özlediği hiçbir şeye yasak gözle bakmamalıyız."

Ürkmüş, atıldım: "Ama insan aklına esen her şeyi yapamaz ki! Örneğin, kendisinden hazetmediği için bir insanı tutup öldüremez hiç kimse." Pistorius, bana biraz daha sokuldu.

"Yerine göre bunu da yapabilir. Ama genellikle yanılgıya düşülür yeri konusunda. Hem ben size aklınızdan geçen her şeyi kısaca yapın demiyorum. Hayır! Ama aklınıza gelen ve hepsi kendine göre bir anlamı içeren düşünceleri, kafanızdan kovarak ya da ahlâk açısından ele alarak sakıncalı duruma sokmayın. İnsan kendisini ya da bir başkasını çarmıha gerecek yerde, kafasında görkemli düşünceler, bir kadehten şarap yudumlayabilir ve bu arada kurban mysterium'unu aklından geçirebilir. Böylesi eylemlere kalkışmaksızın da kendi içgüdüleri ve ayartılarına saygı ve sevgiyle davranabilir. İşte o zaman taşıdıkları anlamı açığa vurur bunlar ve hepsinin de bir anlamı vardır. Diyelim ilerde aklınıza pek harika ya da suç oluşturan bir düşünce geldi, Sinclair; canınız birini öldürmeyi ya da eşi görülmedik derecede iğrenç bir işe kalkışmayı istedi; o zaman bir an durup böyle bir şeyi hayalinden geçirenin içinizdeki Abraxas olduğunu düşünün! Çünkü öldürmek istediğiniz, falan ya da filan kişi değil, bir başkasının kılığına giren sizsiniz kuşkusuz. Biz bir insandan nefret ediyorsak, bu insanın görüntüsüyle karşımıza çıkan kendi içimizde yuvalanmış birinden nefret ediyoruzdur. Bizim kendi içimizde olmayan şey, bizi kızdırmaz."

Şimdiye kadar Pistorius beni bu kadar derinden etkileyen sözler söylememişti. Bir cevap vermedim. Ama beni hepsinden güçlü ve acayip biçimde etkileyen şey, onun bu sözleriyle Demian'ın yıllardır içimde taşıyıp durduğum konuşma-

ları arasındaki uygunluktu. Birbirlerinden hiç haberleri yoktu, ama ikisi de bana aynı şeyi söylüyordu.

"Dışımızda gördüğümüz şeyler," dedi Pistorius alçak sesle, "içimizdekilerin aymdır. İçimizde taşıdığımız gerçek dışında bir başka gerçek yoktur. İnsanların çoğunun gerçeğe bu kadar aykırı bir yaşam sürmesinin nedeni, kendi dışlarındaki görüntüleri gerçek saymaları, içlerindeki dünyaya ise asla söz hakkı tanımamalarıdır. Evet, bu mutlu kılabilir insanı. Ama insan bir kez işin bilincine vardı mı, çoğunluğun izlediği yolu seçmesi diye bir şey sözkonusu olamaz. Dostum Sinclair, çoğunluğun izlediği yol kolaydır, bizimkisi ise zor. – Gidelim haydi!"

Birkaç gün onu boşuna bekledim; derken bir akşam geç vakit kendisine rastladım, gecenin ayazında bir köşe başında karşıma çıkmıştı, yalpalıyordu, zil zurna sarhoştu. İçimden seslenmek gelmedi. Beni görmeksizin yanımdan geçip gitti Pistorius; ateş gibi yanan yalnızsı gözlerini önüne dikmişti, bilmediği bir yerden gelen karanlık bir çağrıya uyar gibiydi. Peşinden yürüyüp bir sokağı geride bıraktım, gözü hiçbir şey görmeden, ama yine de rahat adımlarla yürüyor, sanki gizli saklı bir tel üzerinde çekilip götürülüyordu, bir hayaletten farksızdı. Mahzun mahzun eve, gerçekleşmemiş düşlerime döndüm.

"İçindeki dünyayı demek böyle değiştiriyor!" diye geçirdim zihnimden; ama aynı anda bunun bayağı ve ahlâksal bir düşünce olduğunu hissettim. Onun düşleri konusunda bir bilgim var mıydı? Belki o, sarhoş haliyle benim korku içinde izlediğimden daha güvenli bir yolu izlemekteydi.

Okulda, öğrenci arkadaşlardan o vakte kadar hiç gözüme çarpmamış birinin teneffüslerde bana sokulmaya çalıştığı, zaman zaman dikkatimi çekmişti. Ufak tefek, zayıf ve sıska bir

oğlandı, kırmızıya çalan sarı ve seyrek saçları vardı, bakışlarında ve davranışlarında kendine özgü bir hava sezilmekteydi. Bir akşam eve döndüğümde, baktım sokakta pusuya yatmış beni gözlüyordu; ben önünden geçerken hiç sesini çıkarmadı, ama sonra peşimden seğirtmeye başladı ve benimle birlikte oturduğum evin kapısının önüne gelip durdu.

"Benden istediğin bir şey mi var?" diye sordum.

"Tek istediğim seninle konuşmak," dedi çekingen. "Lütfen benimle gelir misin, birkaç adım yürüyelim."

Peşine takıldım; çok heyecanlı olduğunu ve beklentiyle dolup taştığını hissetmiştim. Elleri titriyordu.

"İspritizmacı mısın?" diye sordu ansızın.

"Hayır, Knauer," dedim gülerek. "Uzaktan yakından ilgim yok ispritizmacılıkla. Nereden geldi böyle bir şey aklına?"

"Ama teozofsun herhalde!"

"Teozof da değilim."

"Adam sen de! Ne diye kendini saklıyorsun sanki? Sende bir fevkaladelik olduğunu çok iyi seziyorum çünkü. Gözlerinden okunuyor. Kesinlikle inanıyorum, ruhlarla düşüp kalkıyorsun. Sırf merak ettiğim için soruyor değilim hani, Sinclair, hayır! Diyeceğim, ben de bir arayış içindeyim; üstelik öyle yalnızım ki!"

Kendisini cesaretlendirip: "Anlat bakayım!" dedim. "Ruhlar konusunda hiç bilgim yok aslında, kendi düşlerimde yaşayıp gidiyorum, sen de bunu hissettin. Başkaları da düşlerde yaşıyor benim gibi, ama kendi düşlerinde değil; aramızdaki ayrım da burada."

"Evet, öyledir belki," dedi Knauer, fısıldar gibi. "Önemli olan, içinde yaşanılan düşlerin niteliğidir... Ak maji diye bir şey işittin mi?"

"Hayır," dedim ister istemez.

"Kendini denetim altına almasını öğrenmek ak majidir.

Bu yoldan ölümsüzlüğe kavuşabilir insan ve büyücülük yapabilir. Sen hiç böyle şeylerle uğraşmadın mı?"

Benim sözkonusu uğraşlar konusunda merakla sorduğum soruya ilkin bir sırmış gibi cevap vermedi; gitmeye yöneldiğimi görünce saçıp dökmeye başladı bildiklerini.

"Örneğin, uyumak ya da dikkatimi belli bir şey üzerinde toplamak istedim mi, böyle bir çalışmaya başvuruyorum. Rasgele bir şey düşünüyorum, diyelim bir sözcük, bir isim ya da geometrik bir şekil. Elimden geldiği kadar yoğun bir biçimde bunları düşünerek içime aktarmaya çalışıyorum; içimde, kafamda canlandırıyorum hepsini, ta ki kafamın içine gelip girsinler. Sonra onları yine düşünerek boynuma iletiyorum; böylece sürdürüyorum çalışmamı, en sonunda içim ilgili nesnelerle dolup taşıyor. O zaman büyük bir güç ve direnç kazanıyorum, artık hiçbir şey huzurumu kaçıramıyor."

Ne demek istediğini bir yere kadar anlamıştım. Ama anlatmak istediği daha başka şeyler olduğunu çok iyi seziyordum, tuhaf denecek kadar heyecanlıydı ve çabuk çabuk konuşuyordu. Soracağı soruyu daha kolay sorsun diye yardımcı oldum kendisine, çok geçmeden ağzından baklayı çıkardı.

"Sen de perhiz yapıyorsun harhalde," diye sordu çekinerek.

"Nasıl yani? Cinsel bakımdan mı demek istiyorsun?"

"Evet, evet. Ben, ak majiyle tanışmamdan bu yana, yani iki yıldır perhizdeyim. Daha önce rezil ve kepaze bir hayat sürdüm, biliyorsun işte. Demek hiçbir kadınla cinsel ilişkide bulunmadın?"

"Hayır," diye cevapladım. "İstediğim gibi bir kadın çıkmadı karşıma."

"Peki ya çıksa, o zaman yatar mısın onunla?"

"Elbette! Bir itirazı olmazsa tabii," dedim biraz alaylı.

"Demek öyle! Ama yanlış yoldasın sen. İnsan ancak tam

bir perhiz hayatı yaşarsa içindeki güçleri geliştirebilir. Ben yaptım bunu, iki yıl. İki yıl bir ay, hatta biraz daha fazla! Öyle zor ki! Bazen dayanamaz oluyor insan."

"Sana bir şey diyeyim mi, Knauer, bana sorarsan, perhiz o kadar önemli değil."

"Biliyorum," dedi karşı çıkarak, "herkes böyle düşünüyor. Ama bunu senden işitmeyi beklemezdim. O yüce manevi yolu izlemek isteyen kimse, temiz kalmak zorundadır, kesinlikle şart bu!"

"Madem öyle, sen de temiz kalırsın. Benim kafamın almadığı şey, cinselliğini baskı altında tutan bir kişi ne diye başkalarından temiz olsun? Sonra, cinselliği tüm düşünce ve düşlerden çıkarıp atabilir misin?"

Umutsuzlukla bana baktı.

"Hayır, tabii atamam! Ne sanıyorsun sen! Ama atılması gerek. Geceleri öyle düşler görüyorum ki, kendi kendime bile anlatmaktan korkuyorum! Öylesine korkunç düşler, tamam mı!"

O anda Pistorius'un söylediklerini anımsadım. Gelgelelim ne denli doğru görsem de, başkalarına açamazdım bunları; kendi deneyimimden kaynaklanmayan, izleyecek gücü henüz kendimde görmediğim bir öğüdü bir başkasına veremezdim. Sustum, bana akıl danışan bir kimseye akıl veremediğim için küçülmüş hissettim kendimi.

"Her şeyi denedim," diye yakındı Knauer. "Elimden geleni yaptım, soğuk suyla yıkanma, kar, buz, jimnastik, koşu, her çareye başvurdum. Ama hiçbiri para etmedi. Her gece, gördüğüm düşlerle uyandım uykumdan; öyle düşler ki, aklıma getirmeyi asla göze alamıyorum. İşin korkunç yanı da, manevi alanda öğrendiğim o kadar çok şeyin, bu düşler nedeniyle yine elimden çıkıp gitmesi. Artık dikkatimi belli bir şey üzerinde toplayamaz oldum, kendimi uyku haline bile sokamıyo-

rum. Genellikle bütün gece uyanık yatıyorum. Bu duruma uzun süre katlanamayacağım. Sonunda bu savaşı sürdüremez de, pes eder ve kendimi yine temiz sayılamayacak duruma sokarsam, bu uğurda hiç savaşmamış kimselerden daha rezil biri olurum. Beni anlıyorsun herhalde?"

Evet der gibi başımı salladım yalnızca, ama söyleyecek bir şey bulamadım. Sıkılmaya başlamıştım; onun kesin çaresizlik ve umutsuzluğunun üzerimde fazla bir etki yapmadığını görerek kendimden korktum. İçimdeki bir duygu ona yardım edemeyeceğimi söylüyordu.

En sonunda bitkin ve üzgün: "Yani bana bir akıl vermeyecek misin bu konuda?" diye sordu. "Hiçbir şey demeyecek misin? Bir çözüm yolu vardır sanırım! Sen bu işi nasıl yapıyorsun peki?"

"Hiçbir şey söyleyemem, Knauer. Bu konuda kimsenin kimseye yardımı dokunamaz. Bana da kimse yardım etmiş değil. Sen kendin kafanı çalıştıracak, kendi içine kulak verecek, gerçekten kendi özünden gelen şeyi yapacaksın. Başka hiçbir yolu yok. Sen kendi kendini bulamazsan, aradığın ruhları da bulamazsın bana sorarsan."

Düş kırıklığına uğramıştı, ansızın susarak bana baktı. Derken birden bir nefret yanıp tutuştu gözlerinde, suratını ekşitip büyük bir öfkeyle bağırdı: "Ne de güzel bir ermişsin ya! Senin de yüzkarası bir durumun var, biliyorum. Bilgelik taslıyorsun ama, sen de benim gibi, herkes gibi aynı batağa saplanmışsın, yalnızca gizliyorsun bunu! Bir domuzdan kalır yanın yok! Tıpkı benim gibi sen de bir domuzsun, sen de! Hiçbirimizin domuzdan kalır yanı yok, hiçbirimizin!"

Çekip giderek onu yalnız bıraktım. İki üç adım peşimden geldi, sonra durdu, arkasına dönüp koşmaya başladı. Acıma ve tiksinti karışımı bir duygu içimi bulandırdı; ancak eve varıp küçük odacığıma kapandıktan, birkaç resmimi çevreme di-

zip alabildiğine içtenlikle kendi düşlerime dalıp gittikten sonradır ki, bu duyguyu sıyırıp atabildim üzerimden. Benim eski düş, evimizin kapısıyla, armasıyla, annemle ve o yabancı kadınla çıkageldi yine; yabancı kadının yüz çizgilerini öylesine açık seçik görüyordum ki, aynı akşam resmini yapmaya başladım.

Onbeşer dakikalık düşsü sürelerde adeta bilinçsiz çiziktirdiğim resim birkaç gün sonra bitti, akşamleyin duvara asıp masa lambasını önüne çektim, sanki birimizden biri yenik düşene kadar kendisiyle boğuşmam gereken bir hayaletmiş gibi dikildim önünde. Bir yüzü canlandırıyordu resim, eski resimdeki yüze, dostum Demian'ın yüzüne benziyor, ayrıca benim yüzümü andırıyordu. Gözlerden biri ötekisine göre dikkati çekecek kadar yukardaydı; bakışları derinlere dalmış bir devinimsizlik içinde üzerimden geçip gidiyor, yazgıyla dolup taşıyordu.

Resmin önünde dikiliyordum, içten içe harcadığım çabanın yol açtığı bir soğukluk göğsümden içerlere vuruyordu. Resme sorular yöneltiyor, resmi suçluyor, okşamalara boğuyor, resme yakarıyordum; anne diyor, sevgili diyor, fahişe diyor, Abraxas diyordum. Bu arada Pistorius'un –ya da Demian'ın– sözleri geliyordu aklıma; bunların ne zaman konuşulduğunu anımsamıyor, ama hepsini yeniden işitir gibi oluyordum. Yakub'un melekle boğuşması üzerine söylenmiş sözlerdi, ayrıca Yakub'un şu sözü vardı aralarında: "Beni kutsamadan seni bir yere bırakmam."

Lambanın ışığında yüz, kendisine her yönelişimde bir değişim geçiriyordu. Bir bakıyorsun aydınlanıp ışıl ışıl parlıyor, bir bakıyorsun kara ve kasvetli bir durum alıyor, derken soluk gözkapaklarını cam çekilmiş gözlerinin üzerinde kapıyor, sonra yeniden açıyor, çevresine şimşek şimşek yakıp kavuran bakışlar yolluyor, kadın oluyor, erkek oluyor, kız oluyor, kü-

çük bir çocuğa, bir hayvana dönüşüyor, büzülüp bir leke halini alıyor, ardından yine büyüyüp bir berraklık kazanıyordu. Sonunda ruhumdan kopup gelen zorlu bir çağrıya uyarak gözlerimi yumdum, artık resmi içimde görmeye başlamıştım, daha bir güçlü, daha bir heybetli. Önünde dize gelmek istedim; ama öylesine içime girip yerleşmişti ki, onu kendimden ayıramadım, sanki tümüyle benden bir parça olup çıkmıştı.

Derken ilkbaharda kopan bir fırtına gibi karanlık ve ağır bir uğultu işittim, korku ve serüvenden oluşan dile gelmez bir duyguyla titremeye başladım. Yıldızlar çaktı, yıldızlar söndü, düpedüz unutulmuş ilk çocukluk dönemine, varlık öncesi zamanlara ve oluşum sürecinin daha önceki basamaklarına kadar uzanan anımsamalar itişe kakışa önümden sel gibi akıp geçmeye başladı. Ama tüm yaşamımı en gizli saklı köşelerine dek yineliyor görünen anılar, dün ve bugünle sona ermeyerek sürüp gitti, geleceği yansıttı ve beni bugünden çekip alarak müthiş derecede aydınlık ve göz kamaştırıcı görüntüleri içeren yeni yaşam biçimlerine götürdü; ne var ki, sonradan hiçbirini doğru dürüst anımsayamadım bunların.

Geceleyin derin bir uykudan uyandım, üzerimde giysiler, çapraz yatıyordum yatakta. Lambayı yaktım, önemli bir şeyi anımsamam gerektiğini hissediyor, ama önceki saatlerde neler olup bittiğini hiç bilmiyordum. Lamba yanınca yavaş yavaş anımsamaya başladım. Gözlerim resmi aradı, duvardaki yerinde yoktu, masanın üzerinde de göremedim. Derken resmi yaktığımı hayal meyal anımsadım. Yoksa onu yakıp küllerini yemem bir düş müydü?

Ihtilâç içinde çırpınan büyük bir tedirginlik çullandı üzerime. Şapkamı başıma geçirdim, evden çıkıp sokakta koşturmaya başladım; bir şey beni buna zorlar gibiydi; caddelerden ve meydanlardan geçtim, bir rüzgâr beni önüne katmış sürükleyip götürüyordu adeta; dostum Pistorius'un karanlıklara

gömülmüş kilisesine gelip içeriye kulak kabarttım; belirsiz bir içgüdüyle aradım, ne aradığımı bilmeksizin aradım hep. Kent dışındaki genelevlerin bulunduğu bir semtten geçtim, evlerin bazısında henüz ışık yanıyordu. Daha da dışarlarına çıktım kentin, yeni yapılar ve kiremit yığınlarıyla karşılaştım, üzerleri yer yer gri bir karla örtülmüştü. Yabancı bir gücün itişiyle bir uyurgezer gibi bu kardan çölün ortasında ilerliyordum sanki; aklıma, doğup büyüdüğüm kentte bir zaman başbelası Kromer'in ilk hesaplaşma için beni çekip götürdüğü inşa halindeki yapı geldi. Ona benzer bir bina kurşuni gecenin içinde hemen önümde dikiliyor, henüz çerçevesi takılmamış kapı boşluğuyla kara kara esniyordu. Bir şeyin beni binadan içeri çektiğini hissettim, karşı koymaya çalıştım, kum ve molozlar üzerinde sendeleyerek yürüdüm; ama beni içeri çeken güç ağır bastı, binaya girmeden duramadım. Tahta ve tuğla kırıkları üzerinde yalpalayarak ıssız binada ilerledim; kasvetliydi içersi, nemli bir soğuğun ve rutubetli taşların kokusu duyuluyordu. Bir kum yığını gördüm ilerde, aydınlık gri bir leke; başkaca her şey karanlıktı.

Derken, fena halde korkmuş bir ses işittim: "Aman Tanrım, nereden çıktın sen, Sinclair?"

Yanıbaşımda, karanlıkta bir insan belirdi; ufak tefek ve sıska bir oğlan; bir hayaletten kalır yeri yoktu; saçlarım diken diken oldu, okul arkadaşım Knauer'i tanıdım hemen.

"Nasıl geldin buraya?" diye sordu, heyecandan şaşkına dönmüş. "Nasıl bulabildin beni?"

Ne söylediğini anlamadım.

Kafamda bir sersemlik: "Seni aramadım," dedim. Ağzımdan çıkan her sözcük bana zahmet veriyor, ölü, hareketsiz, adeta donmuş dudaklarımdan güçlükle dökülüyordu.

Knauer, gözlerini dikerek bana baktı.

"Aramadın mı?"

"Hayır. Bir şey beni buraya çekti işte. Yoksa beni çağırdın mı? Beni çağırmış olmalısın mutlaka. Burada ne arıyorsun? Bu gece vakti?"

İnce kollarını vücuduma sımsıkı doladı.

"Evet, gece vakti. Yakında sabah olacak. Canım Sinclair, demek unutmadın beni! Bağışlayabilecek misin?"

"Neyi?"

"Biliyorsun, çok çirkin davrandım sana karşı."

Ancak bunun üzerine Knauer'le aramızda geçen konuşmayı anımsadım. Dört beş gün önce miydi? Sanki üzerinden bir ömür geçmiş gibi geliyordu. Ama derken anımsamış, anlamıştım her şeyi. Yalnız ikimizin arasında olup bitenleri değil, şimdi niçin geldiğimi, Knauer'in burada kent dışında ne yapmak istediğini de biliyordum.

"Demek canına kıyacaktın, Knauer?"

Soğuktan ve korkudan titriyordu. "Evet, canıma kıyacaktım. Bilmem, becerebilecek miydim? Sabah olana kadar beklemek istiyordum."

Onu çekip binadan dışarı, açıklığa çıkardım. Günün ilk yatay ışınları, gri renkli boşlukta anlatılmaz derecede soğuk ve neşesiz parıldıyordu.

Knauer'i kolundan tutup bir boy götürdüm. İçimden bir ses şöyle diyordu: "Şimdi doğru eve git ve kimseye bir şey söyleme! İzlediğin bu yol yanlış, yanlış! Hem senin dediğin gibi domuz da değiliz biz, insanız. Tanrılar yaratıyor, sonra onlarla savaşıyor, onlara kendimizi kutsatıyoruz."

Suskun yürüdük bir süre, sonra birbirimizden ayrıldık. Eve vardığımda şafak sökmüştü.

St.'da kaldığım günlerde en hoşuma giden şey, Pistorius'la org başında ya da şöminede yanan ateşin önünde geçirdiğimiz saatlerdi. Dostumla Abraxas hakkında Yunanca bir

metne göz gezdirdik. Pistorius bana Veda'ların* bir çevirisinden parçalar okudu, kutsal "om"** sözcüğünü konuşmasını öğretti. Ne var ki, manevi alanda ilerlememi sağlayan, bu bilgiçlikler değildi, tam tersine. Beni rahatlatan bir şey varsa, o da kendi içimde bir yol bulup yürümemdi; kendi düşlerime, düşüncelerime ve sezgilerime güvenimin artması ve içimde taşıdığım gücün giderek daha çok bilincine varmamdı.

Pistorius'la her bakımdan anlaşıyordum. Düşüncelerimi yoğun olarak dostumun üzerinde toplamam yetiyordu, böyle durumlarda ya kendisinin kalkıp bana geleceğinden ya da bana bir selam yollayacağından emin bulunuyordum. Tıpkı Demian gibi yanımda değilken de kendisine bir soru yöneltebiliyordum. Onu gereği gibi gözlerimin önünde canlandırmam ve soracağım soruları yoğun düşünceler biçiminde kendisine yöneltmem elveriyor, derken sorunun içine yerleştirdiğim manevi güç cevap olarak dönüp bana geliyordu. Şu var ki, kafamda canlandırdığım ne Pistorius'un, ne de Demian'ın şahsıydı, benim düşte gördüğüm ve resme geçirdiğim yüzdü bu, kendi şeytanımın erkek-kadın özelliklerini içeren düşsel görüntüsüydü, her seferinde bu görüntüye başvuruyordum; artık görüntü yalnız düşlerimde ve yalnız resim olarak kâğıt üzerinde değil, bana ait bir ideal, kendimin yüce bir biçimi olarak kendi içimde yaşıyordu.

Canına kıymak isteyip de kıyamayan Knauer'in benimle arasında kurduğu ilişki, tuhaf ve bazen gülünç denecek gibiydi. Benim kendisine gönderildiğim o geceden bu yana sadık bir uşak ya da bir köpek gibi peşimden ayrılmıyor, yaşa-

*Sanskritçe'de bilgi anlamına gelen bu sözcükle Hint çoktanrıcılığının en eski dini Vedizm'in temelini oluşturan dört kutsal kitap (Rig-Veda, Sama-Veda, Yajur-Veda ve Athnarva-Veda) anlatılır. (Ç.N)

**Hinduizm ve Brahmanizm'de karşılaşılan kutsal, büyülü, başka dillere çevrilmeyip yalnızca yorum konusu yapılabilen, Vedalar'da da kullanılmış olan kutsal hece. (Ç.N).

mını benim yaşamıma bağlamaya çalışıyor, ne dersem körü körüne yerine getiriyordu. En acayip sorular ve isteklerle çıkıp bana geliyor, ruhları görmek istiyor, Kabbala* öğrenmek istiyor, bu gibi şeylerden hiç anlamadığımı kesinlikle açıkladığım zaman da bana inanmıyordu. Her şeye gücü yeten biri gözüyle bakıyordu bana. Ama işin tuhafı, alabildiğine garip ve sersemce sorularıyla öyle bir zamanda bana geliyordu ki, tam o sırada ben içimdeki bir düğümü çözmekle uğraşıyor oluyordum ve Knauer'in kapris sayılacak düşünceleriyle soruları da bu düğümün çözümü için gerekli şifreyi ve itici gücü ansızın elime tutuşturuyordu. Genellikle kendisinden rahatsızlık duyup onu kabaca geri çeviriyor, ama yine de kendisine verdiğim şeyin onda ikileşmiş olarak bana gerisin geri göndüğünü, onun da benim için bir yol gösterici ya da yolun kendisi olduğunu hissediyordum. Bana taşıyıp getirdiği, içlerinde esenlik aradığı o yaman kitap ve yazılar, o sıra görebildiğimden çok daha fazla şeyler öğretmişti bana.

Günün birinde Knauer yolumdan çekilip gitti, farkına varmadım hiç. Onunla bir hesaplaşmanın gereği yoktu. Ama Pistorius'la evet. St.'daki okul döneminin sonuna doğru bu dostumun yanında tuhaf bir olay daha yaşadım:

Kendi halinde insanlar bile yaşamlarında bir iki kez saygı ve minnet gibi o güzel erdemlerle çatışma durumuna girmekten yakalarını kurtaramaz. Herkes gün gelip kendisini babasından, öğretmenlerinden ayıracak adımı atmak, yalnızlığın tokadını bir bakıma yemek zorundadır; ne var ki, insanların çoğu buna pek katlanamaz, kısa bir süre sonra yine siner, kendilerine sığınacak bir yer ararlar. Ben, anne ve ba-

* Yahudilikte gizemci (mistik) bir akımın ismi. Bu akımdan mensubu kişiler harfleri yorumlayıp değerlendirerek ve bir sayı gizemciliğinden yararlanarak Tevrat'ın gizli anlamını ele geçirmeye, yaradılıştan önceki durumu öğrenmeye çalışır (ÇN).

bamla onların dünyasından, çocukluğumun bu aydınlık dünyasından çetin bir savaş sonucu değil, yavaş yavaş ve neredeyse farkına varmaksızın ayrılıp uzaklaşmış, onlar için yabancı biri durumuna gelmiştim. Bu da beni üzmüştü, evimize dönüp geldikçe genellikle acı saatler yaşamıştım; ama bunun beni derinden sarstığını da söyleyemem, katlanılacak gibiydi.

Ne var ki, alışkanlıktan değil, düpedüz içimizden gelen dürtüyle sevgi ve saygıda karar kılmış, düpedüz kendi gönlümüzle öğrenciliğe ve dostluğa yönelmişsek, varlığımızdaki bizi peşinden sürükleyen akıntıyla sevdiğimizden koparılıp uzağa götürüldüğümüzü hisseder gibi olduğumuz an, acı ve korkunç bir andır kuşkusuz. Dostu ya da öğretmeni yadsıyan her düşünce ağulu dikenini kalbimize batırır, kendimizi savunmak için başvurduğumuz her darbe kendi suratımıza iner. Böyle anlarda, geçerli bir ahlâk anlayışını içinde taşıdığını sanan kişinin karşısına yüz kızartıcı seslenişler ve namussuzluk damgaları gibi "sadakatsizlik" ve "nankörlük" sözcükleri gelip dikilir, bundan ürken yürekler korkuyla çocukluk erdemlerinin yüze gülücü ovalarına kaçıp sığınır ve buradan kopuşun da gerçekleştirilmesi, bu bağın da koparılıp atılması gereğine bir türlü inanmak istemezler.

Yavaş yavaş içimde beliren bir duygu, dostum Pistorius'u kayıtsız şartsız önder olarak benimsememe karşı çıkmıştı. Delikanlılık çağımın en önemli döneminde yaşantılarımı onunla dostluğum, onun öğüdü, onun tesellisi, onun yakınlığı doldurmuştu. Onun ağzından Tanrı benimle konuşmuş, onun ağzından düşlerim bir yoruma, bir açıklığa kavuşarak gerisin geri bana dönmüş ve bir özgüven duygusunu bana armağan etmişti. Ama ne yazık ki, kendisine karşı içimde yavaş yavaş büyüyen bir direnişin varlığını hissediyordum artık. Sözlerini aşırı öğretici buluyor, benim ancak bir parçamı doğru dürüst anladığını hissediyordum.

Aramızda bir kavga çıkmamış, kötü bir sahne geçmemiş, bir kopma, hatta bir hesaplaşma sözkonusu olmamıştı. Aslında masum denebilecek bir tek söz söylemiştim kendisine; ama işte öyle bir anda yapmıştım ki bunu, aramızdaki bir yanılsama kırılıp dökülerek renkli parçalara bölünmüştü.

Olayın sezgisi bir süredir içime sıkıntı vermesine karşın, ancak bir pazar günü dostumun o bilginlik taşan odasında açık seçik bir duyguya dönüşmüştü. Şöminedeki ateşin önünde yere uzanmıştık; dostum okuyup incelediği, üzerinde düşünüp taşındığı ve ilerdeki gerçekleşme olasılıklarını gözden geçirdiği mysterium'larla din biçimlerinden söz açmıştı. Ama bütün bunlar bana yaşamsal bir önem taşımaktan çok, acayip ve ilginç şeyler olarak görünüyor, bir bilgiçlik havası taşıyordu, eski dünyaların yıkıntıları altında yorgun bir arayış gibiydi. Ansızın bütün bu davranışa, mitolojilerden oluşan bu külte, geçmişten günümüze aktarılmış inanış biçimleriyle bütün bu mozaik oynuna karşı bir tiksinti kapladı ruhumu.

Birden, içimde patlak veren ve beni de şaşırtıp korkutan bir kötü niyetle: "Pistorius," dedim, "bana yine bir düş anlatın, gece gördüğünüz gerçek bir düş. Şimdi anlattığınız şeyler var ya, bana pek bayatlamış gibi geldi!"

Pistorius, o ana kadar böyle konuştuğumu hiç duymamıştı. Ben ise bu lafları eder etmez utanç ve korkuyla hissetmiştim ki, fırlatıp onu kalbinden vurduğum ok, onun kendi silah deposundan alınmıştı, onun alaylı bir tonla zaman zaman açığa vurduğu özsuçlamaları, şimdi ben haince davranıp kendisine yöneltmiştim.

Pistorius bunu hemen sezmiş ve bir anda sesini kesmişti. Dehşetle ona baktım ve fena halde sararıp solduğunu gördüm.

Uzun ve ağır bir sessizlikten sonra kalkıp ateşe odun attı ve hiç istifini bozmadan şöyle dedi: "Çok haklısınız, Sinclair.

Zeki bir çocuksunuz. Böyle bayatlamış konularla başınızı ağrıtmayacağım."

Çok sakin konuşuyordu dostum; ama ben, açtığım yaranın acısını kuşkusuz seziyordum. Ne yapmıştım böyle?

Ağladı ağlayacak durumdaydım, can ve gönülden ona yönelmek, ondan af dilemek, kendisini sevdiğimi, kendisine karşı sevecenlik dolu bir şükran duygusu beslediğimi kesinlikle açıklamak istiyordum. Dokunaklı sözler geldi aklıma, ama bir türlü söyleyemedim. Olduğum yerde kalıp ateşe baktım ve sustum. Dostum da susuyordu, uzanmış yatıyorduk yerde; yanan odunlar yukarıdan aşağılara düşüyor, kıvrılıp büzülüyordu; sönüp giden her alevle birlikte güzel ve içtenlikli bir şeylerin de yanıp kül olduğunu, uçup gittiğini ve bir daha dönüp gelmeyeceğini hissediyordum.

Sonunda pek sıkılarak, kuru ve kısık bir sesle: "Korkarım, beni yanlış anlıyorsunuz," dedim. Bu sersemce ve saçma sözler, sanki gazetede tefrika edilen bir romandan okuyormuşum gibi kendiliğinden dudaklarımdan dökülmüştü.

"Sizi çok doğru anlıyorum," dedi Pistorius usulcacık. "Evet, haklısınız." Biraz bekledi, sonra ağır ağır sürdürdü konuşmasını: "Bir insan bir başka insan karşısında ne kadar haklı olabilirse tabii."

Hayır, hayır, diye bir ses yükseldi içimde, ben haksızım! Ne var ki, ağzımdan herhangi bir söz çıkmamıştı. Deminki bir tek sözümle, dostumun dikkatini, kendisindeki oldukça güçsüz bir noktaya, kendisindeki bir çaresizliğe ve yaraya çektiğimi biliyordum. Onun bizzat gocunduğu bir yaraya dokunmuştum. "Eskimiş" bir idealin sahibiydi Pistorius; gerçeği geri doğrultuda arayan biriydi, bir romantikti. Ve ansızın derinden derine hissettim: Pistorius kendisi için benim gözümdeki kişi olamamış, bana verdiği şeyi kendisine verememişti. Beni

öyle bir yoldan götürmüştü ki, bu yol, kılavuzluğu üstlenen kendisini de aşmış ve çaresiz onu terketmişti.

Tanrı bilir, böyle bir sözcük nasıl oluşurdu insanın içinde! Hani asla kötü niyetim yoktu, böyle bir sözcüğün bir felakete yol açacağını hiç sezmemiştim. Ağzımdan çıktığı anda hiç farketmemiştim ne söylediğimi; aklıma biraz şakamsı, biraz haince ufak bir düşünce gelmiş, açığa vurmadan duramamıştım, bundan da bir trajedi doğup çıkmıştı. Dikkatsizce davranıp küçük bir kabalık yapmıştım, bu da dostum için bir idam fermanı oluşturmuştu.

Tanrım, o sıra ah bir kızıp kendini savunmaya kalksa da bana bağırıp çağırsa diye ne kadar içimden geçirmiştim. Ama Pistorius böyle bir şey yapmamış, hepsini ben kendim kendi içimde yapmak zorunda kalmıştım. Elinden gelse, gülümserdi sanırım. Bunu yapamayışı, kendisini ne denli incittiğimi bana hepsinden güzel göstermişti.

Ben, küstah ve nankör öğrencinin kendisine indirdiği darbeyi dostum Pistorius'un sessiz sedasız sineye çekmesi, susması ve bana hak vermesi, benim sözüme bir yazgı gibi bakması, kendimi kendi gözümde nefret edilmeye layık duruma sokmuş, davranışımdaki düşüncesizliği bir kat daha büyütmüştü. Darbeyi indirirken, güçlü ve kendini savunabilecek biri var sanmıştım karşımda; oysa sessiz, boynunu büken birini, gık demeden teslim bayrağını çeken savunmasız bir kimseyi bulmuştum.

Yavaş yavaş sönen ateşin önünde hayli uzun süre uzanıp yatmıştık; ateşteki alevlerin yarattığı her şekil, kül olarak kıvrılıp bükülen her ağaç parçası mutlu, güzelim ve zengin saatleri çağrıştırmıştı belleğimde, Pistorius'a karşı yükümlülüğümü giderek çoğaltmıştı. Sonunda dayanamadım artık. Ayağa kalkıp yürüdüm. Hayli zaman kapının önünde dikildim, uzun süre zifiri karanlık merdivende ve yine uzun süre dışar-

da sokak kapısının önünde bekledim, belki o da gelir, peşime takılır diye düşündüm. Sonra yola düştüm, saatler ve saatlerce kentin içinde, kentin kenar semtlerinde, parkta ve ormanda dolaştım; akşamı yapmıştım. İlk kez o zaman alnımda Kabil'in nişanının varlığını sezer gibi oldum.

Ancak yavaş yavaş kendimi toparlayıp düşünmeye başladım. Bütün düşüncelerimin tek amacı vardı: Kendimi suçlamak ve Pistorius'u savunmak. Ama tersi oluyordu hep. Ağzımdan kaçırdığım sözden ötürü bin kez pişmanlık duymaya ve onu geri almaya hazırdım; ne var ki, gerçekliği de kuşkusuzdu bu sözün. Ancak şimdi Pistorius'u anlamıştım, içinde yaşattığı düşü tümüyle gözlerimin önünde canlandırabiliyordum. Bu düş rahip olmak, yeni bir din ilan etmek, yücelme, sevgi ve tapınmayı yeni biçimlere kavuşturmak, yeni simgeler yaratmaktı. Buna da ne gücü yetiyor, ne işi elveriyordu. Aşırı bir tutkuyla geçmiş'te oyalanıyor, eski'yi avcunun içi gibi biliyor, Mısır, Hindistan, Mithras* ve Abraxas konusunda gereğinden çok bilgi sahibi bulunuyordu. Sevgisi, yeryüzünün daha önceden aşinası olduğu bulunduğu görüntülere bağlı kalıyordu hep; oysa ruhunun bütün derinliğiyle kendisi de farkındaydı ki, yeni, şimdiye kadarkinden başka türlü olmak ve koleksiyonlarla kitaplıklardan değil, taze ve diri topraklardan yeşermek zorundadır. Belki yazgısal görevi, bana karşı yaptığı gibi, kendi kendilerine götüren yolu insanlara göstermek, onlara yardım elini uzatmaktı. Şimdiye kadar işitilmedik bir şeyi, yani yeni Tanrıları onlara vermek Pistorius'un işi değildi.

İşte bu noktada ansızın güçlü bir alev gibi bir sezgiyle yanıp tutuşmaya başladı içim: Herkesin yapabileceği bir "iş" vardı, ama kendi seçebileceği, tanımlayabileceği ve gönlünce

*Eski Hint ve İran dininde ışık tanrısı (ÇN).

yönetebileceği bir iş kimseye verilmemişti. Yeni Tanrılar istemek yanlış, dünyaya herhangi bir şey vermeye kalkmak düpe düz yanlıştı! Uyanık insanları bekleyen tek, ama tek bir görev vardı: Kendi kendini aramak, kendi içinde bir sağlamlığa kavuşmak, el yordamıyla kendine özgü yolda ilerlemek, yolun nereye çıkacağına aldırmamak. Bu söz beni derinden sarsmıştı, sözkonusu yaşantının meyvesi buydu benim için. Sık sık geleceğin hayalleriyle oynamıştım, belki şair ya da peygamber, belki ressam, belki daha başka biri olarak gelecekte beni bekleyen rolleri düşlemiştim. Bütün bunlar bir hiçti. Ben şiir yazmak, vaız vermek, resim yapmak için gelmemiştim dünyaya; ne ben, ne bir başkası öyle bir amaç için dünyada bulunuyordu. Bunların hepsi arada başgösterip ikinci planda kalan şeylerdi. Herkes için gerçekten bir tek uğraş vardı: Kendini bulmak. İnsan şairlikte, cinnette, peygamberlikte ya da canilikte alabilirdi soluğu, bu onun bileceği şey değildi, hatta bunun önemi de yoktu hiç. Onun işi, rasgele nitelik taşımayan kendine özgü yazgıyı ele geçirmek, onu tümüyle ve kesintisiz sonuna dek yaşamaktı. Geri kalanı yarım sayılacak işlerdi, kaçıp kurtulma girişimleri, kitle idealine sığınmalar, uyum sağlama çabaları ve kendi iç dünyası karşısında korkuya kapılmalardı. Yeni görüntü, korkunç ve kutsal, gözlerimin önünde yükseliyordu; şimdiye dek yüzlerce kez sezilmesine, belki ikide bir dile getirilmesine karşın ancak şimdi yaşanmaktaydı. Ben fırlatıp atılmıştım doğa tarafından; bir belirsizlikten içeri, belki yeni bir şeyin, belki hiçbir şeyin kucağına savrulmuştum; alabildiğine derinliklerden bu fırlatılıp atılışın etkisini göstermesine olanak sağlamak, onun istemini ruhumda hissetmek ve onu düpedüz kendi istemim durumuna sokmak, işte benim işim yalnızca buydu! Yalnızca bu!

Şimdiye kadar çok yalnızlıklar tatmıştım. Şimdi daha da koyu yalnızlıkların olduğunu ve bunların elinden kaçıp kurtul-

manın düşünülemeyeceğini seziyordum.

Pistorius'un gönlünü almak için hiçbir girişimde bulunmadım. Yine eskisi gibi dost kalmıştık, ama aramızdaki ilişki değişmişti. Ancak bir tek kez bu konu üzerinde konuşmuştuk; daha doğrusu, bu konuya kendisi değinmişti. "İsteğim rahip olmak, biliyorsunuz bunu," diye başlamıştı söze. "Pek çok sezgisi içimizde yaşayan yeni dinin rahibi olmayı pek isterdim. Ama asla olamayacağım. Bunu biliyorum, kendi kendime itiraf etmesem de hayli zamandır biliyorum. Diyeceğim, daha başka rahiplik hizmetlerine adayacağım kendimi, belki org üzerinde, belki bir başka yoldan gerçekleştireceğim bunu. Güzel ve kutsal olarak hissettiğim bir şeylerle çevremin sarılıp kuşatılması gerekiyor, org müziğiyle, mysterium'la, simgeyle ve mitosla örneğin. Bu zorunlu benim için, bundan vazgeçemem... İşte benim zayıf noktam. Çünkü bazen biliyorum, Sinclair, bazen böylesi isteklere içimde yer vermemin doğru sayılamayacağını, sözkonusu isteklerin lüksten ve güçsüzlükten başka bir şey olmadığını biliyorum. Kısaca buyur deyip yazgının eline kendimi bırakabilmem, daha yüce, daha uygun bir davranış olurdu. Ama buna gücüm yetecek gibi değil; gücümün elvermeyeceği tek şey varsa, o da budur. Belki bir gün gelir siz bunun altından kalkabilirsiniz. Zor bir iş, karşılaşılan işler arasında gerçekten zor olan tek iş. Sık sık düşlerime girdi; ama ne yapayım elimde değil, düşündükçe ürperiyorum, öyle çırılçıplak ve tek başıma yaşayamam ben; ben de biraz sıcaklığa ve yiyeceğe gereksinim duyan, zaman zaman kendi gibilerinin yakınlığını özleyen zavallı ve güçsüz bir köpeğim. Kendi yazgısı dışında bir şey istemeyen kimse kendi gibilerinden el çeker, yapayalnız kalır ortada, çevresinde o soğuk mekândan başka bir şey bulunmaz. Diyeceğim, Gethsemane bahçesinde İsa'dır böyle biri. Din fedaileri kendilerini seve seve çarmıha gerdirmişlerdir; ama bunlar için de kahra-

man denemez, bunlar da özgür sayılmazlar, bunların da istedikleri bir şey vardı, alışmış olup hoşlandıkları ve aşinası bulundukları bir şey; örnek aldıkları, ideal olarak benimsedileri nesneler vardı. Kendi yazgısını ele geçirmekten başka şey istemeyen bir kimsenin ne örnek alacağı, ne ideal diye benimseyeceği bir şey kalmıştır artık; ne hoşuna gidecek, ne kendisini avutacak bir şey kalmıştır! Doğrusu böyle bir yolu izlemek gerekirdi. Benim gibi, sizin gibi insanlar yalnız olmaya çok yalnızdırlar, ama gene de birimiz için ötekimiz vardır. Bizler başkalarına benzememekten, kafa tutmaktan, olağanüstü şeyi istemekten içten içe memnunluk duyarız. Yolu sonuna dek izlemek isteyen biri bundan da kendini kurtarmak zorundadır: Ayrıca devrimcilik, başkalarına örnek olmak, din fedailiğinde bulunmak gibi bir özentiye de kendini kaptırmaması gerekir. Düşünülecek gibi değil hani..."

Hayır, düşünülecek gibi değildi. Ama düşlerde yaşatılabilir, bir ön duygu olarak varlığı hissedilebilir, sezgisi yürekte taşınabilirdi. Pek sessiz bir saat ele geçirmeye göreyim, bunu da biraz yaşamıştım her seferinde. Bakışlarımı içime çevirmiş, yazgımın görüntüsünün açık duran devinimsiz gözlerinin içine bakmıştım. Bilgelikle dolu olabilirdi bu gözler, cinnetle dolu olabilir, ışınlar halinde sevgi ya da alabildiğine hainlik saçabilirdi, farketmezdi hiç. Bunlardan hiçbirini seçmemek, hiçbirini istememek gerekiyordu. Salt kendisini istemeliydi insan, salt kendi yazgısını istemeliydi. Bu bakımdan Pistorius önüme düşmüş, bir süre bana kılavuzluk etmişti.

O günler, gözlerim bir şey görmeden sağda solda dolaşıp duruyordum: içimde uğuldayan bir fırtına vardı, her adımım bir tehlike demekti. Önümde dipsiz uçuruma benzeyen bir karanlıktan başka şey görmüyordum; şimdiye kadar izlediğim bütün yollar bu karanlıktan içeri dalmış ve uçurumdan aşağı yuvarlanmıştı. Ve kılavuzumun hayalini görüyordum içim-

de, Demian'a benziyor, gözleri benim yazgımı içeriyordu.

Bir kâğıda şu notu çiziktirdim: "Kılavuzum beni terketti. Zifiri karanlıkta kaldım. Tek başıma adım atacak gibi değilim. Bana yardım et!"

Kağıdı Demian'a yollayacaktım. Ama sonradan vazgeçtim; ne zaman bunu yapayım dedimse, her seferinde çocukça ve saçma gördüm böyle davranmayı. Ama o küçük duayı ezbere biliyordum, ruhumdan içeri ikide bir seslenip durdum. Her dakika bana eşlik etti dua.

Duanın ne olduğunu sezmeye başlamıştım.

Okul sona ermiş, lise bitmişti. Bir tatil gezisi yapacaktım, babamın fikriydi; sonra da üniversiteye gidecektim. Hangi fakülteye, bilmiyordum henüz. İlk yarıyıl felsefe okuyabileceğim açıklanmıştı üniversite tarafından. Başka bir dal da olsa, yine öpüp başıma koyardım.

Yedinci Bölüm

Bayan Eva

Tatilde, yıllar önce Demian'ın annesiyle birlikte kaldığı eve gittim bir ara. Yaşlı bir kadın bahçede geziniyordu, konuştum; öğrendiğime göre ev kendisininmiş. Demian'ları sordum. Çok iyi anımsıyordu, ama şu sıra nerde oturduklarını bilmediğini söyledi. Bunun beni ne kadar ilgilendirdiğini sezince, içeri aldı beni, deri kaplı bir albüm çıkarıp Demian'ın annesinin fotoğrafını gösterdi. Kadını pek anımsayamıyordum artık. Ama albümdeki küçük resmi görünce, kalbim duracak gibi oldu. Benim düşümdeki resimdi! Oydu bu, boylu boslu, neredeyse erkeksi kadındı; oğluna benziyordu, yüzünün hatlarında yer yer anneliğin, yer yer bir sertliğin, derin bir tutkunun çizgileri belirlemişti. Güzel ve ayartıcı, güzel ve yanına yaklaşılmaz, şeytan ve anne, yazgı ve sevgiliydi. Evet oydu bu!

Düşlerimdeki hayalin böyle yeryüzünde yaşadığını öğrenir öğrenmez, çılgınca bir mucize ansızın sardı içimi. O düşsü hayale benzeyen, yazgımın çizgilerini taşıyan bir kadın gerçekten vardı demek! Neredeydi bu kadın? Nerede?... Üstelik Demian'ın annesiydi.

Bu olayın üzerinden çok geçmemişti ki, tatile çıktım. Görülmedik bir gezi! Durup dinlenmeden bir kentten ötekisine attım kendimi, aklıma esti buraya, aklıma esti oraya gittim, hep bu kadını arayıp durdum! Öyle günler geçirdim ki, onu anımsatan, onu çağrıştıran, ona benzeyen ve beni yabancı kentlerin sokakları, istasyonları içinde bir trenden öbürsüne koşturtan bir yığın insana rastladım, karmakarışık düşler gördüm adeta. Daha başka günler de oldu, bütün bu arayışlarımın hiçbir işe yaramadığını anladım; rasgele bir yerde, par-

kın birinde, bir otel bahçesinde, bir bekleme salonunda elim kolum bağlı oturdum, kendi içime çevirdim gözlerimi, ruhumdaki hayali diriltmeye çalıştım. Ama bir ürkeklik gelmişti hayale, benden kaçar gibiydi. Gözüme uyku girdiği yoktu; ancak bir trende yol alıp, tanımadığım yerlerden geçerken şöyle birkaç dakika kestirebiliyordum. Bir ara Zürih'te peşime bir kadın takıldı, biraz arsız, yosma bir şeydi. Yüzüne bakmadım pek, yürüyüp gittim, benim için kadın yoktu sanki. Aradığımdan başka bir kadına kısa bir süre olsun vakit ayırmaktansa, hemen oracıkta ölmeye razıydım.

İçimde öyle bir his vardı ki, sanki yazgım beni önüne katmış götürüyordu, sanki isteklerime pek yakında kavuşacaktım. Benim buna bir katkım olmadığını görerek sabırsızlıktan deliye dönüyordum. Bir ara bir istasyonda, Insbruck'tu sanırım, kalkan bir trenin pencerelerinin birinde bir kadın gördüm, aradığım kadını anımsattı, günlerce mutsuzluk içinde bıraktı beni. Ve ansızın kadın, gece gördüğüm bir düşte karşıma çıktı, böyle bir kovalamacanın saçmalığının utancı ve sıkıntısıyla uyandım uykudan, doğru eve döndüm.

Bundan birkaç hafta sonra H. Üniversitesine yazıldım. Üniversitede her şey düşkırıklığına uğrattı beni. Felsefe tarihi dersi, öğrenci gençlerin yüzleri gibi boş ve monotondu. Her şey belli kalıplara uygun biçimde akıp bitiyor, herkesin davranışı birbirine benziyordu. Çocuksu simalarda seçilen o terle karışık neşe öylesine kasvetli bir boşluğu ve dışardan hazır alınıp yüze oturtulmuşluğu içeriyordu ki! Ama ben özgürdüm; bütün günü kendime ayırıyor, kentte sessiz ve güzel bir evde kalıyordum. Masamın üzerinde Nietzsche'den birkaç kitap duruyordu. Nietzsche'yle yaşıyor, onun ruhunun yalnızlığını hissediyor, onu karşı durulamayacak gibi önüne katmış sürükleyen yazgının kokusunu alıyor ve hiç şaşmadan kendi

yolunda yürüyüp gitmiş bir kimsenin geçmişte yaşadığını bilmek beni mutlu kılıyordu.

Bir akşam geç vakit kentin içinde aheste dolaşıyordum. Bir güz rüzgârı esiyor, meyhanelerden şarkı söyleyen öğrencilerin sesleri geliyordu. Sigara dumanı açık pencerelerden bulutlar halinde çıkıyor, dalga dalga kabarıp coşan şarkılar sel gibi dışarı taşıyordu; yüksek sesle ve canla başla söylenmelerine karşın bir coşkunluktan yoksundu hepsi, ölü bir tekdüzeliği içeriyordu.

Bir köşebaşında durup kulak kabarttım, gençlerin bir saat titizliğiyle çalışan neşesi iki ayrı meyhaneden çıkarak gecenin koynunda yankılanıyordu. Nereye bakılsa ortak davranışlarla, nereye bakılsa birlikte oturmalar, yazgıların yükünü üzerlerden silkip atmak istemeler ve yakındaki sürünün sıcaklığına kaçıp sığınmalarla karşılaşılıyordu.

Arkamdan ağır ağır yürüyerek gelen iki adam geçti yanımdan. Konuşmalarından birkaç söz kulağıma çalındı.

"Bir zenci köyündeki gençler evine benzemiyor mu tıpkı?" dedi biri. "Eksik kalan hiçbir yanı yok, hatta dövmeler de moda oldu şimdi. Buyrun işte, genç Avrupa size."

Seste tuhaf bir uyarıcı-aşina hava sezdim. Karanlık sokakta iki adamın peşine takıldım. Biri bir Japon'du, ufak tefekti ve şık giyinmişti, bir fenerin altında sarı sarı gülümseyen yüzünün ışıldadığını gördüm.

Ötekisi cevap verdi:

"Eh, sizin Japonya'da da daha iyi olmasa gerek durum. Sürünün peşine takılmaktan kendilerini alıkoyan insanlara her tarafta seyrek rastlanıyor artık. Bizim burada da tek tük kimse var."

Konuşulan her sözcük kıvanç dolu bir dehşetle içime işledi. Konuşanı tanıyordum, Demian'dı bu.

Rüzgârlı gecede Demian ile Japon arkadaşının peşine ta-

kılıp karanlık sokaklardan geçtim, kulak verip konuşmalarını dinledim, Demian'ın sesindeki ahengin tadını çıkardım. Seste yine o eski ton vardı; o eski canım güveni ve serinkanlılığı içeriyordu, eskisi gibi üzerimde bir otoriteye sahipti. Artık her şey düzelmişti. Onu bulmuştum.

Japon, kentin dış mahallelerindeki bir caddenin sonunda Demian'dan ayrılıp bir evin kapısını açtı. Demian, geri dönüp geldikleri yolda yürümeye koyuldu; ben, yolun ortasında durmuş kendisini bekliyor, kalbim çarparak onun karşıdan bana doğru yaklaştığını görüyordum. Dimdik ama esnek bir yürüyüşü vardı, kahverengi bir yağmurluk giymişti, kolunda ince bir baston asılıydı. Düzgün adımlarını değiştirmeden hemen burnumun ucuna kadar geldi, şapkasını çıkardı; kararlı ağzıyla, geniş alnındaki o bir tuhaf ışıltıyla, o eski aydınlık yüzüyle karşılaştım.

"Demian!" diye seslendim.

Bana elini uzattı.

"Demek sensin ha, Sinclair! Seni bekliyordum."

"Burada olduğumu biliyor muydun?"

"Pek bildiğim yoktu ama, kesinlikle umuyordum. Seni ilk kez bu akşam gördüm, hayli bir süre peşimizden geldin."

"Demek beni tamdın hemen?"

"Tanımaz mıyım! Değişmeye değişmişsin, ama alnındaki nişan duruyor."

"Nişan mı? Ne nişanı?"

"Unutmadınsa, bir zamanlar Kabil nişanı demiştik buna. Bizim nişanımız. Sende hep vardı bu nişan, zaten bu yüzden seninle dost olmuştum ya. Ama şimdi nişan daha belirgin bir durum almış."

"Bilmiyordum. Daha doğrusu, biliyordum aslında. Bir ara senin resmini yapmıştım Demian ve resmin bana, kendi-

me de benzediğini görerek şaşırmıştım. Nişan dediğin bu muydu?"

"Evet. Ne iyi şimdi burada olman. Annem de sevinecektir."

İrkildim.

"Annen mi? Annen burada mı? Beni hiç tanımaz ki!"

"Amma yaptın, seni biliyor o. Kim olduğunu kendisine söylemesem de, seni tanıyacaktır. Bunca zamandır neredeydin, hiç sesin çıkmadı?"

"Şey, yazmayı çok istedim sana, ama olmadı. Bir süredir içimde yaşayan bir his, seni pek yakında bulacağımı söylüyordu. Her gün bunu bekleyip durdum."

Koluma girip yürümeye koyuldu benimle. Demian'dan çıkıp gelen bir huzur benim içime doluyordu. Çok geçmeden eskisi gibi gevezeliğe koyulduk. Okul günlerini, Konfirmasyon derslerini, bir zaman tatildeki o mutsuz beraberliğimizi andık; aramızdaki en eski ve sıkı bağdan, Franz Kromer olayından ise yine hiç söz açmadık.

Çok sürmedi, sezgilerle dolup taşan tuhaf bir konuşmanın ortasında bulduk kendimizi. Demian'ın Japon ahbabıyla konuşmasına dönerek, üniversiteye giden öğrencilerin yaşam biçiminden sözettik, bir başka konuya geçtik derken; önceki konumuzdan çok uzak gibi görünen bir konu; ama Demian'ın sözleri her iki konu arasında içten bir ilişki kurdu.

Avrupa'nın ruhu ve yaşadığımız çağ üzerinde söyleştik. Demian, dört bir yandan insanların biraraya gelip sürüler oluşturduğunu, oysa özgürlük ve sevgi denen şeye hiçbir yerde rastlanmadığını belirtti. Öğrenci dernekleri, şarkı ve türkü topluluklarından uluslara varıncaya kadar bütün bu biraraya gelmelerin zorlama nitelik taşıyıp, sıkıntıdan, korkudan ve ne yapacağını bilememekten kaynaklandığını, içte ise sözkonusu beraberliklerin çürüyüp kokuştuğunu, eskiyip yıkılmaya yüz tuttuğunu açıkladı.

"Beraberlik güzeldir," dedi Demian. "Ama dört bir yanda yeşerip boy attığını gördüğümüz durum için bir beraberlik diyemeyiz asla. Gerçek bir beraberlik yeni doğacak, bireylerin birbirlerini daha iyi tanımasından kaynaklanacak ve bir süre için dünyaya bir başka biçim verecektir. Şu anda beraberlik adı altında gözlemlenen şey, bir sürü oluşumudur yalnız. İnsanlar birbirlerine kaçıp sığınıyorlarsa, birbirlerinden korktukları içindir; beyler kendi aralarında birbirlerine sığınıyor, işçiler kendi aralarında, bilginler yine kendi aralarında birbirlerine kaçıp sığınıyorlar. Peki, niçin korkuyorlar birbirlerinden? Kendi kendisiyle uzlaşamayan insan korkar yalnız. Şimdikiler korkuyorlarsa, kendi kendilerini tanımak istemedikleri rindendir. Kendi içindeki bilinmezden korkan bir sürü insanın oluşturduğu bir topluluk! Kendi yaşam yasalarının bundan böyle yürümediğini, eski yasalara göre yaşadıklarını, ne dinlerinin, ne de ahlâk kurallarının bizim gereksinimlerimize uygun düştüğünü hepsi de bilmektedir. Yüz yıl, hatta ondan da uzun bir süre Avrupa yalnız okuyup araştırdı, fabrikalar, atölyeler kurdu! Buradakiler bir insanı öldürmenin kaç gram baruta baktığını biliyor, ama Tanrıya nasıl tapınacaklarından haberleri yok. Şöyle bir saat bile nasıl memnun yaşanabileceğini kestiremiyorlar. Bir öğrenci meyhanesine gir bak şöyle! İstersen varlıklı kişilerin gittiği bir eğlence yerine bir göz at! Hayır gelecek gibi değil! Sevgili dostum, Sinclair! Bütün bu saydıklarımızdan insanın yüzünü güldürecek bir şeyin çıkması düşünülemez. Böyle ödlekçe biraraya gelen insanların içi korkuyla, hainlikle dolup taşar, hiçbiri ötekisine bel bağlamaz. İdeal niteliğini yitirmiş ideallere sarılırlar hep, ortaya yeni bir ideal koymak isteyeni de taşa tutarlar. İlerde birtakım hesaplaşmaların olacağını seziyorum. Pek yakında başgösterecek bu hesaplaşmalar, inan bana, pek yakında duyuracak sesini. Ne var ki, dünyayı 'düzeltemeyecekleri' kuşkusuz.

İster işçiler fabrika sahiplerini öldürsün, ister Rusya ve Almanya birbirlerinin üzerine kurşun yağdırsın, bu yalnızca sözkonusu nesnelerin el değiştirmesine yarayacaktır. Eninde sonunda bugünkü ideallerin değersizliği anlaşılacak, taş devrinden kalmış Tanrıların hesabı görülecektir. Şimdiki durumuyla bu dünya ölmek istemekte, yokolmak istemektedir ve isteğine de kavuşacaktır."

"Peki biz ne olacağız?" diye sordum.

"Biz mi? Belki biz de ötekilerle birlikte yokolup gideriz. Bizleri de öldürebilir, ama bu yoldan işimizi bitiremezler. Bizden geride kalacak şeyin ya da bizlerden hayatta kalacakların çevresinde geleceğin istemi toplanacaktır. Bizim Avrupa'nın teknik ve bilim panayırıyla bir süre için baskı altında tuttuğu insanlığın istemi kendini açığa vuracaktır günün birinde. İşte o zaman insanlığın isteminin bugünkü toplumların, devletlerin, ulusların, derneklerin ve kiliselerin istemiyle asla ve hiçbir yerde özdeş sayılamayacağı anlaşılacaktır. Doğanın insanla güttüğü amacın, tek tek insanların, yani senin ve benim içimize yazıldığı görülecektir. İsa'da yazılıydı, Nietzsche'de yazılıydı. Günümüzdeki toplumlar yıkılıp gittiği zaman sözünü ettiğimiz yeni akımlar için yer açılacak ve bu akımlar kuşkusuz her gün yeni bir görünüm taşıyacaktır."

Geç vakit ırmak kıyısındaki bir bahçenin önünde durduk.

"İşte bizim ev," dedi Demian. "Pek yakında buyur gel! Seni yürekten bekliyoruz."

Gece serinlemişti, sevinç içinde evin yolunu tuttum. Yol uzundu. Sağda solda gürültü patırtıyla ve yalpalayarak evlerine dönen öğrenciler görülüyordu. Onların komik neşeleriyle benim yalnızsı yaşamım arasındaki karşıtlığı sık sık hissetmiştim, çokluk bir yoksunluk duygusunun eşliğinde, hatta biraz alayla. Ama bütün bunların beni ne kadar az ilgilendirdi-

ğini, bu dünyanın bana ne kadar uzak ve benim için ne kadar yitik bir dünya olduğunu hiç bugünkü gibi bir serinkanlılıkla ve gizli bir güçle sezmemiştim. Doğup büyüdüğüm kentteki memurları anımsadım; yaşlı ve vakur bu beyler, üniversitedeki öğrenim yıllarının meyhane anılarına cennetsi bir yaşamın anıları gibi sarılıyor, öğrencilik yıllarının elden çıkıp giden "özgürlüğünü", normal olarak sanatçıların ve diğer romantik kişilerin kendi çocukluklarına yaklaşımları gibi bir kült durumuna sokuyorlardı. Her tarafta aynı şey! Her tarafta insanlar "özgürlük" ve "mutluluk" denen şeyi gerilerde bıraktıkları bir yerde arıyor, bunu da sorumluluklarının kendilerine hatırlatılacağı ve özellikle kendileri için belirlenmiş olup izlemeleri gereken yola dikkatlerinin çekileceği korkusuyla yapıyorlardı. Birkaç yıl içkiler içilip bayram ediliyor, derken ses soluk kesilerek devlet hizmetinde çalışan ciddi bir memura dönüşülüyordu. Evet, bir kokuşma vardı ortada, bir çürüyüp kokuşma; öğrencilerin sersemce davranışına gelince, öbür yüzlerce sersemliğin yanında daha az sersemce ve daha az kötü bir niteliğe bürünüyordu.

Ama hayli uzaktaki evime gelip yatağa yatınca, bütün düşünceler kafamdan uçup gitmişti; bugünün bana verdiği bir söz vardı, aklım fikrim bu sözdeydi, bir bekleyiş içindeydim. İstediğim zaman, hatta yarın Demian'ın annesini gidip görebilecektim. Öğrenciler meyhanelere koşuyormuş da yüzlerine dövme yaptırıyorlarmış, dünya çürüyüp kokuşmuş da batmasını gözlüyormuş, ne ilgilendirirdi beni! Benim tek beklediğim şey, yazgımın yeni bir kılıkta karşıma çıkmasıydı.

Sabah geç vakte kadar derin bir uyku çektim. Yeni doğan gün benim için bir bayramdı adeta, çocukluk yıllarımdaki Noel'lerden bu yana böyle bir gün yaşamamıştım. Ruhumun en kuytu köşeleri tedirginlikle dolup taşıyor, ama korku namına bir şey hissetmiyordum. Benim için önemli bir günün gelip

çattığını seziyor, çevremdeki dünyayı değişmiş olarak, bir bekleyiş durumunda, çeşitli ilişkilerle dolu ve görkem içinde görüyor, hissediyordum; hafiften çiseleyen güz yağmurundan da güzel ve sessizdi bu dünya; şen ve ağırbaşlı bir müzikle dolup taşıyor, bir bayram havasını içeriyordu. İlk kez dış dünya, iç dünyamla tam bir çakışma gösteriyordu, dolayısıyla ruhun bayram edeceği gündü bu, dolayısıyla hayat yaşamaya değerdi. Sokakta hiçbir ev, hiçbir vitrin, hiçbir yüz yoktu ki, beni rahatsız etsin; olması gerektiği gibiydi her şey; ama yine de her gün karşılaşılıp alışılmış olanın anlamsız yüzünü taşımıyordu, tersine bekleyiş içinde bir doğaydı, kendini saygıyla yazgının eline bırakmaya hazırdı. Küçük bir çocukken büyük bayram günlerinin, örneğin Noel gecesinin sabahında ve Paskalyada bu gözle görmüştüm dünyayı. Bu dünyanın hâlâ o zamanki gibi güzel olabileceğini bilememiştim. Kendi içime kapanmaya ve dış dünyayı algılama yeteneğimin yitip gitmesini sineye çekmeye, pırıl pırıl renklerin kaybının zorunlu olarak çocukluğun kaybedilişiyle bağlantılı sayılacağına ve ruhun özgürlüğüyle erkekliğinin karşılığının adeta bu şirin pırıltıdan el çekmekle ödeneceğine inanmaya alışmıştım. Oysa şimdi sevincimden uçarak görüyordum ki, bütün bunlar göçük altında karanlıkta kalmıştı yalnız; özgürlüğüne kavuşmuş ve çocuk mutluluğundan el çekmiş bir kimse de dünyayı ışıl ışıl parlar durumda görebilir ve çocuk gözüyle dünyaya bakıştaki o içten ürpertiyi duyabilirdi.

Vakti saati geldi, Demian'la o gece ayrıldığımız kent dışındaki parka yeniden gittim, yağmur grisi ağaçların arkasına gizlenmiş küçük bir ilişti gözüme, aydınlık ve rahat; kocaman bir cam duvarın gerisinde hayli yukarılara boy salmış çiçekler görülüyor, pırıl pırıl camların arkasında resimler ve etajerlerle donatılmış karanlık duvarlar seçiliyordu. Sokak kapısından dosdoğru küçük ve sıcak bir hole girilmekteydi; be-

yaz bir önlük kuşanmış esmer, suskun, yaşlı bir hizmetçi beni içeri buyur etti ve üzerimden paltomu aldı.

Holde yalnız kalmıştım. Çevreme bakındım, birden o benim düşün ortasında buldum kendimi. Ahşap siyah duvarda, bir kapının üstünde, camlı siyah bir çerçeve içinde benim çok iyi bildiğim bir resim duruyordu; dünya kabuğundan sıyrılıp çıkmaya çalışan atmacanın altın sarısı başıydı bu. Duygulanmış dikildim resmin önünde. Yüreğimi öylesine bir neşe ve hüzün sardı ki, sanki şimdiye kadar yaptıklarım ve yaşadıklarım bu anda bir cevap kimliğiyle ve bir gerçekleşmiş olarak gerisin geri bana dönüp geliyordu. Bir yığın görüntü, ruhumun önünden yıldırım hızıyla seğirtip geçti; kapı kemerinin üstündeki taş armayla baba evi, armanın resmini çizen çocuk Demian, düşmanım Kromer'in o hainee tuzağına düşüp yüreği korkuyla çırpınan çocuk ben, öğrenci odasında masasının başında sessizce oturmuş, özlemindeki kuşun resmini yapan, ruhu kendine özgü ipliklerin ağına dolanmış delikanlı ben –her şey, bu ana kadar olup biten her şey içimde yankılanıyor, içimde doğrulanıyor, cevaplandırılıyor, onaylanıyordu.

Gözlerim yaşararak kendi resmimi uzun uzun seyrettim, kendi içimi okudum. Derken gözlerimi indirdim, açılan kapıda kuş resminin altında üzerinde siyah bir giysiyle uzun boylu bir kadın dikiliyordu. Oydu bu.

Bir söz bulup söyleyemedim. Saygıdeğer güzel kadın, oğlununki gibi ne zaman, ne yaş tanıyan ve diri bir istemle dolup taşan yüzüyle nazik gülümsedi. Bakışında bir gerçekleşme, selamında bir sılaya dönüş saklıydı. Bir şey demeden ellerimi uzattım. Her iki elimi de sıcacık elleriyle sımsıkı kavradı.

"Sinclair'siniz, öyle değil mi! Hemen tanıdım sizi. Hoş geldiniz!"

Pes ve sıcak bir sesi vardı, tatlı bir şarap gibi içtim bu se-

si. Başımı kaldırıp sessizce yüzüne baktım; dipsiz uçurumları andıran siyah gözlerinde, taze ve olgun ağzında, bizim nişanı taşıyan özgür ve görkemli alnında dolaştırdım bakışlarımı.

"Ne sevindim bilseniz!" diyerek ellerini öptüm. "Sanırım şimdiye kadar hep yollarda geçti yaşamım, ancak şimdi yurduma, vatanıma kavuştum."

"Kavuşma diye bir şey yoktur," dedi nazikçe. "Ne var ki, dost yolların birbirine kavuştuğu yerde,bütün dünya insanın gözüne bir vatan gibi görünür."

Ağzından çıkan sözler, benim yolda gelirken kendisine karşı yüreğimde duyduğum hisleri yansıtıyordu. Sesi ve sözleri oğlununkileri pek andırıyor, ama yine de düpedüz bir başkalığı içeriyordu. Daha olgun, daha sıcak ve daha doğaldı. Ama nasıl Demian bir zaman kimsenin üzerinde çocuk izlenimi uyandırmamışsa, annesi de asla yetişkin bir oğulun annesi gibi görünmüyordu, yüzünün ve saçlarının çevresindeki hale işte öylesine körpe ve sevimli, altın gibi cildi öylesine gergin ve kırışıksız, ağzı öylesine goncaydı. Düşümdekinden daha bir görkemle önümde dikiliyordu; yanıbaşımda oluşu bir sevi mutluluğundan, bakışı bir sözverinin gerçekleşmesinden farksızdı.

Demek ki, yazgım bu yeni kılıkta kendini açığa vuruyordu; bundan böyle hoyrat değil, yalnızlığa sürükleyici değildi, hayır, bir olgunluğu içeriyordu ve neşeyle doluydu! Hiçbir karar almaya kalkmadım, hiçbir ant içmedim – bir hedefe varmıştım; yolun öyle bir yerine gelmiştim ki, burdan bakınca ilerisinin geniş ve şahane bir görünümü vardı; vaadedilmiş ülkelere doğru uzanıyor ve yakın bir mutluluğun doruklarına ilişkin gölgeleri üzerinde taşıyor, her türlü zevk ve hazza ilişkin yakın bahçelerin serinliğini içeriyordu. Başıma bundan böyle ne gelirse gelsin, bu kadının dünyada varolduğunu bilmekten, sesini yudumlamaktan, yakınlığını solumaktan mut-

luydum. Benim için bir anne, bir sevgili, bir tanrıça olsun kabulümdü; yeter ki kendisini yakınımda bileyim, yeter ki benim yolum kendisininkine uzak bulunmasındı.

Derken, benim yukardaki atmaca resmimi göstererek:

"Bu resmi bizim Max'a yollamakla onu her şeyden çok sevindirdiniz," dedi düşünceli bir edayla. "Ayrıca, ben de sevindim. Sizi bekledik ve resim gelince anladık ki, siz de bize gelmek üzere yola çıkmış bulunuyorsunuz. Siz daha küçük bir çocuktunuz, Sinclair, bir gün Demian okuldan gelerek bana dedi ki: 'Bir oğlan gördüm, alnında nişan var, kendisiyle arkadaşlık kuracağım.' Bu oğlan sizdiniz. Birtakım güçlüklerle karşılaştınız, doğru. Ama size güveniyorduk. Tatili geçirmek üzere eve döndüğünüzde, yine Demian'la karşılaştınız. Yaklaşık onaltı yaşındaydınız o zaman. Demian, bu karşılaşmadan bahsetmişti bana."

Ben, hemen atıldım: "Demek bahsetti size! O zamanlar en berbat günlerimi yaşıyordum!"

"Evet, Demian bana dedi ki: 'Sinclair'i hepsinden çetin bir sınav bekliyor şimdi. Bir kez daha kurtuluşu toplulukta aramaya kalkıyor, hatta meyhaneden çıktığı yok artık. Ne var ki, başaramayacak. Nişanın üstü örtülmüş durumda, ama içten içe onu yakıp kavuruyor.' Öyle değil miydi gerçekten?"

"Ah, evet böyleydi, tıpkı böyle. Sonra Beatrice'i buldum, sonra yine biri önüme düştü, bana yol gösterdi, adı da Pistorius'tu. İlkokula giderken neden Demian'a bu kadar bağlılık duyduğumu, neden ondan kendimi kurtaramadığımı ancak o zaman anladım. Sevgili hanımefendi, sevgili anneciğim, o zaman sık sık bir inanç beliriyordu içimde, canıma kıymam gerektiğini düşünüyordum. İzleyeceği yol, herkes için de bu kadar güç müdür?"

Elini saçlarımda gezdirdi, tüy gibi hafifti eli.

"Doğmak, dünyaya gözlerini açmak güçtür her zaman.

Biliyorsunuz, yumurtadan çıkarken zorlanır bir kuş. Gözlerinizi geriye çevirip sorunuz: Yol o kadar güç müydü sahi? Yalnızca güç müydü? Bir güzelliği de yok muydu? Bundan güzel, bundan kolay bir yol biliyor muydunuz?"

Başımı salladım.

Sanki uykuda konuşur gibi: "Güçtü dedim, düş çıkıp gelene kadar güçtü."

Evet der gibi başım eğdi ve içe işleyen bakışlarla beni süzdü.

"Öyle; insan kendi düşünü bulmak zorundadır. O zaman kolaylaşır yol. Ama hep sürüp gidecek bir düş de gösterilemez; her düşün yerini bir yenisi alır, hiçbir düşü sımsıkı kavrayıp bırakmamaya kalkmamalıdır insan."

Hayli irkilmiştim. Şimdiden bana yönelmiş bir uyarı mıydı bu?

Şimdiden bir geriye püskürtülüş müydü? Ama farketmezdi, kendimi onun yol göstericiliğine bırakıp hedefi sormamaya hazırdım.

"Bilmiyorum, benim düş ne kadar sürecek," dedim. "Gönlüm ister ki, hiç sona ermesin. Kuşun resminde yazgım bir anne gibi, bir sevgili gibi kucak açtı bana. Ben yalnız ona aitim, başka kimseye değil."

"Düş, yazgınızı oluşturduğu süre ona sadakatten ayrılmamalısınız," dedi ciddi bir edayla, onaylayarak.

Ansızın bir hüzün sardı içimi, bu büyülü saatte ölmek özlemini duydum. Gözyaşlarım –son ağladığımdan bu yana sanki uçsuz bucaksız bir zaman geçmişti aradan– karşı konulmaz biçimde ruhumda kabarıp beni önüne kattı. Sert bir hareketle dönüp pencereye yürüdüm, saksıdaki çiçeklerin üzerinden kör kör dışarlara baktım.

Arkamdan gelen sesini işitiyordum; serinkanlı, ama yine de ağzına kadar şarapla doldurulmuş bir kadeh gibi sevecen.

"Sinclair, siz bir çocuksunuz! Yazgınız sizi seviyor. Yeter ki kendisine sadık kalın, düşünüzde yaşattığınız gibi bir gün tamamen sizin olacaktır."

Kendimi toparlamıştım, yüzümü yine ona çevirdim. Bana elini verdi.

"Birkaç dostum var," dedi gülümseyerek, "sayıları çok az birkaç dost, pek yakın dostlar, bana Bayan Eva derler hep. İsterseniz siz de böyle diyebilirsiniz."

Sonra beni kapıya götürdü, kapıyı açıp bahçeyi gösterdi.

"Max'ı bahçede bulacaksınız."

Ulu ağaçların altında sersemlemiş ve sarsılmış bir halde dikiliyordum. Her zamankinden daha mı uyanık, daha mı düşler içindeydim, bilmiyordum. Yağmur, dallardan hafif hafif damlıyordu. Ağır ağır yürüyüp bahçeye girdim; bahçe ırmak kıyısını izliyor, hayli ilerlere kadar uzanıyordu. Sonunda Demian'ı buldum. Açık bir kameriyenin içinde belden yukarısı çıplak dikiliyor, önünde asılı bir kum torbası, boks antrenmanı yapıyordu.

Şaşırarak durdum. Görkemli bir görünümü vardı Demian'ın, geniş bir göğüs, sağlam ve erkeksi bir baş; gergin kaslarla yukarı kalkmış kolları güçlü, becerikliydi; devinimleri, oynaşan pınarlar gibi kalçalarından, omuzlarından ve kollarındaki eklemlerden kopup geliyordu.

"Demian!" diye seslendim. "Ne yapıyorsun burada kuzum?"

Şen bir kahkaha attı.

"Antrenman," dedi. "Senin küçük Japon'a sözüm var, kendisiyle bir boks maçı yapacağız. Adam kedi kadar çevik, bir o kadar da sinsi. Ama benimle başedemeyecek. Kendisine borcum var, ona çok ufak bir ders vereceğim."

Gömleğini ve ceketini sırtına geçirdi.

"Annemle konuştun mu?" diye sordu.

"Evet, Demian. Ne harikulade bir annen var! Bayan Eva! Bu isim tamamen yakışıyor kendisine, sanki yeryüzündeki tüm yaratıkların annesi."

Demian, bir an düşünceli düşünceli yüzüme baktı.

"Demek adını öğrendin. Bununla gururlanabilirsin, delikanlı! Daha kendisini tanır tanımaz adını açıkladığı ilk kişi sensin."

O günden sonra bir oğul, bir kardeş, beri yandan seven biri gibi eve girip çıkmaya başlamıştım. Sokak kapısını arkamdan kapattığım, hatta uzaktan bahçenin ulu ağaçlarını gördüğüm an, kendimi bir zenginlik ve mutluluk içinde buluyordum. Dışarda "gerçek" vardı, dışarda yollar, evler, insanlar, çeşitli kurum ve kuruluşlar, kitaplıklar ve derslikler vardı –burada, içerde ise sevgi ve ruh, masal ve düş yaşıyordu. Ama yine de dünyadan asla kopmuş sayılmazdık, düşünce ve konuşmalarımızda genellikle dünyanın orta yerinde buluyorduk kendimizi, ancak değişik bir alandaydık, insanların çoğunluğundan belli sınırlarla değil, yalnızca görmenin bir başka biçimiyle ayrılıyorduk. Bize düşen, yeryüzünde bir ada, başkaları için bir örnek oluşturmaktı; en azından yaşamımızla bir başka olanağın varlığını çevreye duyurmak kesinlikle görevimizdi. Uzun zaman yalnızlık içinde yaşayan ben, katıksız bir yalnızlığın tadını tatmış insanlar için sözkonusu olabilecek bir beraberliği tanımıştım. Artık mutlu insanların sofralarına, şen şakrak insanların şölenlerine dönmek isteğini duymuyor, başkaları arasındaki beraberlikleri gördüm mü, artık gıpta ya da nostalji gibi bir duyguya kapılmıyordum. Kendilerinde "nişanı" taşıyan kişilerin gizlerine yavaş yavaş ortak edilmiştim.

Nişanı kendilerinde barındıran bizlere dünya haklı olarak acayip, hatta kaçık ve sakıncalı insanlar gözüyle bakabilirdi. Bizler uyanmış ya da uyanmakta olan kişilerdik; çabamız,

hep mükemmel bir uyanıklık durumunu ele geçirmeye yönelikti; oysa başkalarının çaba ve arayışları kendi görüşlerini ve ideallerini, kendi ödevlerini, kendi yaşamlarını ve mutluluklarını peşine takıldıkları sürününkilere giderek daha bir sıkı uydurmak üzerinde toplanıyordu. Bu insanlarda da çaba, bu insanlarda da güç ve büyüklük eksik değildi. Kanımızca biz nişanı taşıyanlar doğanın yeniliğe, sürüden ayrılmışlığa ve geleceğe ilişkin istemini oluştururken, başkaları bulundukları yerde direten bir istemi canlandırıyordu. Onların da bizim gibi sevdiği insanlık, onlara göre gelişimini tamamlamıştı ve bu durumuyla ayakta tutulup onlara göre korunması gerekiyordu. Oysa bizim için uzak bir gelecekti insanlık, hepimiz bu geleceğe ulaşmak için yola koyulmuştuk; öyle bir gelecek ki, nasıl bir görünüm taşıdığını kimse bilmiyordu, yasaları hiçbir yerde yazılı değildi.

Bayan Eva'dan, Demian'dan ve benden ayrı olarak, bizim topluluk içinde topluluğun biraz daha yakınında, biraz daha uzağında pek değişik türden arayışlar içinde başkaları da yer almaktaydı. Bunlardan kimileri kendilerine özgü bir yol tutturmuş gidiyorlardı, ayrı hedefler saptamışlardı kendileri için, özel düşünce ve görevlere eğilim gösteriyorlardı. Aralarında astrologlar ve Kabbalistler vardı; ayrıca Kont Tolstoy'un bir taraftarı, her türlüsünden ince, ürkek ve duyarlı insanlar, yeni tarikatların mensupları, Hint'li din adamlarının yolunu izleyenler, vejeteryanlar ve daha başkaları bulunuyordu. Her birimizin ötekinin gizli yaşam alanına saygı göstermesi dışında sözkonusu kişilerle aramızda manevi bakımdan bir başka ortak yan yoktu. İnsanlığın Tanrılar ve yeni ideller aramaya yönelik olarak geçmişte sürdürdüğü çabaların peşine düşenleri, ayrıca inceleme ve araştırmaları dostum Pistorius'unkileri anımsatanları kendimize daha yakın görüyorduk. Bunlar yanlarında kitaplar getiriyor, eski dillerde kale-

me alınmış metinleri bizlere çevirip okuyor, bize eski simgelerle ritlerin resimlerini gösteriyor, şimdiye kadar insanlığın ideal adına sahip olduğu her şeyin nasıl bilinçsiz ruhun düşlerinden oluştuğunu anlamamızı sağlıyorlardı; öyle düşler ki, bu düşlere tutunarak insanlık geleceğe ilişkin olanakların sezgilerini el yordamıyla izleyip durmuştu hep. Böylece eski dünyanın o mucizevi binbaşlı Tanrılar yumağından kalkarak Hristiyanlık dünyasının başlarına kadar geliyorduk. Münzevi dindarların düşünce ve görüşlerini öğreniyor, dinlerin bir ulustan ötekisine nasıl değiştiğine tanık oluyorduk. Sonra da, devşirdiğimiz bütün malzeme ve bilgiye dayanarak zamanımızın ve şimdiki Avrupa'nın eleştirisine geçiyorduk. Öyle bir Avrupa ki, müthiş çabalar harcayarak insanlığın güçlü ve yeni silahlarını yaratmış, ama sonunda derin ve en sonunda çığlık çığlığa bir ruh yalnızlığının uçurumuna yuvarlanmıştı. Çünkü bütün dünyayı ele geçirmiş, ama karşılığında ruhunu elden çıkarmıştı.

Bu konuda da belli umutlara ve mutluluk öğretilerine bel bağlamış inanç sahibi kişiler görülüyordu. Avrupa'yı doğru yola çekmek isteyen Budistler vardı örneğin, Tolstoy'un peşinden gidenler vardı ve daha başka birtakım mezhepler bulunuyordu. Dar bir topluluk oluşturan bizlerse, sözkonusu öğretilerden hiçbirine simgeden ayrı bir gözle bakmıyorduk. Bir nişanla donatılmış bizler, geleceğe yön vermek gibi bir tasaya kaptırmıyorduk kendimizi. Her mezhebi, her öğretiyi daha baştan ölü doğmuş ve yararsız sayıyorduk. Bizim ödev diye benimseyip yazgı diye baktığımız tek şey vardı: İnsanın tamamen kendi kendisi olması, doğanın kendi içindeki etkin özüne uygun davranması ve onun isteminden dışarı çıkmaması, belirsiz gelecek topluca ya da tek tek önüne ne çıkarırsa, öpüp başına koyması.

İster açığa vuralım, ister vurmayalım, hepimizin içinde

yaşattığı açık seçik bir duyguya göre, şimdiki dünyanın yıkılıp giderek bir yeniden doğuşun gerçekleşmesi yakındı ve şimdiden sezilmekteydi. Demian, bir ara şöyle demişti bana: "İlerde bizi nelerin beklediği kestirilecek gibi değil. Avrupa'nın ruhu adeta oldum olası zincire vurulmuş bir hayvandır. Özgürlüğüne kavuşmaya görsün, ilk kıpırdanışları hiç de kapırdanışların en güzeli olmayacaktır. Ama bu kadar uzun süredir boyuna yalan dolana başvurularak varlığı yoksanmış ve uyutulmuş ruhun sefaleti bir kez kendini açığa vurmasın, hangi kestirme ya da dolambaçlı yolların izleneceği önemsizdir. İşte o gün bizim günümüz sayılacak, o zaman bize gereksinme duyulacaktır, ama yeni önderler ve yeni yasa koyucuları olarak değil –yeni yasaları görmeye ömrümüz yetmeyecek çünkü, yazgının bizi çağırdığı yere koşarak orada olup bitecekleri benimsemeye ve yazgının bizi çağırdığı yere yollanmaya istekli kişiler kimliğiyle işe koyulacağız. Bak, bütün insanlar inanılmaz şeylere inanmaya hazır durumdadır. Ama yeni bir ideal büyüyüp gelişmenin belki tekin sayılmayacak tehlikeli bir kapısını araladı mı, kimseyi bulamayacaksın görünürde. O zaman yalnız biz birkaç kişi ortada kalacak ve olup bitene evet diyeceğiz. Biz, böyle bir yükümlülüğün nişanıyla donatıldık. Tıpkı Kabil'in korku ve nefret uyandırması, o zamanki insanları dar bir idil yaşamından tehlikeleri içeren geniş alanlara sürüp itmesi gibi. İnsanların yürüyüş doğrultusunu etkilemiş bütün kişiler, böyle bir etkileme gücünü gösterebilmişlerse, bunun nedeni istisnasız tümünün de yazgı denilen şeyi göğüslemeye hazır olmasıdır. Musa ya da Buda. Napolyon ya da Bismark, hepsinde böyle olmuştur. Bir kişinin hangi dalganın, hangi akımın hizmetinde çalıştığı, hangi kutuptan yönetildiği kendi seçimine bağlı değildir. Bismark, sosyal demokratları anlayıp izleyeceği yolu ona göre belirleseydi, akıllı bir kimse sayılır, ama kendisine yazgının bir adamı diye bakıl-

mazdı. Napolyon, Sezar, Loyola ve bütün öbürlerinde de değişik değildi durum! Bu konu üzerinde düşünürken, biyoloji ve evrim tarihi açısından sorunun üzerine eğilmek zorunludur. Suda yaşayan hayvanları karaya, karada yaşayanları suya itip süren büyük değişiklikler dünyada gerçekleştiğinde, o zamana kadar görülmedik bir işi başarıp soylarını yeni uyum girişimleriyle yokolmaktan kurtaranlar, yazgıyı göğüslemeye hazır örnekler olmuştur hep. Bunlar, kendi türleri içinde tutucu ve değişmelere kapalı bir yol izleyenler miydi, yoksa daha çok baş çekenler ve devrimciler mi? bilmiyoruz. Bildiğimiz şey, yazgıyı göğüslemeye hazırdı hepsi; dolayısıyla, kendi türlerini kurtarıp onların yeni gelişimlere ayak uydurmalarını sağladılar."

Bu tür konuşmalara genellikle Bayan Eva da katılıyor, ama kendisinin böyle şeyler konuştuğu görülmüyordu. Düşüncelerini açıklayan bizler için güven dolu, anlayış dolu bir dinleyici, bir yankı rolünü oynuyordu hep; sanki bütün düşünceler ondan çıkıp gelerek, yine ona dönüyordu. Yakınında oturmak, zaman zaman sesini işitmek, kendisini kuşatan olgunluk ve ruh atmosferinde pay sahibi olmak benim için bir mutluluktu.

Bayan Eva bende bir değişikliğin başgösterdiğini, içimde bir şeylerin bulandığını ya da bir yenileşmenin gerçekleşmek üzere olduğunu hemen seziyordu. Bana öyle geliyordu ki, sanki uyurken gördüğüm düşler kendisinden kaynaklanan esinlerdi. Bayan Eva'ya sık sık gördüğüm düşlerden sözediyordum. Bunları anlaşılmayacak şeyler saymıyor, hepsine doğal bir gözle bakıyordu. Hiçbir şeyi garip bulmuyor, her anlatılanı içtenlikle izliyordu. Adeta günlük konuşmalarımızdan kaynaklanan düşler görmüştüm bir süre. Düşümde bütün dünyanın bir karmaşa içine sürüklendiğini ve benim tek başıma ya da Demian'la beraber o büyük yazgının kendini açığa vur-

masını merakla beklediğimi görmüştüm. Yazgı bir örtü altında saklı kalıyor, ama nasılsa Bayan Eva'nın yüz çizgilerini içeriyordu; Bayan Eva tarafından el üstünde tutulmak ya da horlanıp geri çevrilmek, işte buydu yazgı.

Bazen gülümseyerek şöyle diyordu, Bayan Eva: "Düşünüzde eksik bir taraf var, Sinclair; en güzel yanını unutmuşsunuz." Hani öyle oluyordu ki, bu sözler üzerine unuttuğum yerleri yeniden ammsıyor ve bunları nasıl unutabildiğime bir türlü akıl erdiremiyordum.

Kimi vakit eldekiyle yetinmeyerek daha fazlasını istiyor, arzu ve özlemle kahroluyordum. Onu yanıbaşımda görüp kucaklayamamak gibi bir duruma daha çok dayanamayacağım duygusu yakıp kavuruyordu içimi. Ama Bayan Eva, bunu da hemen farkediyordu. Bir defasında birkaç gün ortada görünmeyip sonra şaşkın durumda yine çıkıp gelmiştim ki, beni bir kenara çekip şöyle dedi: "İnanmadığınız isteklerin eline bırakmamalısınız kendinizi. Sizin neyi arzu ettiğinizi biliyorum. İsteklerden el çekebilmeli ya da bir şeyi doğru dürüst ve gereği gibi istemesini öğrenmelisiniz. Bir gün gelip gerçekleşeceğinden hiç kuşku duymayacak gibi açığa vurmasını başardınız mı, isteklerinizin gerçekleştiğini göreceksiniz. Ama şimdiki durumda bir şeyi istiyor, sonra sözkonusu istekten ötürü pişmanlık duyup korkuya kapılıyorsunuz. Bütün bunları işte yenmeniz gerekiyor. Bakın, size bir masal anlatayım."

Derken bana bir yıldıza gönlünü kaptıran bir delikanlının öyküsünü anlatmaya koyuldu: "Delikanlı deniz kıyısında dikiliyor, ellerini uzatıyor, yıldıza yalvarıp yakarıyor, onu düşünde görüyor, kafasında hep onu yaşatıyordu. Ama bir yıldızın bir insan tarafından kucaklanamayacağını da biliyor, ya da bildiğini sanıyordu. İsteğinin gerçekleşme umudu olmamasına karşın bir yıldızı sevmesine yazgısı gözüyle bakıyordu; el çekmelerden ve sadakatle dolup taşan suskun acılardan bir

yaşam biçimi kurmuştu kendine; böyle bir yaşamın kendini doğru yola çıkaracağına, tüm kötülüklerden temizleyeceğine inanmaktaydı. Ne var ki, bütün düşlerinde de yıldız yer alıyordu. Birinde yine bir gece vakti deniz kıyısında yüksek bir kayanın üzerinde dikilmiş, yıldızına bakıyor, ona karşı duyduğu sevgiyle yanıp tutuşuyordu. Sonunda ruhunun alabildiğine büyük bir özlemle dolup taştığı bir an, yıldızına ulaşmak üzere sıçradığı gibi kendini boşluğa bıraktı. Daha sıçrarken kafasından şimşek gibi şu düşünce geçmişti: Ama nasıl olur! Derken deniz kıyısında serilip kaldı yere, paramparça olmuştu. Sevmesini bilememişti delikanlı. Kayadan sıçrayıp atladığı anda, içindeki isteğin gerçekleşeceğine her türlü kuşkudan uzak bir kesinlikle inanabilecek gücü gösterebilseydi, yukarlara doğru uçup gider ve sevdiği yıldıza kavuşurdu."

"Seven biri ne sevdiğine yalvarıp yakarır, ne de ondan bir istekte bulunur," demişti Bayan Eva. "Sevgi, kendi içinde bir kesinliğe, bir olgunluğa ulaşacak gücü içerebilmelidir. İşte o zaman çekilmekten kurtulur, kendisine doğru çeker karşısındakini. Oysa sizin sevginiz, Sinclair, benim tarafımdan çekilmekte. Günün birinde beni kendisine çekecek gücü gösterdi mi, gelirim o zaman. Armağanlar vermek istemem ben, ele geçirilmek isterim."

Bir başka kez bir başka masal anlattı bana Bayan Eva.

"Biri vardı seven, umutsuzca bir sevgiye kaptırmıştı kendini. Tamamen kendi içine gömülmüş, sevgiden yanıp tutuşuyordu. Dünya elinden çıkıp gitmişti; gözü ne mavi gökyüzünü, ne yeşil ormanları görüyordu artık; akan çayın çağıltısını duymuyor, çalan harpın sesini işitmiyordu. Her şeyini yitirmiş, yoksul ve perişan bir duruma düşmüştü. Ama ruhundaki sevgi büyüdükçe büyümüştü, gönlünü kaptırdığı güzeli ele geçirmekten vazgeçmektense, ölmeye ve sürünmeye dünden razıydı. Derken sevgisi içindeki bütün öbür duyguları ateşe

vermiş ve giderek güçlenmişti; sevgisinin karşısındakini çekme gücü arttıkça artmıştı. Sonunda güzel kadın bu çekim gücüne karşı koyamayarak delikanlıya doğru seğirtti; delikanlı kollarını açmış, sevgilisini tutup kendisinden yana çekmek için bekliyordu. Derken sevgilisi önüne gelip dikildi, bunun üzerine delikanlı sevgilisinin tümüyle değişmiş olduğunu gördü. Daha önce elinden çıkıp gitmiş bütün dünyayı kendinden yana çekip getirdiğini vücudunda bir ürpertiyle hissetti. Sevgilisi karşısında dikilmiş ve kendisini ona teslim etmişti. Gökyüzü, orman, çay, bütün bunlar yeni renklerle taptaze ve harikulade delikanlıya doğru seğirtip gelmişti, onundu hepsi şimdi, onun dilini konuşuyordu.

Böylece delikanlı yalnızca bir kadını ele geçirmek isterken bütün dünyayı fethetmişti; gökteki yıldızlardan her biri, içinde ışıl ışıl parlamaya ve kıvılcımlar saçarak ruhuna haz dalgaları yaymaya başlamıştı. Delikanlı sevmiş ve sevgide kendini bulmuştu. Oysa çokları sever, ama kendi kendilerini yitirir."

Bayan Eva'ya duyduğum sevgi, yaşamımın biricik içeriğini oluşturuyordu adeta. Ama her Allah'ın günü Bayan Eva'nın görünümü değişiyordu. Bazen beni kendisine çeken gücün Bayan Eva'nın şahsı olmadığını, Bayan Eva'nın benim kendi içimin simgesi sayılacağını ve bu simgenin beni ruhumun gittikçe daha derinlerine çekip götürmeyi amaçladığını kesinlikle hisseder gibiydim. Genellikle onun ağzından öyle sözler işitiyordum ki, kafamı kurcalayan pek ivedi sorunlara bilinçaltımın verdiği yanıtlara benziyordu. Ve yine öyle anlar oluyordu ki, Bayan Eva'nın yanında cinsel bir istekle yanıp tutuşuyor, onun elini dokundurduğu nesneleri dudaklarıma götürüp öpüyordum. Giderek cinsel ve cinsellikten uzak sevgi, gerçek ve simge birbiri içine geçti. Zamanla öyle oldu ki, evde odamda oturup serinkanlı bir içtenlikle onu düşünüyor,

elini elimde, dudaklarını dudaklarımda hissediyordum adeta. Ya da onun yanında bulunuyor, yüzüne bakıyor, sesini işitiyor, ama onun gerçekten mi karşımda dikildiğini, yoksa bir düş mü gördüğümü bilemiyordum. Bir sevginin bir daha ölmeyecek gibi sürekli nasıl ele geçirilebileceğini sezmeye başlamış, günlerden bir gün bir kitabı okurken yeni bir anlayışa ulaşmıştım; içimde öyle bir duygu belirmişti ki, sanki Bayan Eva beni öpmüştü. Saçlarımı okşamış, ardından bana gülümsemiş, olgun ve burcu burcu sıcaklığı bu gülümsemeyle benden yana esip gelmişti; sanki içimde bir gelişimi gerçekleştirmişim gibi bir duyguya kapılmıştım. Benim için önem taşıyan, yazgı demek olan her şey Bayan Eva'nın kılığına bürünebiliyordu. Bayan Eva değişip düşüncelerimden her birine dönüşebiliyor, beri yandan düşüncelerimden her biri onun şahsında somutluk kazanabiliyordu.

Bizimkilerin yamnda geçireceğim Noel tatilini düşündükçe korkmuş, iki hafta Bayan Eva'dan uzak kalmanın benim için bir işkence sayılacağım düşünmüştüm. Ama sonra işkenceyle ilgisi olmadığını görmüştüm bunun, evimizde olup Bayan Eva'yı düşünmenin zevkine diyecek yoktu. H.'ye döndüğümde, iki gün kadar daha Bayan Eva'dan uzak kalmış, içimdeki güvenin ve onun bende şehvet duyguları uyandıran varlığından bağımsızlığımın tadını çıkarmak istemiştim. Ayrıca öyle düşler görüyordum ki, onunla birleşmelerimiz simgesel yoldan gerçekleşiyordu. O bir deniz oluyor, ben bu denize akıyordum. O bir yıldıza dönüşüyor, ben de bir yıldız olup ona kavuşmak için yola koyuluyordum; derken onunla buluşuyor, birbirimizi çekiyor, birbirimizden ayrılmıyor, birbirimizin çevresinde mutlu ve sürekli, birbirine yakın ve çın çın öten çemberler çiziyorduk.

Kendisini sonunda gidip gördüğüm zaman, bu düşü ona anlattım.

"Düş güzel," dedi usulca. "Onu gerçekleştirmeye bakın."

İlkbaharın ilk günlerinden birini hiç unutamıyorum. Kapıdan hole girmiştim, pencerelerden biri açık duruyor ve ılık bir esinti akasyaların ağır kokusunu içeri taşıyordu. Görünürde kimseler yoktu; merdivenleri çıkıp Demian'ın çalışma odasına yöneldim. Hafifçe kapıyı vurup girdim içeri, her zamanki gibi bir giriniz! sözü falan beklememiştim.

Oda karanlıktı, perdeler çekilmişti. Bitişikteki küçük odaya açılan kapı aralık duruyordu; Demian bu odada bir kimya laboratuvarı kurmuştu kendine. Aralık kapıdan, bulutların gerisinde parıldayan ilkbahar güneşinin aydınlık ve beyaz ışığı sızıyordu içeri. Odada kimsenin bulunmadığını sanıp perdelerden birini araladım.

Birden, perdesi kapalı pencerenin önündeki bir taburede Demian'ın oturduğunu gördüm; büzülüp tortop olmuştu, halinde bir gariplik vardı. O anda bir duygu şimşek gibi çakıp geçti içimden: Bir kez sen de yaşamıştın aynı durumu. Demian'ın kolları devinimsiz sarkmıştı iki yana, elleri kucağındaydı, açık gözlerle biraz öne eğilmiş yüzü bir bakıştan yoksun ve ölüydü, pek zayıf bir refleks sanki bir cam parçası gibi gözlerinde ruhsuz ışıldıyordu. Soluk yüzü kendi içine gömülmüştü, alabildiğine bir donukluktan başka bir ifade seçilmiyordu yüzde; yüz, adeta bir tapınağın kapısındaki çok yaşlı bir hayvan maskı gibi bir görünüm taşıyordu. Demian'ın sanki nefes alıp vermeyen bir hali vardı.

Bir anımsama hayli ürperti saldı içime: Kendisini pek çok yıl önce, ben henüz küçük bir oğlanken yine böyle, tıpkı böyle görmüştüm. Yine gözleri böyle kendi içine çevrilmişti;- yine elleri böyle cansız yan yana durmuş ve yüzünde bir sinek gezinmişti. Ve o zaman, belki altı yıl kadar önce yine öyle yaşlı, yine öyle yaşla ilgisiz bir izlenim uyandırmıştı üzerim-

de ve yüzünde o zaman gördüğüm kırışıklıklar bugün de yerli yerindeydi.

Üzerime bir korku çullandı, usulca odadan çıktım ve merdivenlerden indim. Holde Bayan Eva'yla karşılaştım. Benzi soluktu, yorgun bir hali vardı; onu böyle bir durumda ilk kez görüyordum. Derken bir gölge pencereden hızla içeri süzüldü, göz kamaştıran beyaz güneş ansızın kaybolmuştu.

Hemen: "Demian'ın yanındaydım," dedim fısıldayarak. "Bir şey mi oldu? Uyuyor ya da dalıp gitmiş belki, bilmiyorum artık, önceleri de bir kez onu yine böyle görmüştüm."

"Onu uyandırmadınız umarım?" diye sordu hemen.

"Hayır. Odaya girdiğimi duymadı. Çok geçmeden yine çıktım dışarı. Bayan Eva, söyleyin ne olur, nesi var?

Elini alnında gezdirdi.

"Telaşlanmayın, Sinclair, bir şey değil. Biraz yalnız kalmak istedi, o kadar. Uzun sürmeyecektir."

Sonra ayağa kalkıp bahçeye çıktı Bayan Eva, oysa az önce yağmur atıştırmaya başlamıştı. Kendisiyle gelmemi istemediğini anlamıştım. Holde bir aşağı bir yukarı dolaşmaya koyuldum, akasyaların bayıltıcı kokusunu içime çektim, kapının üstündeki benim kuş resmine baktım uzun uzun, bu sabah evi dolduran garip gölgeyi yüreğimde bir sıkıntıyla soludum. Neydi bu? Ne olmuştu?

Bayan Eva çok geçmeden döndü. Siyah saçlarında yağmur taneleri seçiliyordu. Koltuğuna geçip oturdu. Üzerinde bir yorgunluk vardı. Yanına sokuldum, üzerine eğildim, yağmur tanelerini öpücüklerimle saçlarından uzaklaştırdım. Gözleri parlak ve sessizdi, yağmur damlalarının gözyaşını andıran bir tadı vardı.

"Gidip bakayım mı?" dedim fısıldar gibi.

Belli belirsiz gülümsedi.

Sanki kendi içindeki bir büyüyü bozmak ister gibi sesini

yükselterek: "Küçük bir çocuk gibi davranmayın, Sinclair!" dedi. "Gidin haydi, sonra yine gelirsiniz. Sizinle konuşacak durumda değilim şimdi."

Söylediği gibi yaptım, evden ve kentten çıkarak karşı tepelere doğru ilerlemeye koyuldum; ince ince yağan çapraz yağmura karşı yürüyordum; sanki sırtlarında ağır bir yük, korkuyla önümden bulutlar geçiyordu alçaktan. Aşağılarda pek rüzgâr yoktu, ama yukarılar fırtınalıya benziyordu; güneş, birçok kez kısa sürelerle soluk ve göz alıcı bulutların çeliksi griliğinden başını çıkardı.

Derken gökyüzünden kendini koyvermiş sarı bir bulut sürüklenerek geldi, gri duvara toslayıp kaldı olduğu yerde, rüzgâr birkaç saniye içinde sarı ve mavi renklerden bir resim kotarıp ortaya çıkardı, dev gibi bir kuştu bu, kuş mavi karmaşadan kendini koparıp aldı ve geniş kanat vuruşlarıyla gökyüzüne doğru uçup gitti. Ardından fırtınanın sesi duyuldu, doluyla karışık bir yağmur şakır şakır indi aşağı. Beklenmedik kısa bir gök gümbürtüsü, korkunç sesler çıkararak yağmurun kamçısını yemiş topraklar üzerinden yuvarlanıp gitti. Hemen ardından bulutlar arasından yine bir an yüz gösterdi güneş; kahverengi bir ormanın üstündeki yakın dağlarda soluk renkli karın mat ve gerçekdışı parıldadığı görülüyordu.

Yağmuru yemiş ve fırtınaya tutulmuş bir halde saatler sonra dönüp geldim, Demian'ın kendisi bana kapıyı açtı.

Beni alıp odasına çıkardı; odada bir havagazı alevi seçiliyor, sağda solda kâğıtlar duruyordu; öyle anlaşılıyordu ki, dostum biraz çalışmıştı.

"Otur," dedi davetkâr bir sesle, "yorulmuş olacaksın, ne berbat bir havaydı değil mi! Bakıyorum epey kalmışsın dışarda. Çay şimdi geliyor."

"Bugün bir şeyler var havada," diye başladım konuşmaya çekinerek, "şu birazcık fırtınanın işi değil bu."

Yoklayan bakışlarla beni süzdü.

"Bir şey mi çarptı gözüne?"

"Evet. Bir an bulutlarda açık seçik bir resim gördüm."

"Nasıl bir şeydi?"

"Bir kuş resmi."

"Atmaca mı? O mu? Senin düş kuşun yani?"

"Evet, benim atmacaydı. Sarıydı rengi ve dev gibiydi, mavimsi siyah gökyüzüne doğru uçup gitti."

Demian, derin bir nefes aldı.

O anda kapı vuruldu ve yaşlı hizmetçi çayı getirdi.

"Çay al, Sinclair, lütfen!... Sanırım, kuşu görmen bir rastlantı değildir."

"Rastlantı mı? Böyle şeyler rastlantı sonucu görülür mü hiç?"

"Doğru, görülmez. Bir anlamı olacak. Sen bir şey biliyor musun bu konuda?"

"Hayır. Ancak, olanları bir sarsıntıya yormak gerektiğini seziyorum, yazgıda atılmış bir adım sanki. Sanırım, hepimizi ilgilendiren bir şey."

Demian, odanın içinde sert adımlarla gidip gelmeye başladı.

"Yazgıda atılmış bir adım!" diye yükseltti sesini. "Aynı şeyi ben de bu gece düşümde gördüm; sonra, annemin de yüreğinde dün bir sezgi belirmişti, o da aynı şeyi söylüyordu. Düşümde bir merdivenden çıktım, bir ağacın gövdesine ya da bir kuleye yaslanmıştı merdiven. Yukarıya vardığımda, tüm çevreyi gözümün önüne serilmiş buldum; aşağıda pek geniş bir ova uzanıyor, içindeki kentler ve köyler yanıyordu. Bütün gördüklerimi anlatamam, hepsi açık seçik gözlerimin önünde değil henüz."

"Düşü kendi üzerine mi yoruyorsun?" diye sordum.

"Kendi üzerime mi? Elbette. Kimse kendisini ilgilendirmeyen bir düş göremez. Ama yalnız beni de ilgilendirmiyor, haklısın. Benim kendi ruhumdaki devinimleri yansıtan düşlerle tüm insanlık yazgısının dile gelip öyle pek sık görülmeyen öbürlerini hayli iyi ayırabiliyorum birbirinden. Kendim seyrek gördüm böyle düşleri, hele bir kehanet diye nitelenilecek olup sonradan gerçekleşen bir düşü asla gördüğümü söyleyemem. Yorumlar kesinlikten fazlasıyla uzak. Ama bu kez yalnız beni ilgilendirmeyen bir düş gördüğümden hiç kuşkum yok. Hani ötekilerden, daha önce gördüklerimden biriydi bu düş, onların bir uzantısıydı. Sana daha önce sözünü ettiğim sezgilerin kaynaklandığı düşlerdir bunlar. Dünyamızın iyice çürüyüp kokuşmuş olduğunu biliyoruz, ama bu kadarı dünyanın batacağı ve benzeri kehanetlerde bulunmak için yeterli neden sayılamaz. Ne var ki, yıllardan beri öyle düşler gördüm ki, bunlardan çıkardığım sonuca, bunların bende uyandırdığı izlenime bakarak, kocamış köhne dünyanın yıkılıp gideceği günün yaklaştığını hissettim hep. İlkin çok silik ve uzak sezgilerdi, ama giderek bir açık seçiklik kazanıp güçlendiler. Henüz beni de ilgilendiren büyük ve korkunç bir şeyin yaklaşmakta olduğundan başka bir bildiğim yok, Sinclair. Bazen seninle sözünü ettiğimiz durumu bir gün yaşayacağız. Kendini yenilemek istiyor dünya, ölüm kokuyor. Ölüm olmadan yeni bir şey gerçekleşemez. Düşündüğümden daha korkunç bir şey!" Ürkmüştüm, gözlerimi dikerek kendisine baktım.

"Düşün kalan bölümünü anlatamaz mısın?" diye sordum çekinerek.

Başım salladı.

"Hayır!"

Kapı açılıp Bayan Eva girdi içeri.

"Hele bakın şunlara, baş başa vermiş oturuyorlar! Bir şeye mi üzülüyorsunuz yoksa?"

Bayan Eva'nın zinde bir hali vardı, hiç yorgun görünmüyordu artık.

Demian annesine gülümsedi; bunun üzerine, Bayan Eva, bir şeyden korkmuş çocuklarının yanına seğirten bir anne gibi yanımıza geldi.

"Üzüldüğümüz falan yok anne, şu yeni işaretler üzerinde biraz kafa yorduk, o kadar. Ama boşuna zahmet. Gelecek olan şey ansızın çıkıp gelecek, biz de öğrenmek istediğimiz şeyi o zaman öğreneceğiz."

Ben kendimi pek iyi hissetmiyordum, oradakilere veda edip tek başıma holden geçerken akasya kokusu geldi burnuma; soluk, yavan, leş gibi bir kokuydu. Üzerimize bir gölge düşmüştü.

Sekizinci Bölüm

Sonun Başı

İstediğim olmuştu, yaz sömesterini de H.'de geçirecektim. Artık Demian'ların evlerinin içinde değil, neredeyse sürekli olarak ırmak kıyısındaki bahçede oyalanıyorduk. Boks maçını gerçekten kaybeden Japon gitmişti, ayrıca Tolstoy'cu da eve uğramıyordu artık. Demian kendine bir at edinmiş, her Allahın günü bıkıp usanmadan gezmeye çıkıyordu. Ben ise, çokluk annesiyle evde yalnız kalıyordum.

Zaman zaman yaşamımdaki huzur havası şaşırtıyordu beni. Hanidir yalnız kalmalara, vazgeçişlere, acılarla boğuşup durmalara alışmıştım; dolayısıyla, H.'deki bu aylar bana düşsü bir adada geçiyormuş gibi geliyordu; rahat ve büyülenmiş, yalnızca güzel ve hoş nesneler ve duygular ortasında yaşıyordum. İçimde öyle bir sezgi vardı ki, sanki bizim düşündüğümüz yeni ve yüce toplumun bir başlangıcıydı bu. Kimi vakit yaşadığım mutluluk nedeniyle derin bir hüzne kapılıyordum; çünkü iyi biliyordum ki, sürekli olamazdı bu mutluluk. Rahatlık ve ferahlık içinde nefes alıp vermek bana göre değildi, bana acılar ve telaşlar gerekiyordu. Öyle seziyordum ki, günün birinde bu canım düşlerden uyanıp, kendimi yine yalnızlıkların kucağında bulacak başkalarının dünyasında, beni salt savaşın ve tekbaşınalığın beklediği, huzurun ya da yaşama katılmanın sözkonusu olmayacağı soğuk bir dünyada yapayalnız dikilecektim.

Böyle durumlarda bir kat daha büyük bir sevecenlikle Bayan Eva'ya sokuluyor, yazgının hâlâ bu güzelim sessiz yüz çizgilerini taşıması beni sevindiriyordu.

Yaz haftaları göz açıp kapamadan ve rahat geçip gitti; yarıyıl sona ermek üzereydi. Pek yakın bir zamanda ayrılıp gide-

cektim evden, bunu aklıma getirmeye yanaşmıyor ve getirmiyordum, çiçeklerden ayrılmak istemeyen bir kelebek gibi o güzelim günlere sarılmıştım. İlk kez yaşadığım mutlu bir dönemdi bu; arzularımın gerçekleştiği, bir birlik ve beraberlik içine kabul edildiğim bir dönem. Bu dönem bitince ne yapacaktım ben; yeniden savaşıp bir çıkış yolu arayacak, özlemlere kapılacak, düşler görecek, yalnızlıklar çekecektim.

Sözkonusu günlerin birinde ilerde beni bekleyen yaşamın bir önsezisi öylesine bir güçle üzerime çullandı ki, Bayan Eva'ya karşı içimdeki sevgi ansızın alevlendi, beni acılara boğdu. Tanrım, ne kadar az zaman kalmıştı; sonra onu bir daha göremeyecek, o sağlam ve rahatlatıcı adımlarının sesini bir daha işitmeyecek, bundan böyle çiçeklerini masamın üzerinde bulamayacaktım! Peki, ne geçmişti elime? Bir düş görmüş, ona sahip çıkacak, onun uğrunda savaşacak, onu bir daha koyvermemek üzere kendimden yana çekip alacakken rahatlığın kollarında mışıl mışıl uyumaya bırakmıştım kendimi! O zamana kadar Bayan Eva'nın bana gerçek sevi üstüne söylediklerini bir bir aklımdan geçirdim, uyarılarla dolu yüzlerce narin söz, çığırtkanlıktan uzak yüzlerce ayartı, yüzlerce sözveri belki -ne yapmıştım bütün bunları? Hiç! Ama hiç!

Odamın ortasında dikildim, tüm bilincimi çalıştırıp Eva'yı düşündüm. Ruhumdaki tüm güçleri seferber ederek kendisine duyduğum sevgiyi sezmesini sağlamak, onu bana çekmek istiyordum. Eva bana gelmeli, benden kendisini kucaklamamı beklemeliydi, olgun dudaklarına bir türlü doymak bilmeyen öpücüklerimi kondurmalıydım.

Ayakta dikiliyor, kendimi toparlamaya çalışıyordum. Derken soğuk bir şeyin parmaklarımdan ve ayaklarımdan yavaş yavaş vücuduma yayıldığını hissettim. Ruhumdaki bir gücün benden çıkıp gittiğini duyuyordum. Çok kısa bir süre içinde aydınlık ve serin bir şeyler varlığımda sımsıkı derlenip to-

parlandı. Bir an, kalbimde kristal bir nesne taşıyormuşum sanısına kapıldım. Anladım ki, bu benim kendi ben'imdi.

Deminki soğuk, göğsüme kadar yükselmişti.

Bu korkunç gerilimden gözlerimi açtığım zaman, bir şeyin bana doğru yaklaştığını hissettim. Ölesiye bitkin düşmüştüm; yine de gönlümde bir ateş, kendimden geçmiş, Eva'nın odadan içeri girdiğini görmeye hazırlandım.

Ansızın uzun caddede yavaş yavaş yaklaşan nal sesleri işittim, derken pek yakında duyulmaya başladı sesler. Pencereye seğirttim. Aşağıda Demian'ın attan indiğini gördüm. Aşağı koştum hemen.

"Ne var, Demian? Yoksa annene bir şey mi oldu?"

Demian, benim sözlerimi işitmemişti. Yüzü sapsarıydı, alnının sağından solundan terlerin yanaklarına yuvarlandığı görülüyordu. Kan ter içinde kalmış atını bahçenin çitine bağladı, kolumdan tutarak benimle yoldan aşağı doğru yürümeye koyuldu.

"Haberin var mı?"

Benim bir şeyden haberim yoktu.

Demian kolumu sıkarak yüzünü bana çevirdi; bakışında karanlık, acımaklı ve tuhaf bir ifade vardı.

"Evet, dostum, tamam artık, başlıyor. Rusya'yla aramızdaki büyük gerginliği biliyordun."

"Nasıl? Savaş mı kopacak yani? Böyle bir şeyin olabileceğini hiç aklımdan geçirmemiştim."

Yakınımızda kimseler yoktu, ama yine de sesi hafif çıkıyordu Demian'ın.

"Henüz ilan edilmiş değil. Ama savaş kopacak. Bak göreceksin! O konuşmamızdan sonra bu konuyla başını ağrıtmak istememiştim. Ama o günden bu yana üç yeni işaret gördüm. Senin anlayacağın dünya batmayacak, deprem ya da devrim gibi bir şey de olmayacak. Savaş kopacak. Göreceksin, nasıl

birden patlak verecek! Herkes bayılacak bu işe, şimdiden düşmanın üzerine saldırma düşüncesiyle bayram etmeyen yok. İşte öylesine tadı tuzu kalmamış yaşamlarının... Ama göreceksin, Sinclair, bu daha bir başlangıç. Belki büyük bir savaş, çok büyük bir savaş çıkacak. Ama bu kadarla da kalmayacak. Yeni dönem başlıyor, eskiye sarılıp onu bırakmayanlar için korkunç bir şey olacak yeni dönem. Peki, sen ne yapacaksın?"

Afallamıştım, Demian'ın söylediklerini öylesine yabancı ve akıl almaz buluyordum ki!

"Bilmiyorum, ya sen?"

Demian, omuzlarını silkti.

"Seferberlik ilan edilir edilmez orduya katılacağım. Ben teğmenim."

"Sen mi? Hiç bilmiyordum doğrusu."

"Evet, bu da benim çevreye uyum sağlama girişimlerimden biriydi; farkındaysan, çevrenin dikkatini çekmekten asla hoşlanmadım şimdiye kadar. Tatsız bir duruma yol açmamak için de başkalarından hep biraz daha çok çalıştım, çaba harcadım. Sanırım, sekiz gün içinde cephede olurum."

"Ne diyorsun Allahaşkına!"

"Evet dostum, duygusal açıdan bakmamalısın duruma. Doğrusunu istersen, emir verip yaşayan insanların üzerine kurşun yağdırtmanın zevkli yanı yok benim için. Ama ikinci planda bir şey bu. Bundan böyle o büyük çark içinde yuvarlanmaktan hiçbirimiz yakayı kurtaramayacağız. Sen de kuşkusuz, seni de askere alacaklardır."

"Peki ya annen, Demian?"

Ancak o anda, bir çeyrek saat kadar önceki durum aklıma geldi.

Dünya nasıl da değişivermişti! Bayan Eva'nın o alabildiğine tatlı yüzünü kendimden yana çekmek için tüm gücümü

seferber etmiştim, oysa şimdi yüzünde gözdağı veren korkunç maskeyle yazgı ansızın gözlerini bana çevirmişti.

"Annem mi? İşine bak sen, onu düşünmemize hiç gerek yok. Annem güven içinde; bugün dünyada ondan daha güven içinde kimse gösterilemez... Annemi o kadar çok mu seviyorsun?"

"Demek biliyordun Demian?" Demian, çın çın öten sere serpe bir kahkaha attı.

"Küçük dostum! Elbette biliyordum. Şimdiye kadar anneme Bayan Eva deyip de ona gönlünü kaptırmayanı görmedim. Şey, sen bugün annemi ya da beni çağırdın, değil mi?"

"Evet, Bayan Eva'yı çağırdım."

"Annem senin onu çağırdığını hissetti. Ansızın beni sana yolladı. Az önce kendisine Rusya konusundaki haberleri vermiştim."

Geri döndük, artık pek konuşmuyorduk. Demian, atını çözüp bindi üzerine.

Ancak yukarıya odama çıkınca, Demian'dan işittiğim haberin ve ondan çok daha önce yaşadığım gerilimin beni ne denli bitkin düşürdüğünü hissettim. Ama Bayan Eva beni işitmişti! Gönlümdeki düşüncelerle ona ulaşabilmiştim. Hatta kendisi kalkıp gelecekti, eğer... Ne acayip şeylerdi bütün bunlar ve aslında ne hoş şeylerdi! Şimdi de bir savaş kopacaktı. Sık sık konuştuğumuz bir şey gerçekleşmeye başlayacaktı. Sonra, Demian ileride olacak ne çok şeyin önceden farkına varmıştı. Tuhaf, dünyanın ırmağı bundan böyle yanımızdan yöremizden akıp gitmeyecek, ansızın yüreklerimizin ortasından vurup geçecekti; serüvenler ve ele avuca sığmaz yazgılar bizi kendilerine çağırıyordu; dünyanın bize gereksinme duyduğu, dünyanın değişmek istediği an gelip çatmıştı ya da gelip çatması an sorunuydu. Demian'ın hakkı vardı, olanlara duygusal açıdan bakmamalıydı insan. İşin tuhaf yanı, "yazgı"

dediğimiz böylesine yalnızlık isteyen bir nesneyi şimdi pek çok kişiyle, tüm dünyayla birlikte yaşayacak oluşumdu. Âlâ, yaşayacaktım!

Hazırdım. Akşam kent içinden geçerken bütün köşe bucağın büyük bir heyecanla çalkalandığını hissettim. Dört bir yanda "savaş" sözcüğü dökülüyordu ağızlardan.

Bayan Eva'ya gittim, bahçedeki kameriyede oturup akşam yemeği yedik. Evde tek konuk bendim. Ne onun, ne benim ağzımdan savaş sözcüğü çıktı. Ancak geç vakit, benim evden ayrılmamdan biraz önce şöyle dedi Bayan Eva: "Sevgili Sinclair! Bugün beni çağırdınız. Neden gelmediğimi biliyorsunuz. Ama şunu unutmayın ki, artık nasıl çağıracağınızı öğrendiniz. Ne zaman bizim nişanı taşıyan birine gereksinim duyarsanız, o zaman yine başvurursunuz bu çağrıya!"

Ayağa kalkıp bahçenin loşluğunda önden yürüyüp gitti. Suskun ağaçlar arasında gizlerle dolup taşan Eva'nın ağırbaşlı ve görkemli bir yürüyüşü vardı, başının üstünde küçük ve nazlı bir sürü yıldız için için yanıyordu.

Öykümün sonuna geliyorum. Olaylar hızlı bir akış izledi. Çok geçmeden savaş kopmuştu. Demian, gri paltoyla asker üniforması içinde şaşırtıcı ölçüde yabancı, çekip gitti. Eve dönerken annesine eşlik ettim. Az sonra ben de ayrıldım kendisinden. Bayan Eva beni dudaklarımdan öptü, bir an göğsüne bastırdı, iri gözleri yanıp tutuşarak yakıncacık ve uzun uzun gözlerimin içine baktı.

Herkes birbirleriyle kardeş olmuştu adeta. Vatan ve şeref diyorlardı; ama bir an için çıplak yüzüne baktıkları, yazgıdan başkası değildi. Genç genç insanlar kışlalardan geliyor, trenlere biniyordu. Birçok yüz gördüm, bir nişan taşıyan yüzler; ama bizim nişan değildi bu, sevi ve ölüm anlamına gelen güzel, ağırbaşlı bir nişandı. Bana da sarılıp kucaklayanlar çık-

tı; kendilerini daha önce hiç görmemiştim, durumu kavradım ve ben de seve seve karşılıkta bulundum. Her şey bir esriklik içinde olup bitiyordu, yazgının bir istemi değildi, ama yine de esriklikte bir kutsallık vardı, çünkü hepsi de yazgının gözlerinin içine bakmıştı; bu kısa bakış da kendilerini sarsıp silkmiş, uykudan uyandırmıştı.

Cepheye yollandığımda kış kapıdaydı.

Savaşmanın heyecanına karşın, başlangıçta tüm yaşadıklarım düş kırıklığına uğratmıştı beni. Eskiden bir ideal uğrunda yaşayacak insanlarla pek seyrek karşılaşıldığını düşünürdüm hep. Cephede pek çok insanın, hatta bütün insanların bir ideal uğrunda ölebileceklerini gördüm. Yeter ki kişisellikten uzak, kendilerinin özgür seçtiği bir ideal değil de, başkalarından devralınmış ortak bir ideal olsundu bu.

Ama zamanla insanları küçümsemiş olduğumu farkettim. Onlara asker üniformalarını giydiren her ne kadar bir görev anlayışı ve ortak tehlikeyse de, yine de hayatta kalanlar ve ölenler arasında yazgının istemine olağanüstü yaklaşım sağlayabilen çok kişiye rastladım. Çok, pek çok kişinin gözlerinde yalnız düşmanın üzerine saldırırken değil, her an, hedef diye bir şey tanımayan ve o korkunç yazgıya tam bir teslimiyet anlamına gelen sağlam, uzaklara çevrilmiş, biraz çılgınca bir bakış okunuyordu. Bu gibileri neye inanırsa inansın, ne sanırsa sansın, hazır ve işe yarar durumdaydı, geleceği kotarıp ortaya koyacak olanlar bunlardı. Dünya kendini istediği kadar katı biçimde savaş ve kahramanlığa, şeref ve öbür ideallere göre ayarlasın, sözde insanlığın sesi ne kadar uzak ve akıl almaz biçimde yankılanırsa yankılansın, bütün bunlar savaşın dış ve politik amaçlarına ilişkin sorunlar gibi salt yüzeyi oluşturmaktaydı. Derinlerde hazırlanan bir şey vardı, yeni bir insanlığa benzeyen bir şey. Çünkü hemen yanıbaşımda can veren çok kimse gördüm, bir şeyin bilincine varmış, kin

ve öfkenin, öldürme ve yoketmenin objelere bağlı olmadığını sezgisel yoldan kavramış pek çok kimse. Hayır, objeler de hedefler de düpedüz rastlantısaldı. En azgınları da içinde olmak üzere bu çok eski temel duygular düşmanı hedef almıyordu; sözkonusu duyguların kanlı eylemleri insanın içinin, insanın kendi içinde bölünmüş ruhunun yalnızca dışa yansımasıydı; bu ruh kasıp kavurmak, öldürmek, yoketmek ve ölmek istiyordu; böylelikle yeniden doğmayı amaçlamaktaydı. Devcileyin bir kuş yumurtadan çıkmaya savaşıyordu; yumurta ise dünyaydı ve dünyanın bu amaçla yakılıp yıkılması gerekiyordu.

İşgal ettiğimiz bir çiftlikte ilkbahar öncesinde bir gece nöbet tutuyordum. Aklına estiği gibi kesik kesik bir rüzgâr esiyor, Flaman göğünde buluttan ordular at koşturuyor, geride ise belli belirsiz bir ay seçiliyordu. Bütün gün tedirginlik içindeydim, beni tasalandıran bir şey vardı, rahatımı kaçırıyordu. Karanlık nöbet yerinde şimdiye kadarki yaşamımın çeşitli sahnelerini içtenlikle gözlerimin önünden geçirdim; Bayan Eva'yı, Demian'ı düşündüm. Bir kavağa sırtımı vermiş sallantılı göğe bakıyordum; havada çakan parıltılar çok geçmeden alabildiğine bir kaynaşma içinde görüntülere dönüştü. Nabız atışlarımdaki o tuhaf zayıflamadan, cildimdeki yağmura ve rüzgâra karşı duyarsızlıktan, ruhumda başgösteren çakmak çakmak bir uyanıklıktan çevremde bir yol göstericinin bulunması gerektiği sonucuna varmıştım.

Bulutlarda büyük bir kent görülüyor, milyonlarca insan kentten dışarı akın ediyor, geniş topraklar üzerine küme küme dağılıyordu. Derken tanrısal kılıkta biri aralarına karıştı, saçlarında çakıp sönen yıldızlar vardı, dağ gibi boylu poslu biriydi, yüzünde Bayan Eva'nın yüz çizgilerini taşıyor, insanların yüz çizgileri bu çizgilerin içine tıpkı devcileyin bir mağaraya gömülür gibi gömülüp kayboluyordu. Tanrıça yere çömel-

di derken, alnındaki nişan pırıl pırıl parlıyordu. Sanki bir düşün egemenliği altındaydı, gözlerini yumdu, kocaman yüzü birden acıyla büzüldü. Ansızın tiz bir çığlık attı, alnından sağa sola yıldızlar uçuştu; ışıl ışıl binlerce yıldız, görkemli kavisler ve yarım daireler çizerek kara gökyüzü üzerinden süzülüp gitti.

Yıldızlardan biri tiz bir sesle bana doğru yaklaştı, beni arar gibiydi. Derken bir gümbürtüyle parçalanıp binlerce kıvılcıma dönüştü, beni ilkin çekip yukarı aldı, sonra yere bıraktı, dünya çatırdayarak üzerime yıkıldı.

Üstüm toz toprakla örtülü ve vücudum yara bere içinde, kavağın hemen yanıbaşında buldular beni.

Bir bodrumda yattım, üstümde top seslerinin gümbürtüsünü işittim. Bir arabada yattım ve araba boş tarlalar üzerinde paldır küldür ilerledi. Genellikle uyuyor ya da kendimden geçmiş baygın yatıyordum. Ama ne kadar derin uyursam, bir şeyin beni kendisine çektiğini, beni avcuna almış bir gücün peşine takılıp gittiğimi o kadar daha açık seçik hissediyordum.

Bir ahırda samanlar üzerinde yattım bir ara; ortalık karanlıktı, biri elime bastı. Ama içimden daha ilerlere gitmek geliyor, bir şey daha büyük bir güçle beni kendine çekiyordu. Derken bir başka arabada yattım, daha sonra da bir sedyede ya da merdiven üzerinde; hep içimde, bir yerden beni çağırdıkları duygusu vardı ve bu duygu giderek güçleniyordu, sonunda oraya ulaşmaktan başka şey düşünmüyordum.

Sonunda vardım hedefe. Geceydi, tamamen kendimdeydim; az önce yine o gücün beni kendine çektiğini ve içimdeki şiddetli arzuyu hissetmiştim. Şimdi bir salonda yatıyordum, bir yer yatağındaydım, en sonunda çağrıldığım yere geldiğim gibi bir duygu içindeydim. Çevreme bakındım. Benim yatağın hemen yanıbaşında bir yatak daha vardı, üzerinde bir baş-

kası yatıyordu; bir ara öne doğru eğilip bana baktı. Alnında o nişanı taşıyordu, Max Demian'dı bu.

Konuşamıyordum ben, o da konuşamıyor ya da konuşmak istemiyordu. Yalnızca beni süzüyordu. Tavandan sarkan bir elektrik ampulünün ışığı yüzüne vurmuştu. Derken gülümsedi.

Adeta sonsuz bir süre gözlerime bakıp durdu. Yavaş yavaş yüzünü yüzüme yaklaştırdı. Yüzlerimiz neredeyse birbirine değdi.

"Sinclair!" dedi fısıltıyla.

Gözlerimle bir işarette bulunarak söylediklerini anladığımı belirttim.

Yeniden gülümsedi, adeta acımaklı bir gülümsemeydi.

"Küçük oğlan!" dedi gülümseyerek.

O anda ağzı hemen ağzımın yanıbaşındaydı. Alçak sesle konuşmasını sürdürdü.

"Franz Kromer'i anımsıyor musun hâlâ?" diye sordu.

Gözlerimi kırpıştırarak onayladım soruyu; ayrıca gülümsemeyi de başarabilmiştim.

"Küçük Sinclair! Dinle beni! Benim gitmem gerekiyor. Belki ilerde Kromer dolayısıyla ya da bir başka nedenle bana ihtiyaç duyacaksın. O zaman beni çağırdın mı, artık öyle bir at üzerinde ya da trene atlayıp gelemem. O zaman kendi içine kulak verecek, kendi içini dinleyeceksin. O zaman göreceksin ki, ben içindeyim senin. Anlıyor musun?... Bir şey daha: Bayan Eva dedi ki, günün birinde seni kötü durumda görürsem, kendisinin senin için bana emanet ettiği öpücüğü sana vermeliymişim... Gözlerini kapa, Sinclair!"

Dediğini yapıp gözlerimi kapadım. Hâlâ biraz kanlı dudaklarıma hafif bir öpücük kondurduğunu hissettim Demian'ın. Ardından uyudum.

Sabahleyin gelip uyandırdılar, yaralarımın sarılacağım

söylediler. İyice uyanınca, hemen başımı çevirip bitişiğimdeki yatağı aradım. Şimdiye kadar görmediğim yabancı biri yatıyordu içinde.

Yaralarımın sarılması canımı acıttı. O zamandan bu yana bütün olup bitenler canımı acıttı hep. Ama bazen anahtarı ele geçirip büsbütün kendi içime, karanlık aynada yazgısal görüntülerin uyukladığı yere inmeye göreyim, siyah aynanın üzerine eğilmem yetiyor, kendi hayalimi görüyorum içinde; hayal şimdi tümüyle ona benziyor, ona, dostum ve yol göstericim Demian'a.

"Her insanın yaşamı, onu kendine götüren bir yoldur, bir yol denemesi, bir yol taslağıdır.... Hepimiz aynı derinliklerden çıkıp geliriz, ama bir taslak olarak, derinliklerden çıkıp gelen bir yaratık olarak her birimiz kendi öz amacımıza varmak için uğraşıp didiniriz. Birbirimizi anlayabilir, ama kendimizi ancak kendimiz açıklayıp yorumlayabiliriz."

Hermann Hesse

"Savaş sonrası gençlik üzerinde yarattığı o sarsıcı etki unutulamaz. Çağının şahdamarına parmak basmaktaki isabetliliğiyle ancak Goethe'nin *Werther*'i ile karşılaştırılabilir."

Thomas Mann

"Gençlik psikolojisine bu kadar derinlemesine inebilen kitap azdır."

Stefan Zweig

"Bu kitabın etkisi ancak bir deniz feneriyle karşılaştırılabilir."

C.G. Jung